

Homework

by
νέο φροντιστήριο

Κέντρο μελέτης για μαθητές Δημοτικού & Γυμνασίου

νέο φροντιστήριο

Το παρόν εγχειρίδιο έχει σχεδιαστεί προκειμένου να εκθέσει με οργανωμένο τρόπο την ύλη των νέων ελληνικών της Γ' γυμνασίου, σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, ταυτόχρονα να συμβάλλει στην εμπέδωση των βασικών κεφαλαίων της γραμματικής και του συντακτικού των επιμέρους ενοτήτων μέσω των ασκήσεων.

Επιμέλεια: Κατερίνα Γκρεμυλογιάννη

Ενότητα 1^η- Η Ελλάδα στον κόσμο

Α. Θεωρητικό πλαίσιο

A.1. Τι χαρακτηρίζει την Ελλάδα στο εξωτερικό;

- Η Ελλάδα για όλο τον κόσμο αποτελεί την κοιτίδα του πολιτισμού, καθώς σ' αυτή γεννήθηκαν και αναπτύχθηκαν οι πρώτες μορφές του, ενώ στα ελλαδικά πλαίσια άνθισε ο πρώτος παγκόσμιος διαφωτισμός τον 5ο αιώνα π.Χ. στην αρχαία Αθήνα, όπου εξελίχθηκαν σε υψηλό βαθμό οι επιστήμες, οι τέχνες, τα γράμματα και ιδιαίτερα η φιλοσοφία.
- Ο ελλαδικός χώρος είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την έννοια της δημοκρατίας, καθώς σ' αυτόν βρήκε την πρώτη του εφαρμογή το δημοκρατικό πολίτευμα κατά την αρχαιότητα. Αλλά και στους νεότερους χρόνους οι Έλληνες διεκδίκησαν το ιδανικό της ελευθερίας μέσα από την Επανάσταση του 1821.
- Χαρακτηριστικό στοιχείο της Ελλάδας, στην εξωτερική της προβολή, αποτελεί ο οριζόντιος και ο κάθετος διαμελισμός, που είναι πλούσιος, με πολύμορφες, ήρεμες ακρογιαλιές, ορεινές εναλλαγές τοπίου και υδάτινους υδροβιότοπους, που την κάνει έναν ιδανικό χώρο για τουρισμό διαφόρων μορφών (ορειβατικό, ψυχαγωγικό – χαλαρωτικό, εξερευνητικό – περιπετειώδη).
- Η Ελλάδα, με τα πολλά αρχαιολογικά μνημεία ποικίλων ιστορικών περιόδων (αρχαία, ρωμαϊκά, βυζαντινά) που διαθέτει, είναι ένα φυσικό μουσείο, όπου ο επισκέπτης μπορεί να αποκτήσει γνώση του ιστορικού παρελθόντος μέσα από τη βιωματική προσέγγισή τους.
- Η πολυμορφία των ελληνικών προϊόντων (λάδι, μαστίχα, μέλι κ.ά.) λειτουργεί ως πόλος έλξης επισκεπτών που αναζητούν τις φυσικές αυτές γεύσεις.
- Η ελληνική φιλοξενία, που έχει τη ρίζα της στο απώτερο παρελθόν, εξακολουθεί να κάνει τον περιηγητή να νιώθει ευχάριστα κατά τη διάρκεια της διαβίωσής του στη χώρα μας.
- Τα πολιτιστικά δρώμενα αποτελούν στοιχείο του ελληνικού χαρακτήρα, γεγονός που αποδεικνύεται από τη συμμετοχή πολλών ξένων φορέων στις πολιτιστικές εκδηλώσεις της σύγχρονης Ελλάδας. Οι θεατρικές παραστάσεις των αρχαίων δραμάτων προσελκύουν στην Ελλάδα πολλούς φανατικούς λάτρεις του θεάτρου.

A.2. Τι δυσφημίζει την Ελλάδα στο εξωτερικό;

- Η έλλειψη οργάνωσης σε πολλούς τομείς αποτελεί ένα ακανθώδες σημείο στην προβολή της Ελλάδας στο εξωτερικό. Πολλοί επισκέπτες περιμένουν την παροχή καλύτερων υπηρεσιών, την οποία όμως δε βρίσκουν και απογοητεύονται.
- Έργα υποδομής, όπως το οδικό δίκτυο, είναι ημιτελή ως προς τον εκσυγχρονισμό τους και δυσκολεύουν τη μετακίνηση ανθρώπων προς τη χώρα μας.
- Η διάθεση οικονομικής εκμετάλλευσης των τουριστών από κάποιους καιροσκόπους, ασυνείδητους, μέσα από τα χαμηλής ποιότητας τουριστικά καταλύματα και τις ελλείψεις παρεχόμενες υπηρεσίες τουριστικής διευκόλυνσης, εκθέτει τη χώρα μας σε μεγάλο βαθμό.
- Η πλημμελής καθαριότητα των δημοσίων χώρων και των ακτών μεταφέρουν μια αρνητική εικόνα μιας χώρας που δε φροντίζει τον πλούτο, τους κατοίκους και τους επισκέπτες της.
- Η μορφή της ξέφρενης διασκέδασης, που δεν έχει όρια και αυτοσεβασμό, αν και διαφημίζεται ως μια δυνατότητα στη χώρα μας, υποτιμά τον μακραίωνα και σπουδαίο πολιτισμό μας.
- Η έλλειψη πρασίνου και πάρκων αναψυχής στα μεγάλα αστικά κέντρα δίνουν την εικόνα ένα πνιγηρού τσιμεντένιου τοπίου.

A.3. Τι κερδίζει η Ελλάδα από την επικοινωνία της με τη διεθνή κοινότητα;

- Εντάσσεται στην παγκόσμια πραγματικότητα και αποτελεί ρυθμιστικό παράγοντα στις παγκόσμιες εξελίξεις, καθώς έχει τα περιθώρια ενεργοποίησης για θέματα παγκόσμιας μέριμνας, όπως η προστασία του περιβάλλοντος.
- Μπορεί να επηρεαστεί από θετικά ξένα πρότυπα πολιτικής και κοινωνικής οργάνωσης, γεγονός που λειτουργεί ως ώθηση για μια εξελικτική πορεία σε όλους τους τομείς, ώστε να μπορεί να αντεπεξέλθει ισότιμα στα πλαίσια του παγκόσμιου ανταγωνισμού.
- Δέχεται πολιτιστικές αλληλεπιδράσεις, στοιχείο που βοηθά στην ανανέωση και τη βελτίωση του πολιτιστικού της επιπέδου.
- Αναπτύσσει αντιρατσιστικές διαθέσεις και ανοχή στη διαφορετικότητα, που είναι φυσική και αναμενόμενη στη διεθνή κοινότητα.
- Καλλιεργεί το φιλειρηνικό κλίμα σε διεθνές επίπεδο, επιδιώκοντας τη δημιουργία καλών και συνεργατικών σχέσεων με πολλές χώρες του κόσμου.

- Γνωρίζει τα προβλήματα άλλων λαών και δραστηριοποιείται στην επίλυσή τους, αναπτύσσοντας την έννοια της κοινωνικής και της διακρατικής αλληλεγγύης.
- Αποφεύγει τον απομονωτισμό, που συνδέεται άρρηκτα με την οπισθοδρόμηση σε όλους τους τομείς: κοινωνικό, πολιτιστικό, πολιτικό.

A.4. Τι προσφέρει ο τουρισμός στην Ελλάδα;

- Πρόκειται για ένα τεράστιο οικονομικό κεφάλαιο για την ελληνική οικονομία, το οποίο βασίζεται στις φυσικές ομορφιές της χώρας μας, η απόλαυση των οποίων αποτελεί έναν επιθυμητό στόχο από πολλούς τουρίστες, που κατακλύζουν τους τουριστικούς τόπους διαμονής για να περάσουν τις καλοκαιρινές ή τις χειμερινές τους διακοπές.
- Μέσω του τουρισμού, προβάλλεται ο αρχαίος και ο νεότερος ελληνικός πολιτισμός, καθώς και η ελληνική γλώσσα, που είναι μία από τις λιγότερο ομιλούμενες αλλά και πανάρχαιες γλώσσες και πρέπει όχι μόνο να κρατηθεί ζωντανή, αλλά και να καλλιεργηθεί.
- Παρέχεται η δυνατότητα επικοινωνίας με ξένους λαούς, στοιχείο που δίνει τα περιθώρια πολιτιστικών αλληλεπιδράσεων, οι οποίες ανέκαθεν λειτουργούσαν εξελικτικά για τον ελληνικό πολιτισμό καθώς, μέσα από τη γόνιμη αφομοίωσή τους, εμπλουτιζόταν.
- Αποτελεί μια αφορμή κινητοποίησης του κρατικού μηχανισμού, για την ανανέωση και την εξέλιξη πολλών τομέων οργάνωσης και παροχής υπηρεσιών, όπως είναι η βελτίωση του οδικού δικτύου, η κατασκευή καινούριων μουσείων, για την καλύτερη και ποιοτικότερη προβολή της ιστορικής μας κληρονομιάς, η παροχή καλύτερων ιατροφαρμακευτικών υπηρεσιών κ.ά.
- Δημιουργεί πολλές θέσεις εργασίας, καλύπτοντας τις ανάγκες πολλών ανθρώπων για απασχόληση, και διαμορφώνει νέες ειδικεύσεις στον τομέα των τουριστικών επαγγελμάτων, που μπορούν να βοηθήσουν στην περαιτέρω εξέλιξή του.
- Το κλίμα φιλοξενίας που αναπτύσσεται βοηθά στον περιορισμό των ρατσιστικών διαθέσεων και στην αποδοχή της διαφορετικότητας των λαών.
- Διευκολύνει την ένταξη της Ελλάδας στην προσπάθεια διεθνούς συνεργασίας των χωρών για το καλό του πλανήτη, δηλαδή της δίνει αέρα διεθνισμού, κοσμοπολιτισμού.

A.5. Ποιοι κίνδυνοι προκύπτουν στην Ελλάδα μέσω του τουρισμού;

- Η άλωση από έναν ξενόφερτο τρόπο ζωής και η άκριτη αποδοχή των χαρακτηριστικών που μεταφέρουν οι ξένοι επισκέπτες της χώρας μας μπορούν να οδηγήσουν στην εξάλειψη της ιδιαίτερης πολιτιστικής ταυτότητας που μας διακρίνει, μέσα στην οποία εδράζεται και η ιστορική μας παράδοση.
- Φθορά των ιστορικών μνημείων από βανδαλισμούς και απόπειρες αρχαιοκαπηλίας από ασυνείδητους περιηγητές, που δε δείχνουν τον απαραίτητο σεβασμό στην ανάγκη συντήρησης της ιστορικής μας κληρονομιάς.
- Δημιουργία κλίματος «μαζικού τουρισμού», που ενέχει μορφές ανεξέλεγκτης ψυχαγωγίας και υποτιμά τόσο τη χώρα μας, όσο και τους τουρίστες που την επισκέπτονται.
- Η κατασκευή των τουριστικών καταλυμάτων δεν ακολουθεί πάντα τους κανόνες δόμησης, με αποτέλεσμα πολλές φορές να συντελείται φοβερή καταστροφή του φυσικού και του οικιστικού χώρου.
- Η μεγάλη ενασχόληση με τα τουριστικά ζητήματα εγκλωβίζει πολλούς ανθρώπους, κυρίως νέας ηλικίας, σε ένα μονομερές ενδιαφέρον ανάπτυξης σ' αυτό τον τομέα, δημιουργώντας τους μορφωτικές ελλείψεις.

A.6. Πώς θα μπορούσε η Ελλάδα να αναβαθμίσει τις τουριστικές της υπηρεσίες;

- Οι τουριστικές εγκαταστάσεις να είναι εναρμονισμένες με τον περιβάλλοντα χώρο τους και να σέβονται την ιδιαιτερότητά του.
- Οι τουριστικές υπηρεσίες πρέπει να είναι υψηλές, ποιοτικές και να αποφεύγεται η οικονομική εκμετάλλευση των ξένων επισκεπτών.
- Τα άτομα που ασχολούνται με τον τουρισμό πρέπει να έχουν γνώσεις για το ιστορικό παρελθόν της Ελλάδας, αλλά και σεβασμό απέναντι στην περιηγητική πρόθεση των τουριστών.
- Εκσυγχρονισμός τόσο των τουριστικών εγκαταστάσεων, όσο και της νοοτροπίας του εύκολου κέρδους, ώστε ο επισκέπτης όχι μόνο να γνωρίσει τον τόπο, αλλά και να τον αγαπήσει.

Προσφορά Ελληνισμού

- Θεμελίωση επιστημών (φιλοσοφία, μαθηματικά κ.α.).
- Δημιουργία θαυμαστών έργων τέχνης.
- Σύλληψη ιδέας Δημοκρατίας.
- Ανθρωποκεντρικός πολιτισμός.
- Αθλητικό ιδεώδες και ολυμπιακοί αγώνες.
- Η ελληνική γλώσσα.

Αντιφάσεις της σύγχρονης Ελλάδας

- Υπερηφάνεια για το παρελθόν / προγονολατρεία.
- Προσκόλληση στην παράδοση / ξενομανία – μιμητισμός.
- Φιλοξενία, ανθρωπιά / προσπάθεια εκμετάλλευσης των τουριστών.
- Υπέροχα τοπία / καταστροφή φυσικού περιβάλλοντος.

B. Κείμενο για αξιοποίηση

Ελληνικός πολιτισμός: υπόθεση όλων μας

[Αν ξεκινήσουμε από την παραδοχή ότι το μεγαλύτερο κεφάλαιο αυτής της χώρας ήταν και παραμένει ο πολιτισμός που ανέπτυξε διαχρονικά (Αρχαιότητα – Βυζάντιο – Νέος Ελληνισμός), τότε οφείλουμε να παραδεχτούμε και ότι η προβολή του ελληνικού πολιτισμού στο εξωτερικό δεν είναι υπόθεση μόνο του αρμόδιου Υπουργού (Πολιτισμού) και των συνεργατών του ή μόνο του Διοικητικού Συμβουλίου ενός αρμόδιου φορέα (του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού)]. Ο ελληνικός πολιτισμός ως μέγεθος και ως μέριμνα για την προβολή, διάδοση και αξιοποίησή του στο εξωτερικό είναι υπόθεση όλων μας.

Έτσι πρώτοι απ' όλους όσοι συνέβη να κληθούμε να προσφέρουμε τις υπηρεσίες μας στο Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού (Ε.Ι.Π.) έχουμε συνειδητοποιήσει ότι μόνοι μας δεν μπορούμε να σηκώσουμε αυτό το τεράστιο βάρος. Θα εργαστούμε επιτελικά, συντονιστικά και εκτελεστικά, με σύστημα, με πρόγραμμα και ιδέες, αλλά χρειαζόμαστε παράλληλα τη γνώση, τις ιδέες, τις εκτιμήσεις, τις προτάσεις ενός πολύ ευρύτερου αριθμού ικανών και καταξιωμένων ανθρώπων που μπορούν να συστρατευθούν στο έργο της προβολής του ελληνικού πολιτισμού ακόμη και με συγκεκριμένους ρόλους, δηλ. όχι μόνο σε συμβουλευτικό επίπεδο.

Ένα μεγάλο πλήθος σημαντικών Ελλήνων παρήγαγε ανά τους αιώνες και παράγει και σήμερα πολιτισμό στα γράμματα, τις τέχνες, τις επιστήμες αλλά και στη σκέψη, στις ιδέες, στη γλώσσα, στη θρησκεία, στις ίδιες τις εκφάνσεις της καθημερινής ζωής. Η δύναμη και η αδυναμία του ελληνικού πολιτισμού είναι ακριβώς η τεράστια (σε χρόνο, χώρο, πρόσωπα και επίπεδα) παρουσία και προσφορά του στον κόσμο, που καθιστά εξαιρετικά δύσκολη τη γνώση, την αποτύπωση και την προβολή του. Ιδίως στους ανθρώπους των χωρών που θέλουν ή θέλουμε εμείς να μάς γνωρίσουν στο πνεύμα «της συνάντησης των πολιτισμών», η οποία διευκολύνεται πλέον από το ξεπέρασμα των ορίων και των όρων που παλιότερα λειτουργούσαν ανασταλτικά. Έχει και η παγκοσμιοποίηση τα καλά της...

Η γνωριμία μ' έναν πολιτισμό κινείται κατ' ανάγκην σε δύο άξονες: βαθύτερη γνώση ενός πολιτισμού από τους πολίτες της χώρας που τον παράγει και γνωριμία ενός πολιτισμού από τους πολίτες άλλων χωρών. Το πρώτο είναι ζήτημα παιδείας: πώς το σχολικό σύστημα μιας χώρας εξοικειώνει τους μαθητές με το σύστημα των αξιών του εθνικού πολιτισμού τους και, κατ' επέκταση, πώς μια χώρα εξοικειώνει τους πολίτες της με τον πολιτισμό της χώρας τους.

Το δεύτερο είναι ζήτημα πολιτισμικής πολιτικής στο εξωτερικό μιας χώρας. Εδώ θεσμικοί φορείς και, βεβαίως, τα αρμόδια Υπουργεία εφαρμόζουν, συνεργαζόμενα καταλλήλως, τη λεγόμενη «πολιτισμική διπλωματία», που συνίσταται στην προβολή

τού πολιτισμού στις χώρες τού εξωτερικού. Από πλευράς Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού η προβολή αυτή μπορεί να γίνει σε μόνιμη μεν βάση με εστία τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας, γύρω από την οποία θα εξακτινώνονται ποικίλες εκδηλώσεις γραμμάτων, τεχνών, επιστημών. Η δραστηριότητα αυτή, η οποία θα διοχετεύεται από μόνιμες Εστίες Ελληνικού Πολιτισμού, εκτεινόμενες σταδιακά σε διάφορες χώρες (με προτεραιότητα τις Βαλκανικές, τις χώρες διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την Ασία, την Ευρώπη και την Αμερική), πρέπει να συνοδεύεται από μερικά μεγάλα πολιτισμικά γεγονότα που θα συμπληρώνουν και θα ενισχύουν αυτή τη δραστηριότητα και θα μεταφέρονται σε περισσότερες χώρες. Εννοώ λίγες μεγάλες ουσιαστικές, εντυπωσιακές θα έλεγα, πολιτισμικές εκδηλώσεις, που για να ξεχωρίσουν πρέπει να είναι πραγματικά εκλεκτές σε ποιότητα, πρωτότυπες σε σύλληψη και σύνθετες σε χαρακτήρα, ώστε να προβάλλουν τον ελληνικό πολιτισμό στο πραγματικό του μέγεθος.

Ερώτημα: Ποιος πληρώνει τον λογαριασμό; Μόνο η Πολιτεία; Μόνο το κράτος και μάλιστα το αρμόδιο Υπουργείο Πολιτισμού με τον πενιχρό προϋπολογισμό του;

Απάντηση: Αν ο πολιτισμός είναι υπόθεση όλων μας, αν ο πολιτισμός μας είναι το μέγα κεφάλαιό μας με πολλά ανταποδοτικά οφέλη, τότε η προβολή τού πολιτισμού μας στο εξωτερικό –χωρίς εκζήτηση και σπατάλες, αλλά με την επιβαλλόμενη αξιοπρέπεια και φειδώ– πρέπει να ενισχυθεί οικονομικά (πέρα από την περιορισμένη τακτική επιχορήγηση) και απευθείας από τον Γενικό Κρατικό Προϋπολογισμό καθώς και από τους μεγάλους οικονομικούς παράγοντες της χώρας (Τράπεζες, Ιδρύματα, Επιχειρηματίες, Εφοπλιστές κ.ά.).

Δική μας υποχρέωση είναι να πείσουμε και να αποδείξουμε ότι γίνεται ή ότι μπορεί να γίνει έργο ουσιαστικό, απτό και μακράς πνοής, υποκείμενο συνεχώς σε έλεγχο και αξιολόγηση.

Γ. ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ

Γ. Συντακτικό

ΠΑΡΑΤΑΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΡΑΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ

Οι προτάσεις παρατάσσονται, τοποθετούνται ισότιμα ή μια δίπλα στην άλλη (κύρια με κύρια, δευτερεύουσα με δευτερεύουσα) και συνδέονται με τους παρατακτικούς συνδέσμους που είναι:

Συμπλεκτικοί : και , ούτε, μήτε, ουδέ, μηδέ

Αντιθετικοί : μα, αλλά, παρά, ωστόσο, όμως, μόνο

Διαχωριστικοί ή διαζευκτικοί : ή, είτε

Συμπερασματικοί : ώστε, λοιπόν, άρα, επομένως (μετά από τελεία ή άνω τελεία)

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ

Στην περίπτωση αυτή οι προτάσεις δεν είναι ισοδύναμες, αλλά έχουμε δευτερεύουσες που εξαρτώνται από κύριες, ή δευτερεύουσες που εξαρτώνται από άλλες δευτερεύουσες. Ως υποτακτικοί σύνδεσμοι χρησιμεύουν οι παρακάτω :

Ειδικοί : ότι, πως, που

Χρονικοί : όταν, σαν, ενώ, καθώς, αφού, αφότου, πριν, μόλις, προτού, ώσπου, ωσότου, όσο που, όποτε, ενόσω, κάθε που

Αιτιολογικοί : γιατί, επειδή, αφού, διότι, που

Υποθετικοί : αν, σαν άμα

Τελικοί : να, για να

Βουλητικοί : να

Αποτελεσματικοί : ώστε, που

Διστακτικοί : μη, μήπως

Εναντιωματικοί : αν και, ενώ, μολονότι, μόλο που , και που, που, και ας, ας

Επίσης, υποτακτικά συνδέουν και οι αναφορικές αντωνυμίες και επιρρήματα : που, ο οποίος, όποιος, όσος, όπου, όπως, όσο κλπ Οι ερωτηματικές αντωνυμίες και επιρρήματα : ποιος, τι, πόσος, πού, πώς, πόσο, πότε κλπ.

Δ. Ασκήσεις

1. Στην περίοδο που ακολουθεί να χωρίσετε τις κύριες από τις δευτερεύουσες προτάσεις και να επισημάνετε τους τρόπους σύνδεσης :

Με μεγάλη καθυστέρηση δοκίμασα να αποκτήσω κινητό τηλέφωνο, νιώθοντας στο μεταξύ φριχτά αναχρονιστική, φριχτά μόνη .Αποφάσισα ότι η αγωνία για την κόρη μου ήταν αρκετά σοβαρός λόγος για τέτοιου είδους καινοτομίες κοινωνικής συμπεριφοράς – αν και οι λόγοι που σπρώχνουν τον καθένα μας να αγοράσει συσκευή κινητής τηλεφωνίας είναι καθαρά υποκειμενικοί τελικά .

Γνωστός επιχειρηματίας μου έλεγε ότι απέκτησε κινητό , επειδή δεν ήθελε να τον βλέπουν οι υπάλληλοί του να περιμένει στην ουρά στα καρτοτηλέφωνα και να νομίζουν ότι έπεσε έξω η επιχείρηση, αφού το αφεντικό δεν διαθέτει κινητό .Πράγμα που σημαίνει ότι το κινητό τηλέφωνο είναι το υπ' αριθμόν ένα εξάρτημα της καθημερινής ζωής που δηλώνει ότι όλα πάνε καλά, ότι δεν είσαι αλλόκοτος, δεν βρίσκεσαι στα όρια της φτώχειας και δεν ανήκεις στην εποχή των σπηλαίων .

A. Μιχαλοπούλου : αντιεπικοινωνιακά (απόσπασμα – εφημ. Καθημερινή)

2. Στο επόμενο κείμενο υπάρχουν προβλήματα, καθώς λείπουν οι κατάλληλες συνδυαστικές λέξεις ή φράσεις. Να τις προσθέσετε ξαναγράφοντας το κείμενο από την αρχή και προσπαθώντας όσο μπορείτε περισσότερο να δημιουργήσετε υποταγμένο λόγο :

Το προηγούμενο Σαββατοκύριακο αποφασίσαμε με την παρέα των φίλων μας να δούμε την ταινία «Στη Ρώμη με αγάπη » .Είναι η νέα σκηνοθετική δουλειά του ταλαντούχου Γούντι Άλλεν .Πρωταγωνιστούν, εκτός από τον ίδιο, μια πλειάδα γνωστών ηθοποιών. Είναι ο Τζέσε Αϊζενμπεργκ, ο Ρομπέρτο Μπενίνι, η Πενέλοπε Κρουζ και άλλοι.

Ένα ατυχές γεγονός ματαίωσε την αρχική μας πρόθεση. Φτάσαμε στο ταμείο του κινηματογράφου. Υπήρχε μια τεράστια ουρά. Περιμέναμε υπομονετικά .Ξαφνικά δύο από τους φίλους μας ένωσαν πόνο στο στομάχι. Είχαν προηγουμένως καταναλώσει γιαούρτι παγωτό. Επέμεναν να δούμε την ταινία. Οι υπόλοιποι διαφωνούσαμε. Πλησιάζαμε στο ταμείο. Ο πόνος γινόταν εντονότερος και τελικά ανυπόφορος. Δεν τους εγκαταλείψαμε, εννοείται. Φύγαμε όλοι για το πλησιέστερο νοσοκομείο. Ήταν φανερό. Είχαν υποστεί τροφική δηλητηρίαση .

3. Συμπληρώστε τα κενά με τους ζητούμενους τρόπους σύνδεσης :

A.) Μείνε μαζί μας, κάθισε ήσυχα (παράταξη)

B.) Φοβάται χάσει τη δουλειά του (υπόταξη) αναγκαστεί
(παράταξη) καταφύγει στη φροντίδα της Πρόνοιας (υπόταξη) .

Γ. Αποφάσισα..... (υπόταξη)

Δ.) Ήθελε τόσο πολύ αυτό το ταξίδι ,
..... (υπόταξη).

E.) Κέρδισε το στοίχημα
.....(παράταξη)

E. Παραγωγή Λόγου

Κείμενο (απόσπ.) : «Κι όλα γύρω σου είναι φως...»

Νερά σμαραγδένια, βαθυκύανα, ρυτιδωμένα απ' το αεράκι ή καθρέφτες, παραλίες αγκαλιές θηλυκές, και βράχοι αγέρωχοι αρσενικοί, στις αμμοθίνες θυμάρια και μυρωδάτες λυγαριές, καπαριές να χύνονται απ' την πέτρα και να αιωρούνται πάνω απ' το κύμα, βότσαλα λευκόγκριζα γλυμμένα κόκαλα αρχαίων ζώων, και άμμος χρυσή, άμμος λευκή, ρυζάτη, πούδρα, και πάντα φως, όλα γύρω λιώνουν στο φως.

Πλούσιος πάντα ο τόπος, γενναιόδωρος. Δημοκρατικός. Δίνεται σε όλους, δίνει τα ουσιώδη: ομορφιά και συνείδηση. Δίνει· μα πρέπει να μπορείς να λάβεις. Να μπορείς να αναγνωρίσεις το δόσιμο, να αντιληφθείς το δώρο, να λάβεις τη χάρη· για να απολαύσεις και να ταπεινωθείς, για να χαρείς και να υψωθείς. Και να σκεφτείς.

Να σκεφτείς τη χάρη και το προνόμιο αυτής της φυσικής δημοκρατίας. Και να σκεφτείς τι κάνεις για να τη στερεώσεις και να τη βαθύνεις, να τη σώσεις ακέραια, όσο γίνεται, για να την παραδώσεις στους άλλους που ακολουθούν...

Ο χειρότερος εχθρός αυτού του γενναιόδωρου τόπου είναι οι άνθρωποί του, αυτοί που απολαμβάνουν τα δώρα του. Οι μισοί απ' αυτούς έχουν συνωστιστεί σε ένα λεκανοπέδιο, σε έναν τόπο θείο κάποτε, τσιμεντωμένο τώρα και εχθρικό. Ζουν κλεισμένοι σε αυτοκίνητα, με τεχνητό φωτισμό, αποκομμένοι από ρίζες και μέλλον, αποκομμένοι από την ενδοχώρα, τα νησιά, τους ανέμους και τα βουνά· ο τόπος είναι τοπίο πια, πακέτο προς κατανάλωση· ο τόπος άψυχος, άσαρκος, χωρίς ιστορίες και μύθους· ο τόπος είναι real estate: Εδώ πόσο πάει το στρέμμα; Ρωτάει τον ταβερνιάρη καθώς ρεύεται.

Ακόμη κι όταν θαυμάσει τον τόπο - τοπίο, όταν γευτεί προσώρας τα δώρα του, αυτός ο άνθρωπος σκέφτεται αμέσως πώς να 'χε ένα οικόπεδο να χτίσει, όχι πώς να χαρεί αυτό που του προσφέρεται δωρεάν· σκέφτεται να επιβληθεί, να γίνει κυρίαρχος, σπιτιούχος, ιδιοκτήτης θέας. Δεν μπορεί να αρκεστεί στα μοναδικά δώρα του καλοκαιριού, να χορτάσει μες στην απλοχωριά της αυγουστιάτικης δημοκρατίας· δε θέλει απλά να υπάρχει, θέλει να έχει.

Γυρνάμε την πέτρινη έξω Μάνη, γυρνάμε τη θηλυκή Φοινικούντα, γυρνάμε τα ανάλαφρα Κυκλαδονήσια, παντού αντικρίζουμε οικοδόμηση, γιαπιά, μπετά, καφετέριες, αυτοκίνητα, δρόμους για αυτοκίνητα. Και αγωνία για τη σεζόν, την τουριστική βεβαίως : ο τόπος είναι για πούλημα.

Εδώ παραπάνω ο οικισμός λέγεται Γερμανικά, μας λένε. Οι Γερμανοί ήρθαν κι αγόρασαν χωράφια και ελαιώνες, έχτισαν σπίτια, οργανώθηκαν, ζουν εδώ. Οι ξένοι χτίζουν ωραία σπίτια, αρμονικά, αναστηλώνουν τα παλιά. Όπως στη Νάξο, όπως στην Πάρο, όπως στα Δωδεκάνησα... Φαίνεται ότι οι ξένοι αγαπούν τον τόπο σαν τόπο, όχι σαν τοπίο ή σαν οικόπεδο.

Γυρνάμε στην Αθήνα. Ευγνώμονες για τα δώρα που μας χαρίστηκαν, αλλά και μ' ένα κέντρισμα. Είμαστε κατώτεροι του τόπου· ανάξιοι να τον αφουγκραστούμε και να τον ζήσουμε αρμονικά, δημιουργικά, ευφορικά. Είμαστε ικανοί μόνο να τον καταναλώσουμε βουλιμικά, αρπακτικά, κυριαρχικά, ανηδονικά εντέλει. Σαν αδιάφοροι τουρίστες ή σαν άπληστοι οικοπεδούχοι. Και στις δύο περιπτώσεις χαμένοι: η ομορφιά περνάει πλάι μας και δεν τη γευόμαστε· η ομορφιά δίδεται δωρεάν, αρκεί να την αναγνωρίζεις και να τη δρέπεις, όσο κρατάει, όσο δίδεται. Νίκος Γ. Ξυδακης (εφημ.Καθημερινή)

Ασκήσεις

1. Αντικαταστήστε κάθε υπογραμμισμένη λέξη του κειμένου με την αντίστοιχη συνώνυμη και στη συνέχεια απαντήστε γραπτά στο τετράδιό σας, εάν η αντικατάσταση αυτή επηρεάζει το ύφος του συγγραφέα. **2.** Ποια είναι, σύμφωνα με το κείμενο, η σχέση του Έλληνα με τον τόπο του και ποια η σχέση με τον τόπο των ξένων που επιλέγουν να χτίσουν σπίτια στην Ελλάδα; Να συμβουλευτείτε για το θέμα αυτό και το κείμενο 13 του σχολικού βιβλίου. Να αναπτύξετε τις σκέψεις σας σε μια παράγραφο 150 – 200 λέξεων χρησιμοποιώντας σύγκριση – αντίθεση.

Ενότητα 2^η- Γλώσσα – Γλώσσες και πολιτισμοί του κόσμου**A. Θεωρητικό πλαίσιο****A1. Τι ονομάζουμε γλώσσα;**

Η Γλωσσολογία ορίζει τη γλώσσα ως έναν κώδικα συμβόλων που διασφαλίζει την επικοινωνία – προφορική και γραπτή – ενός λαού. Δε πρέπει όμως να θεωρούμε τη γλώσσα ένα απλό εργαλείο, ένα σύνολο από γραμματικούς και συντακτικούς κανόνες. Άλλωστε είναι γνωστό ότι οι άνθρωποι αν και στην πλειονότητά τους αγνοούν τους περισσότερους από αυτούς τους κανόνες, μπορούν και επικοινωνούν άριστα μεταξύ τους.

Η γλώσσα αποτελεί καθοριστικό παράγοντα της προσωπικότητας κάθε ατόμου και φυσιογνωμίας κάθε λαού.

A2. Ποια είναι η σημασία της γλώσσας;

1. Αποτελεί βασικό όργανο επικοινωνίας. Με αυτή οι άνθρωποι έρχονται σε επαφή, ανταλλάσσουν ιδέες, πληροφορίες, ενημερώνουν και ενημερώνονται για διάφορα ζητήματα.
2. Είναι ο σημαντικότερος φορέας της ανθρώπινης σκέψης. Η γλώσσα καθορίζει και καταγράφει μέσα στις λέξεις και στις προτάσεις τα αποτελέσματα της διεργασίας της σκέψης.
3. Αποτελεί μέσο έκφρασης των συναισθημάτων. Η γλώσσα συνιστά παράγοντα κοινωνικοποίησης, αφού μέσω αυτής οι άνθρωποι έρχονται πιο κοντά και γίνονται πιο οικείοι.
4. Συντελεί στην ανάπτυξη του πολιτισμού. Η ανάπτυξη των γραμμάτων, των τεχνών και των επιστημών πραγματοποιείται με την αρωγή της γλώσσας.
5. Δίνει στο άτομο τη δυνατότητα να καλλιεργήσει και να ικανοποιήσει τη φιλομάθειά του.
6. Βοηθάει στην μετάδοση της παράδοσης. Είναι το κύριο χαρακτηριστικό ενός λαού. Τα επιτεύγματα ενός λαού ταξιδεύουν στην ιστορία με τη συνδρομή της γλώσσας.
7. Συμβάλλει στην επικοινωνία των λαών. Με αυτή συζητούν τα διάφορα προβλήματα που τους απασχολούν και προσπαθούν να δώσουν λύσεις.

A.3 Ο χαρακτήρας της ελληνικής γλώσσας

- Έχει μακραίωνη και ενιαία παράδοση.
- Θεωρείται η πλουσιότερη στον κόσμο.
- Με αυτήν ορίστηκαν για πρώτη φορά επιστημονικές έννοιες, πολιτικά και κοινωνικά φαινόμενα.
- Με αυτήν εκφράστηκαν αριστουργήματα της παγκόσμιας λογοτεχνίας.
- Είναι ποιητική γλώσσα, λόγω της πολυσημίας της.

A.4 Κρίση της γλώσσας

Αίτια

1. Ανεπάρκεια της προσφερόμενης γλωσσικής παιδείας (απομάκρυνση από την κλασική παιδεία, μη συστηματική διδασκαλία της γλωσσικής μας παράδοσης, ανεπαρκώς μορφωμένο διδακτικό προσωπικό, έλλειψη κατάλληλων βιβλίων).
2. Αρνητική συμβολή των ΜΜΕ (λάθη εκφωνητών, διαφημίσεις, απλοϊκός λόγος, ξενόγλωσσα έργα, έλλειψη γλωσσικά προσεγμένων κειμένων στον Τύπο).
3. Το γενικότερο κλίμα απομόνωσης και ατομισμού που επικρατεί στην εποχή μας.
4. Η λάθος χρησιμοποίηση της γλώσσας όχι ως μέσο επικοινωνίας, αλλά ως μέσο παραπλάνησης.
5. Ο παραγκωνισμός του βιβλίου και η αδιαφορία γι' αυτό.
6. Η αβασάνιστη υιοθέτηση ξένων λέξεων και φράσεων.

Τρόποι αντιμετώπισης

1. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης πρέπει να μεταβληθούν από χώρο κακοποίησης της γλώσσας σε πρότυπα ορθής χρήσης της.
2. Στην Εκπαίδευση (από το Δημοτικό ως το Πανεπιστήμιο) η γλώσσα πρέπει να χρησιμοποιείται με τον ορθό τρόπο της. Αυτό επιτυγχάνεται όταν η διδασκαλία και χρήση της γίνεται από σωστά προετοιμασμένους και γλωσσικά άρτια καταρτισμένους δασκάλους, αλλά και όταν τα γλωσσικά εγχειρίδια προσφέρουν ένα σωστό γλωσσικό πρότυπο.
3. Είναι απαραίτητο να υπάρξει μια επαφή με τις παλαιότερες μορφές της ελληνικής γλώσσας και με τη λόγια γλώσσα, μέσα από μελέτη κειμένων της αρχαίας ελληνικής γραμματείας.
4. Πρέπει να αποβάλουμε τα συμπλέγματα κατωτερότητας και ξενομανίας. Η γλώσσα μας αποτελεί το υπόβαθρο του ευρωπαϊκού πολιτισμού και σε καμιά περίπτωση η άκριτη χρήση ξένων λέξεων δεν αποτελεί στοιχείο αναβάθμισής της.

5. Η απαλλαγή από το κύμα του άκριτου καταναλωτισμού θα δώσει τη δυνατότητα ορθής εκμετάλλευσης του ελεύθερου χρόνου και ενασχόλησης με πνευματικά ζητήματα.

A.5 Γλωσσομάθεια

Κίνδυνοι από τη γλωσσομάθεια (ξενομανία)

- Η αλλοτρίωση και η υποδούλωση ενός λαού πραγματοποιούνται και μέσω της γλωσσικής αλλοτρίωσης, δηλ. της αποξένωσης από την ίδια του τη γλώσσα.
- Η εισβολή ξένων λέξεων στη γλώσσα μας είναι πλέον γεγονός. Ξένες λέξεις χρησιμοποιούνται κι εκεί ακόμα που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ελληνικές και νοθεύουν το γλωσσικό μας πλούτο.
- Ο μιμητισμός επεκτείνεται και στον ευρύτερο τρόπο ζωής. Επικρατεί μια τάση μιμητισμού.
- Απομακρύνεται ο λαός από την παράδοση.
- Όλα αυτά όμως δεν ισχύουν όταν κινούνται σε λογικά επίπεδα κι όταν η επαφή με άλλους πολιτισμούς δεν αλλοτριώνει πρώτα τους ίδιους τους μελετητές. Από κάθε λαό κάτι μπορούμε να πάρουμε. Αρκεί τα στοιχεία αυτά να τα αφομοιώσουμε δημιουργικά, έτσι ώστε να συνυπάρξουν με τα δικά μας κι όχι να τα αντικαταστήσουν.

Θετικά γλωσσομάθειας

- Η ανάπτυξη του τουρισμού και η καθιέρωση των ταξιδιών ως μέσου ψυχαγωγίας επιβάλλουν τη γνώση των ξένων γλωσσών, για να είναι δυνατή η επικοινωνία με άλλους λαούς.
- Η μελέτη της γλώσσας ενός λαού αποκαλύπτει και τον τρόπο της σκέψης του. Ο Γ. Μπαμπινιώτης σημειώνει σχετικά : «Συλλαμβάνει, οργανώνει κι εκφράζει διαφορετικά ο κάθε λαός τον κόσμο με τη γλώσσα του». Η κατανόηση όμως των άλλων λαών επιτρέπει την καλύτερη συνειδητοποίηση των δικών μας ιδιαιτεροτήτων.

- Συμβάλλει στην ανάπτυξη της οικονομίας. Επιτρέπει το άνοιγμα των αγορών, τη μεγιστοποίηση της παραγωγής, τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων, λόγω του οικονομικού ανταγωνισμού. Δημιουργείται μια παγκόσμια αγορά.
- Προσφέρει νέες θέσεις εργασίας. Δημιουργεί μια σειρά επαγγελματών, όπως δάσκαλοι ξένων γλωσσών, μεταφραστές κ.α.
- Επιλύει καθημερινά προβλήματα. Η παγκοσμιοποίηση της ζωής, απαιτεί επιστημονική, επαγγελματική και οικονομική διεθνή ενημέρωση.
- Γλωσσομάθεια σημαίνει πνευματική τελείωση. Το πνεύμα μαθαίνει τον τρόπο σκέψης και διατύπωσης του άλλου λαού. Αυτό μόνο του αποτελεί ένα είδος πνευματικής ωφέλειας.
- Στα πλαίσια του επαγγέλματος : η γλωσσομάθεια επιτρέπει την προσέγγιση της ξένης βιβλιογραφίας και την επαφή με αλλόγλωσσους συναδέλφους.
- Απότοκο του προηγούμενου είναι η ηθική πρόοδος του ατόμου. Το άτομο εμπλουτίζει τις αξίες του, προωθεί την ειρήνη και τη δημοκρατία.

A.6 Αναλφαβητισμός

Συνέπειες για το άτομο

- Η έλλειψη παιδείας και πνευματικής καλλιέργειας έχει άμεσες δυσάρεστες συνέπειες για τη σταδιοδρομία του ατόμου.
- Το άτομο αδυνατεί να αναπτύξει πνευματική, κοινωνική δραστηριότητα, με άμεσα αποτελέσματα ηθικής κατάπτωσης. Όλα αυτά συμβάλλουν τελικά σε μια πνευματική στεριότητα και γενική οπισθοδρόμηση της ζωής του.
- Η έλλειψη μόρφωσης έχει ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση ανεύθυνης προσωπικότητας, την κυριαρχία των ταπεινών παθών, την επικράτηση συμφεροντολογικών υπολογισμών, εγωισμών, μικροψυχίας, με συνέπεια την έλλειψη αγάπης και αλτρουισμού προς το συνάνθρωπο και τελικά το σταμάτημα κάθε μορφής ζωής.

- Η έλλειψη προσόντων και εφοδίων κάνει το άτομο αντιπαραγωγικό.
- Δεν καλλιεργούνται οι αρετές του, όπως κριτική ικανότητα, αντίληψη, μνήμη και το άτομο δεν είναι πάντα αντικειμενικό.
- Η αδυναμία του ατόμου να έχει και να διατυπώνει θέσεις πάνω σε κοινωνικά και άλλα προβλήματα, το κάνουν αντικοινωνικό, αλλά και εριστικό, νευρωτικό και δεν είναι λίγες οι φορές όπου ένα τέτοιο άτομο καταλήγει στο φανατισμό με όλες τις παρεπόμενες αρνητικές συνέπειες.
- Ο αμόρφωτος δεν είναι ελεύθερος, γιατί η αμάθεια είναι η χειρότερη σκλαβιά.
- Γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης και έρμαιο των περιστάσεων.
- Είναι δέσμιος των προλήψεων και των δεισιδαιμονιών.
- Ο αναλφάβητος έχει περιορισμένη αντίληψη για τον κόσμο που τον περιτριγυρίζει. Μπορεί να ξέρει μόνο όσα ξέρει κι ακούει και στερείται τη δυνατότητα να αποκομίσει πλήθος γνώσεων.
- Δεν μπορεί να αξιοποιήσει το πνεύμα του, γιατί είναι ακαλλιέργητο. Έτσι είναι αναγκασμένος να λύνει τα προβλήματά του μόνο με τη βοήθεια της εμπειρίας του, χωρίς να μπορεί να συμβουλευτεί ένα βιβλίο.
- Αισθάνεται μειονεκτικά απέναντι στους άλλους ανθρώπους, ειδικά απέναντι σ'όσους είναι καλλιεργημένοι, και δεν έχει το θάρρος να δημιουργήσει σχέσεις μαζί τους.
- Ο αναλφαβητισμός τον εμποδίζει να συμμετέχει ενεργητικά στην πολιτική ζωή και ακρωτηριάζει τη δυνατότητα για άσκηση κριτικής.

Συνέπειες για την κοινωνία

- Ο αναλφαβητισμός επιδρά αρνητικά στην οικονομική ζωή του τόπου. Είναι αδύνατο να προωθηθεί η οικονομία ενός τόπου (να σημειωθεί π.χ. τεχνολογική ανάπτυξη), όταν υπάρχουν αναλφάβητοι.
- Η πνευματική καθυστέρηση είναι συνέπεια του αναλφαβητισμού. Η αποτελμάτωση και η στασιμότητα της πνευματικής ζωής είναι δεδομένες όταν οι άνθρωποι δεν μπορούν να γράψουν και να διαβάσουν.
- Όταν οι άνθρωποι είναι αναλφάβητοι, παρατηρείται πολιτιστική καθίζηση, οι αναλφάβητοι δεν είναι σε θέση να εκτιμήσουν τον πολιτισμό και δεν ενδιαφέρονται για τη διατήρησή του.
- Και από πολιτική άποψη ο αναλφαβητισμός είναι επικίνδυνος για την κοινωνία. Οι αναλφάβητοι μπορούν

εύκολα να γίνουν θύματα ολοκληρωτικών καθεστώτων, γιατί δεν έχουν τη δυνατότητα να ασκήσουν κριτική.

B. Κείμενο για επεξεργασία

Γλωσσική ποικιλία και σχολική εκπαίδευση

Η ιδέα ότι σε κάθε γλωσσική κοινότητα χρησιμοποιείται μία κοινή ομοιογενής γλώσσα είναι μία διαδεδομένη καθημερινή αντίληψη, στην οποία έχει παραδοσιακά στηριχτεί και η εκπαίδευση. Ωστόσο, η γλωσσολογία, κυρίως στο δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα, έδειξε ότι αυτή η παραδοχή συσκοτίζει την πραγματικότητα της γλωσσικής επικοινωνίας, η οποία είναι πολύ πιο σύνθετη. Συγκεκριμένα, κάθε ομιλητής χρησιμοποιεί διαφορετικά τα στοιχεία της γλώσσας, ενώ ομάδες ομιλητών/τριών χαρακτηρίζονται από δικές τους γλωσσικές ποικιλίες. Η πραγματικότητα, συνεπώς, χαρακτηρίζεται από μία φυσική γλωσσική ανομοιογένεια και διαφοροποίηση, η οποία μπορεί να προκύπτει και από την ταυτότητα του χρήστη-ομιλητή και από τη συγκεκριμένη περίσταση της ομιλίας και της επικοινωνίας, για την οποία αυτή χρησιμοποιείται.

Οι ποικιλίες της γλώσσας με κριτήριο τον χρήστη αποκαλύπτουν στοιχεία της ταυτότητας κάθε ομιλητή. Πιο συγκεκριμένα, τέτοια στοιχεία είναι το φύλο, η γεωγραφική και κοινωνική καταγωγή, το επάγγελμα. Οι διαφοροποιήσεις της γλώσσας στην περίπτωση των ποικιλιών αυτών δείχνουν είτε ποιος είσαι είτε ποιον κοινωνικό ρόλο «υποδύεσαι» στη συγκεκριμένη περίπτωση. Για παράδειγμα, διαφορετικά θα χρησιμοποιήσει τη γλώσσα ένας δικηγόρος και διαφορετικά ένας έμπορος, διότι διαφέρουν οι κοινωνικοί και επαγγελματικοί τους ρόλοι, αλλά και οι λέξεις ή οι όροι, τους οποίους κάθε φορά θα επιλέξουν για τις ανάγκες της επικοινωνίας τους με τους άλλους ανθρώπους. Οι παραπάνω γλωσσικές ποικιλίες χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, τις γεωγραφικές και τις κοινωνικές.

Οι δύο παραπάνω κατηγορίες ποικιλιών σχετίζονται μεταξύ τους, διότι όσο ανεβαίνουμε στην κοινωνική κλίμακα, τόσο ατονούν τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά των ομιλητών προς όφελος μιας κοινής καθομιλουμένης. Για το γεγονός αυτό ευθύνεται αφενός η σημαντική αύξηση της κοινωνικής αντίθεσης μεταξύ περιφέρειας (επαρχίας) και κέντρου (πόλης) στις σύγχρονες μεταπολεμικές κοινωνίες, αφετέρου η σταδιακή εξασθένηση των διαλέκτων λόγω της εξάπλωσης των μέσων επικοινωνίας και της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Τέλος, ορισμένα από τα γεωγραφικά γλωσσικά χαρακτηριστικά που χρησιμοποιούν τα λιγότερο ευνοημένα κοινωνικά στρώματα προσλαμβάνουν και κοινωνική σημασία. Για παράδειγμα, στις εργατικές και πιο οικονομικά πιεσμένες συνοικίες των πόλεων η γλώσσα, που χρησιμοποιούν οι άνθρωποι, συνιστά ένα ακόμη στοιχείο της διαφοροποίησής τους, αλλά και της περιορισμένης κοινωνικά θέσης τους.

Από την άλλη, οι ποικιλίες της γλώσσας με κριτήριο τη χρήση της και την περίσταση επικοινωνίας ονομάζονται συνήθως επίπεδα ύφους και εξαρτώνται από κάποια ειδική κοινωνική περίσταση. Αναμφίβολα, η κατάλληλη επιλογή επιπέδου ύφους είναι μέσα στις δυνατότητες του ομιλητή και γίνεται λίγο-πολύ αυτόματα. Συγχρόνως, όμως, η αναγνώριση των διαφορετικών επιπέδων, η εξάσκηση στη σωστή τους επιλογή και η αποτελεσματική χρήση του λόγου σε καθένα από αυτά αποτελούν και στόχους της εκπαίδευσης σήμερα, αφού η λανθασμένη χρήση της γλώσσας, ανάλογα με την περίσταση επικοινωνίας, μπορεί να οδηγήσει στην απομόνωση του ατόμου.

Ο συγκεκριμένος στόχος και το θέμα της επικοινωνιακής περιστάσης είναι μία από τις διαστάσεις, οι οποίες χαρακτηρίζουν τη γλωσσική ποικιλία ως προς τη χρήση. Διαφορετικό στόχο έχει, για παράδειγμα, η αγόρευση στη Βουλή από την ανακοίνωση στο ραδιόφωνο. Ποικιλία δημιουργεί και ο τρόπος της έκφρασης και ειδικότερα η επιλογή κάποιου συγκεκριμένου τύπου κειμένου. Για παράδειγμα, διαφορετικό ύφος, λεξιλόγιο, σύνταξη και γενικά γλωσσικές επιλογές και κανόνες χαρακτηρίζουν ένα ηλεκτρονικό μήνυμα από μία προσωπική επιστολή. Τέλος, οι σχέσεις μεταξύ των ομιλητών, σχέσεις οικειότητας, εξουσίας και άλλες, συνιστούν ακόμα μια πηγή περιστασιακής ποικιλίας. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι διαφορετικά απευθύνεται κάποιος στο φίλο του ή στη φιλική συντροφιά και διαφορετικά σε ανθρώπους με τους οποίους η σχέση του είναι τυπική.

Μ. Κακριδή, Δ. Κατή, Β. Νικηφορίδου, Ηλεκτρονικός Κόμβος, 15.9.2014 (διασκευή)

Γ. Συντακτικό

ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ

Ισοδυναμούν με ονόματα ή αντωνυμίες και λειτουργούν στο λόγο ως υποκείμενα, αντικείμενα ή ονοματικοί προσδιορισμοί. Δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις είναι οι : **ειδικές, βουλητικές, ενδοιαστικές, πλάγιες ερωτηματικές και κάποιες από τις αναφορικές.**

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ

Δηλώνουν επιρρηματικές σχέσεις κι έχουν θέση επιρρηματικού προσδιορισμού. Επιρρηματικές προτάσεις είναι οι : **αιτιολογικές, χρονικές, τελικές, υποθετικές, συμπερασματικές- αποτελεσματικές, εναντιωματικές- παραχωρητικές και κάποιες από τις αναφορικές προτάσεις.**

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ**ΒΟΥΛΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ**

1. Είναι : ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ
2. Χρησιμοποιούν συνήθως ως : Υποκείμενο, Αντικείμενο, Επεξήγηση
3. Εισάγονται : **να**
4. Εξαρθρώνονται από :
 - α) βουλητικά ρήματα : θέλω, ζητώ, επιθυμώ, λαχταρώ, ποθώ, επιδιώκω...
 - β) κελευστικά ρήματα : διατάζω, παραγγέλλω, παρακινώ, προειδοποιώ...
 - γ) απαγορευτικά ρήματα : απαγορεύω, εμποδίζω ...
 - δ) αισθητικά ρήματα : βλέπω, ακούω, καταλαβαίνω, νιώθω αισθάνομαι
 - ε) διάφορα άλλα ρήματα : φοβάμαι, χαίρομαι, ντρέπομαι, σιχαίνομαι, αηδιάζω, αρχίζω, κινδυνεύω...
 - στ) απρόσωπα ρήματα ή απρόσωπες εκφράσεις με τη σημασία των προηγούμενων ρημάτων : χρειάζεται, απαγορεύεται, πρέπει, είναι ανάγκη, είναι ντροπή, έχω την επιθυμία, έχω παραγγελία, είμαι ικανός, είμαι πρόθυμος ... : ΣΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Η ΒΟΥΛΗΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΑΠΡΟΣΩΠΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ Ή ΤΟΥ ΑΠΡΟΣΩΠΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ
 - ζ) ουσιαστικά και επίθετα με τη σημασία των προηγούμενων ρημάτων : ανάγκη, σκοπός, έτοιμος, πρόθυμος... ΣΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Η ΒΟΥΛΗΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΙΝΑΙ ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΣΕ ΑΥΤΑ ΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ Ή ΕΠΙΘΕΤΑ π.χ. Βρέθηκα στην ανάγκη **να ζητήσω ένα κομμάτι ψωμί.**
 - η) αντωνυμίες σε ουδέτερο γένος : αυτό, εκείνο...ΣΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Η ΒΟΥΛΗΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΙΝΑΙ ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑ π.χ. Αυτό, **να τον λυπούνται οι άλλοι**, δεν το ήθελε.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Είναι : ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ

Χρησιμεύουν συνήθως ως : Υποκείμενο, Αντικείμενο, Επεξήγηση

Εισάγονται : **ότι, πως, που**

Εξαρθώνονται από :

α) **λεκτικά ρήματα** : λέω, ομολογώ, ισχυρίζομαι, υπόσχομαι, κατηγορώ, συκοφαντώ, ειδοποιώ, τηλεφωνώ, ανακοινώνω, γράφω, διαβάζω, σημειώνω, υπονοώ...

β) **δεικτικά ρήματα** : δείχνω, αποδεικνύω, δηλώνω, φανερώνω, παρασταίνω, πείθω, προσποιούμαι, παριστάνω...

γ) **αισθητικά ρήματα** : βλέπω, ακούω, νιώθω, καταλαβαίνω, παρατηρώ...

δ) **δοξαστικά ρήματα** : πιστεύω, υποθέτω, υποψιάζομαι, φαντάζομαι...

ε) **γνωστικά ρήματα** : γνωρίζω, ξέρω, μαθαίνω, πληροφορούμαι, εννοώ, κατανοώ...

στ) **απρόσωπα ρήματα ή απρόσωπες εκφράσεις που έχουν συγγενική σημασία με τα ρήματα που προαναφέραμε** : λέγεται, φαίνεται, διαδίδεται, υποτίθεται, έχω τη γνώμη, έχω την υποψία, έχω την πληροφορία, είμαι της γνώμης, είμαι βέβαιος, είμαι σίγουρος, είναι κρίμα, είναι ψέμα, είναι βέβαιο...ΣΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Η ΕΙΔΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΑΠΡΟΣΩΠΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ Ή ΤΟΥ ΑΠΡΟΣΩΠΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

ζ) **ουσιαστικά που έχουν συγγενική σημασία με τα ρήματα που προαναφέραμε** : γνώση, γνώμη, διάδοση, πληροφορία, αίσθηση, δήλωση, αντίληψη, υποψία, ελπίδα ... ΣΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Η ΕΙΔΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΙΝΑΙ ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΣΕ ΑΥΤΑ ΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ π.χ. Η πληροφορία, **ότι θα πάρουμε τελικά το δάνειο, με ενθουσίασε.**

η) **αντωνυμίες σε ουδέτερο γένος** : αυτό, εκείνο...ΣΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Η ΕΙΔΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΙΝΑΙ ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑ π.χ. Όλοι το ξέρουν αυτό, **ότι θα φύγει για διακοπές.**

ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Είναι : ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ

Χρησιμεύουν συνήθως ως : Υποκείμενο (σπάνια), Αντικείμενο, Επεξήγηση

Εισάγονται : **μη (να μη), μήπως**

Εξαοτώνται από :

α) **ρήματα που εκφράζουν φόβο ή ανησυχία** : φοβάμαι, ανησυχώ, τρέμω, τρομάζω, αγωνιώ...

β) **ρήματα που εκφράζουν υποψία ή προφύλαξη** : υποπτεύομαι, υποψιάζομαι, προσέχω, προφυλάγομαι...

γ) **απρόσωπα ρήματα ή απρόσωπες εκφράσεις που έχουν συγγενική σημασία με τα ρήματα που προαναφέραμε** : τρομάζει, αγχώνει, με πιάνει φόβος, έχω την αγωνία, έχω την υποψία... ΣΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Η ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΑΠΡΟΣΩΠΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ Ή ΤΟΥ ΑΠΡΟΣΩΠΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

δ) **ουσιαστικά που έχουν συγγενική σημασία με τα ρήματα που προαναφέραμε** : φόβος, αγωνία, υποψία, τρόμος, άγχος... ΣΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Η ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΙΝΑΙ ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΣΕ ΑΥΤΑ ΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ π.χ. Ξύπνησε από το φόβο, **μην του κλέψουν το αμάξι.**

ε) **αντωνυμίες σε ουδέτερο γένος** : αυτό, εκείνο... ΣΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Η ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΙΝΑΙ ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑ π.χ. Αυτό με τρομάζει, **μήπως αποτύχω στις εξετάσεις.**

Δ. Ασκήσεις

1. Να βρεθούν οι σύνδεσμοι ή τα μόρια που εισάγουν δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις:

- Μου ανακοίνωσε ότι πρέπει να φύγει.
- Δεν παίζουμε μπάλα στο διάλειμμα μήπως χτυπήσουμε κάποιο συμμαθητή μας.
- Δε σε πιστεύω πως τάχα δεν άκουσες πού έβαλα τα κλειδιά.
- Έκανε μια βλακεία και τώρα τρέμει μην το μάθει η μάνα του.

2. Να βρείτε τις ειδικές, βουλευτικές και ενδοιαστικές προτάσεις και να προσδιορίσετε το συντακτικό τους ρόλο:

1. Υποθέτω ότι θα έρθει σε μια ώρα.
2. Ήθελε να του πάω το φαγητό στο κρεβάτι.
3. Φοβάμαι μήπως δεν έρθει το βράδυ στην παράσταση.
4. Διαδίδεται ότι η διευθύντρια του σχολείου παραιτήθηκε.
5. Είναι φανερό ότι δε σε συμπαθεί.
6. Αυτό ακριβώς σκέφτεται συνέχεια, μήπως δεν τον συμπαθούν οι φίλοι του.
7. Δυστυχώς πρέπει να φύγεις.
8. Του ανακοίνωσαν ότι από αύριο θα λειτουργεί κανονικά το τηλέφωνο.
9. Ζούσε πάντα με τον ίδιο φόβο, μήπως καταλάβουν την πραγματική ταυτότητά του.
10. Είναι απαραίτητο να καθαρίζεις τακτικά το δωμάτιό σου.

3. Στο παρακάτω κείμενο να βρείτε τις ειδικές προτάσεις και το συντακτικό τους ρόλο:

Οι επιστήμονες υποστηρίζουν πως ο άνθρωπος μαθαίνει τη γλώσσα κατά τα πέντε πρώτα χρόνια της ζωής του, δηλαδή πολύ πριν έρθει σε επαφή με την οργανωμένη διδασκαλία του Συντακτικού και της Γραμματικής. Έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η πρωτογενής αυτή εκμάθηση της γλώσσας στηρίζεται στο γεγονός ότι οι γλωσσικοί μηχανισμοί του αντιδρούν σε κάθε είδους γλωσσικό ερέθισμα, ακόμη και σ' εκείνο που δέχεται πρώτη φορά.

4. Να βρείτε τις βουλητικές προτάσεις και να προσδιορίσετε το συντακτικό τους ρόλο:

- Προσπαθεί να μάθει πολλές ξένες γλώσσες, γιατί θέλει να γίνει μεταφραστής.
- Πολλές φορές επιχείρησα να έρθω σε επαφή μαζί του, αλλά δεν κατάφερα να τον
βρω.
- Έδειξε μεγάλο ενδιαφέρον να μάθει τη γλώσσα μας.
- Είναι ικανός να κάνει τα πάντα.
- Η βασική του επιδίωξη ήταν να δημιουργήσει μια ισχυρή επιχείρηση, όμως
ήταν
ανίκανος να αναλάβει τόσες ευθύνες.

5. Να αντικαταστήσετε τα ονοματικά σύνολα που έχουν υπογραμμιστεί με ενδοιαστικές προτάσεις.

1. Η αγωνία της αργώστιας τον είχε κυριεύσει.

.....
.....

2. Αυτό τον ανησυχεί, η επιδείνωση του καιρού.

.....
.....

3. Ο φόβος των επεισοδίων ανάγκασε την αστυνομία να λάβει αυστηρά μέτρα ασφαλείας.

.....
.....

4. Πολλοί φοβούνται τη ραγδαία αύξηση της ανεργίας λόγω της ύφεσης.

.....
.....

5. Τον βασάνιζε ένας φόβος, ο θάνατος των αγαπημένων του προσώπων.

.....
.....

6. Να γράψετε προτάσεις στις οποίες χρησιμοποιούνται κυριολεκτικά και συννυποδηλωτικά οι εξής λέξεις: πηγή, υιοθετώ, σκηνοθετώ, θυσιάζω, συρρικνώνω.

7. Η λέξη γράμμα/γράμματα έχει πολλές και διαφορετικές σημασίες. Να ταιριάξετε τις προτάσεις με την κατάλληλη λέξη από τις προτεινόμενες.

- Το ελληνικό αλφάβητο αποτελείται από 24 γράμματα.
- Δεν του αρέσουν τα γράμματα, με το ζόρι πήγαινε σχολείο.
- Με αυτή τη συλλογή διηγημάτων έκανε την πρώτη του εμφάνιση στα ελληνικά γράμματα.
- Πολλοί ηλικιωμένοι δεν ξέρουν γράμματα.
- Δεν έχω λάβει ακόμη γράμμα σου.
- Κάνει πολύ άσχημα γράμματα.
- Ακολούθησε κατά γράμμα τις οδηγίες μου.

επιστολή, λογοτεχνία, γραπτό σύμβολο που παριστάνει ένα φθόγγο, γραφικός χαρακτήρας, μάθηση

Ε. Παραγωγή λόγου

Το κόνσεπτ, το πρότζεκτ, το μπάτζετ (διασκευή)

Του Νίκου Γ. Ευδάκη

Θενξ μαν... Όταν τ' ακούω, μεταφράζω σιωπηρά: Ευχαριστώ, μάγκα μου. Ή: Ευχαριστώ, φιλάρα... Τα μεταφράσματα μου φαίνονται πιο αρρενωπά και χυμώδη, πιο άμεσα, πιο μοναδικά. Γιατί λοιπόν οι μάγκες έφηβοι τιτιβίζουν τα δικά τους greeklish; Ίσως γιατί κάθε γενιά χρειάζεται τη δική της ιδιόλεκτο, μια μυητική αργκό¹, προσωρινή, αναλώσιμη, φθαρτή, με ημερομηνία λήξεως. Η ιδιόλεκτος του «μαν» θα ξεθωριάσει με την είσοδό του σε ανώτερο σχολείο, με τη συμμόρφωσή του σε άλλες αργκό, ακαδημαϊκές ή επαγγελματικές, με την ένταξή του στα μαζικά υπερσύνολα της ενήλικης ζωής, της εργασίας.

Το ερώτημα παραμένει πάντως: Γιατί τα αγγλικά κατακλύζουν τον καθημερινό λόγο; Είναι αληθές ότι η γλωσσομάθεια έχει αυξηθεί γεωμετρικά τις τελευταίες δεκαετίες. Ο απόφοιτος Λυκείου, ακόμη και χωρίς ιδιαίτερη επίδοση, θα διαβάζει και θα μιλάει αγγλικά ασυγκρίτως καλύτερα από τον ανάλογό του του '70, ακόμη και του '80. Μέγα μέρος των σπουδών διεξάγεται σε αγγλόφωνα σχολεία, προπτυχιακά ή μεταπτυχιακά. Μέγα μέρος των επαγγελματιών απαιτεί καλή γνώση ξένης γλώσσας. Το επικοινωνιακό περιβάλλον κατακλύζεται από ξένη γλώσσα: τηλεόραση, ταινίες, Διαδίκτυο, ποπ κουλτούρα.

Αρα η ένταξη στην ξένη γλώσσα, αγγλική εν προκειμένω, έρχεται αβίαστα, φυσικά. Ολα σε σπρώχνουν σε αυτή, γιατί να αντισταθείς; Στα μοντέρνα επαγγέλματα των πάσης φύσεως υπηρεσιών, της επικοινωνίας, της ρευστής τέχνης, η συνεννόηση διεξάγεται γύρω από λέξεις-φετίχ⁵, ας πούμε, τις εξής τρεις: κόνσεπτ², πρότζεκτ³, μπάτζετ⁴. Εχω ένα κόνσεπτ για ένα πρότζεκτ, αλλά δεν μου βγαίνει το μπάτζετ. Ολη η δημιουργικότητα, όλη η εργασία, ο κόπος, η σκέψη, το σφρίγος, όλα συμποσούνται σε αυτό το τρίπτυχο δυσύλλαβων.

Παίζουν ρόλο οι σπουδές; Ναι, ασφαλώς, αλλά πολύ σοβαρότερο ρόλο παίζει το διεθνές περιβάλλον της εργασίας, και η γενικευμένη ολιγογλωσσία των εταιρικών στελεχών. Στις μπίζνες δεν χρειάζονται καλά ελληνικά, δεν χρειάζεται καν γλώσσα, όλα διεξάγονται με στερεοτυπικές εκφράσεις και τυποποιημένες σκέψεις: αυτά κυκλοφορούν ως επικρατούσα αλήθεια.

Σοβαρό ρόλο παίζει και η ξενομανία. Υπό τον συνοπτικό αυτό όρο εννοούνται διάφορα συμπλέγματα καθυστέρησης, μειονεξίας, οκνηρίας, μιμητισμού - ψυχολογικά και κοινωνικά. Σε περιβάλλον ασφυκτικά ομογενοποιημένο, κοσμοπολίτικο, ίδιο παντού, άοσμο, άχρωμο, «πολιτισμένο», η διατήρηση ιδιαιτέρας ταυτότητας, ιδιομορφίας, ετεροχρωμίας, ντοπιολαλιάς, είναι δυσχερής, κοπιώδης, παράτολμη, ανεπιθύμητη εντέλει. Είναι ευκολότερο και ασφαλέστερο να ομοιάζεις, να κρύβεσαι ανάμεσα σε μυριάδες ομοιόχρωμους γκρίζους, γίνεσαι ευκολότερα αποδεκτός.

Το ποτάμι που μας περιέχει είναι ορμητικό και κοσμοπολίτικο⁶, με τρόπους καινούργιους. Αναμφίβολα. Η εγκατάλειψη της μητρικής γλώσσας όμως δεν είναι πρόοδος, είναι υποταγή και απώλεια ταυτότητας, είναι υπαρξιακή συρρίκνωση. Η γλώσσα δεν είναι μόνο εργαλείο, δεν είναι μόνο φόρμα, δεν είναι επικοινωνιακότητα, είναι νοητικό και αισθητικό συμβάν, είναι υλικότητα, είναι σχέση, κοινωνία. Πίσω από τη θρυμματισμένη γλώσσα των στελεχών και των μοδάτων, των τεχνοκρατών, τώρα

πια και των πολιτικών, αναπτύσσεται μια αναλόγως, θρυμματισμένη σκέψη, ομοιόμορφη, ομοιόχρωμη, ομοιογενής, αδιάφορη, κολοβή, υποταγμένη. Υποταγμένη κυρίως.

1 αργκό : η συνθηματική γλώσσα μιας κοινωνικής ομάδας 2 κόνσεπτ: ιδέα 3 :πρότζεκτ : πρόγραμμα 4 μπάτζετ : τα χρήματα . ο προϋπολογισμός 5 φετίχ : αντικείμενο λατρείας 6 κοσμοπολίτικο : διεθνιστικό

Ασκήσεις

1. Σε ποιο πρόβλημα αναφέρεται το παραπάνω άρθρο και ποιες είναι οι αιτίες που κατά το συγγραφέα «ενοχοποιούνται» γι' αυτό ;
2. Να αποδώσετε με ένα σύντομο τίτλο το περιεχόμενο της κάθε παραγράφου .
3. Να γράψετε μια παράγραφο 100 – 150 λέξεων με θέμα τις ανάγκες που ωθούν τους σημερινούς νέους στη γλωσσομάθεια.
4. «...Γιατί λοιπόν οι μάγκες έφηβοι τιτιβίζουν τα δικά τους greeklish; Ισως γιατί κάθε γενιά χρειάζεται τη δική της ιδιόλεκτο, μια μυητική αργκό , προσωρινή, αναλώσιμη, φθαρτή, με ημερομηνία λήξεως .» : να σχολιάσετε το νόημα του αποσπάσματος από το κείμενο σε μια παράγραφο 80 – 100 λέξεων.
5. Ποιο είναι το συμπέρασμα του συγγραφέα στην τελευταία παράγραφο ; Να το συσχετίσετε και με το κείμενο « Ο εφιάλης της Νέας Ομιλίας » του σχολικού βιβλίου, σελ. 31.
6. Στις επόμενες περιόδους του κειμένου α) να χωρίσετε τις κύριες από τις δευτερεύουσες προτάσεις, β) να βρείτε τα είδη της σύνδεσης γ) να επισημάνετε τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις , καθώς και το συντακτικό τους ρόλο και δ) να τις αντικαταστήσετε με ένα ουσιαστικό, χωρίς αλλαγή της σημασίας τους :
 - Είναι αληθές ότι η γλωσσομάθεια έχει αυξηθεί γεωμετρικά τις τελευταίες δεκαετίες.
 - Είναι ευκολότερο και ασφαλέστερο να ομοιάζεις, να κρύβεσαι ανάμεσα σε μυριάδες ομοιόχρωμους γκρίζους .

Ενότητα 3^η- Είμαστε όλοι ίδιοι. Είμαστε όλοι διαφορετικοί.

Α. Θεωρητικό πλαίσιο

A1. Ρατσισμός- Ξενοφοβία

Η έννοια ρατσισμού προέρχεται από τη λέξη «ράτσα» - που σημαίνει γένος, φυλή, σύνολο δηλαδή ανθρώπων με ίδιες ρίζες καταγωγής – και δηλώνει μορφή φανατισμού.

Ρατσισμός είναι η μεροληπτική αντιμετώπιση ορισμένων ατόμων, ομάδων ή φυλών που δέχονται μια συνεχή καταπίεση, την οποία προκαλούν κοινωνικές στερεοτυπικές αντιλήψεις (προκαταλήψεις). Υπάρχει, συνεπώς η αποδοχή απόλυτων σχημάτων ανωτερότητας ή κατωτερότητας, που καλλιεργεί το αίσθημα της υπεροχής ή της μειονεξίας, με αποτέλεσμα να κλυδωνίζεται η κοινωνική τάξη – αρμονία και να διασπάται η κοινωνική συνοχή.

Ανέκαθεν υπήρχε το φαινόμενο του ρατσισμού. Σε παλιότερες εποχές, όπου οι πολεμικές συγκρούσεις ήταν πολύ συχνές λόγω έξαρσης του θρησκευτικού φανατισμού, των πολλών διεκδικήσεων αλλά και του χαμηλού βιοτικού και πνευματικού επιπέδου, ο ρατσισμός ήταν αναπόφευκτος. Για παράδειγμα, στην αρχαία Αθήνα υπήρχαν οι δούλοι και οι ελεύθεροι, στο Μεσαίωνα οι ευγενείς και οι δουλοπάροικοι, ενώ στην Αμερική οι Ινδιάνοι συγκρούονταν με τους αποίκους. Σήμερα παρ'ότι το πνευματικό επίπεδο και οι οικονομικές συνθήκες είναι σαφώς καλύτερες, οξύνεται το φαινόμενο του ρατσισμού, εξαιτίας της φτώχειας και της έλλειψης αληθινών αξιών.

Ο ρατσισμός σήμερα εκδηλώνεται ποικιλοτρόπως και προσβάλλει, ανεπανόρθωτα σχεδόν, σχέσεις ατόμων, ομάδων και λαών. Προκαλούνται φαινόμενα περιθωριοποίησης, άγονες αντιπαραθέσεις ενώ ευδοκιμούν ο πόλεμος έναντι της ειρηνικής συνύπαρξης, η βία έναντι της γαλήνης και η ξενοφοβία έναντι της γόνιμης αλληλεπίδρασης των λαών.

Φυσικό είναι λοιπόν το αναπαλλοτρίωτο δικαίωμα, δηλαδή η διαφύλαξη της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας και ταυτότητας ατόμων και λαών, να συνθλίβεται. Η ουσιαστική διαφοροποίηση ενισχύει τον πολιτισμό, γιατί προάγει το πνεύμα, προωθεί τη γόνιμη αντίθεση και συμβάλλει στην αναβάθμιση του πολιτισμού.

A.2 Μορφές ρατσισμού

Σε σχέση με τους λαούς (φυλετικός ρατσισμός)

- ΦΥΛΕΤΙΚΟΣ : διάκριση ανάλογα με το χρώμα (μαύροι – μαύροι, ινδιάνοι)
- ΕΘΝΙΚΟΣ : π.χ. Εβραίοι – Γερμανοί (Χίτλερ) - θεωρία Τσάμπερλεν περί Αρίας φυλής απέναντι σε μετανάστες, προσφυγές .
- ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ : Μουσουλμάνοι – Χριστιανοί, Εβραίοι = «ο περιούσιος λαός»
- ΑΝΩΤΕΡΟΤΗΤΑ ΔΥΤΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ έναντι ΧΩΡΩΝ ΤΡΙΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ.
ΚΑΤΑΠΙΕΣΗ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΩΝ σε κράτη.

Σε σχέση με άτομα ή ομάδες (κοινωνικός ρατσισμός)

Αυτός εκδηλώνεται απέναντι σε : ομοφυλόφιλους, ναρκομανείς, πόρνες, φορείς AIDS, άτομα με ειδικές ανάγκες, γυναίκες (διαφορετικός τρόπος αντιμετώπισης τους στο επαγγελματικό, οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον), μαθητές (καλοί – κακοί ανάλογα με τη βαθμολογία), επαγγέλματα (πνευματικά – χειρωνακτικά).

Επίσης μπορεί να αφορά στο πνευματικό επίπεδο, την οικονομική κατάσταση, τη δυνατότητα κατανάλωσης, τις αντιλήψεις για τη ζωή (ιδεολογία), την ενδυμασία, τον τρόπο ομιλίας και διασκέδασης, την κατοχή τίτλου σπουδών .

A.3 Αίτια ρατσισμού (ειδικά στην εποχή μας)

- Πνευματική ένδεια – προσωπικά συμπλέγματα
- Κρίση αξιών – ηθική χαλάρωση
- Προκαταλήψεις – στερεότυπα
- Οικονομικά συμφέροντα, που σήμερα ενισχύεται από το υλιστικό – καταναλωτικό πνεύμα
- Πολιτικές σκοπιμότητες (επεκτατικές βλέψεις – Χίτλερ)
- Κρίση φορέων αγωγής – έλλειψη ανθρωπιστικής παιδείας
- Αρνητικά πρότυπα από τα ΜΜΕ
- Οι πολιτικοί ηγέτες εντείνουν τον κομματικό και τον πολιτικό ρατσισμό

- Ξενοφοβία, που ενισχύεται από την οικονομική κρίση
- Θρησκευτικός ή και εθνικός φανατισμός
- Καταστάσεις ή αντιλήψεις που διαμορφώνονται μέσα από την ανάμνηση ιστορικών γεγονότων
- Ανεργία

A.4 Συνέπειες ρατσισμού

- Ανισότητες στην εκπαίδευση – εύκολη η χειραγωγή των θυμάτων του ρατσισμού
- Εκμετάλλευση
- Βία – εγκληματικότητα
- Απουσία υγιούς δημοκρατίας
- Ανασφάλεια – άγχος
- Εθνικισμός – πυροδότηση πολέμων και συγκρούσεων
- Δεν συμβάλλουν όλοι στο βαθμό που θα μπορούσαν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας
- Απουσία συνεργασίας
- Διεύρυνση χάσματος μεταξύ αναπτυγμένων και μη χωρών

A.5 Τρόποι αντιμετώπισης ρατσισμού

A. Από το άτομο

- Ευαισθησία - κατανόηση
- Αυτοκριτική – αυτογνωσία

- Διάλογος
- Απαλλαγή από προκαταλήψεις
- Επιστροφή στις παραδοσιακές αξίες του μέτρου

B. Από φορείς

- Καλλιέργεια σεβασμού για το διαφορετικό
- Προσωπικό παράδειγμα γονέων με υπεύθυνη ανθρωπιστική συμπεριφορά
- Ανθρωπιστική παιδεία από το σχολείο
- Περισσότερες πολιτιστικές εκδηλώσεις στο σχολείο με θέμα την υγιή αντιμετώπιση των προσφύγων
- Ειδικές εκπομπές από τα ΜΜΕ
- Ποιοτικός έλεγχος των διαφόρων εκπομπών των ΜΜΕ
- Υγιής Δημοκρατία
- Κατάλληλο ήθος και ύφος πολιτικής ηγεσίας
- Ίσες ευκαιρίες για συμμετοχή των πολιτών στα κοινά
- Εξασφάλιση καλών συνθηκών εργασίας με πνεύμα ισοτιμίας για όλους τους πολίτες

B. Κείμενο για επεξεργασία

Πώς γεννιέται η ξеноφοβία

Ζούμε σε μια κοινωνία στην οποία αισθανόμαστε συχνά ότι απειλούμαστε. Η παγκοσμιοποίηση, οι φυσικές καταστροφές, η οικονομική κρίση, οι δυσκολίες της καθημερινής ζωής μάς δημιουργούν την αίσθηση ότι δεν τα καταφέρνουμε πλέον να αντιμετωπίσουμε απειλές που είναι συχνά απρόβλεπτες. Αισθανόμαστε ανυπεράσπιστοι και ανίκανοι να δράσουμε, και συνεπώς φοβόμαστε. Είναι ένας ακαθόριστος φόβος τον οποίο μεταφέρουμε κυρίως στους ξένους. Ο Αλέν Τουρέν μιλάει στον Φάμπιο Γκαμπάρο, ανταποκριτή της ιταλικής «La Repubblica» στο Παρίσι.

Ο γάλλος κοινωνιολόγος εξηγεί το φαινόμενο της ξενοφοβίας ως αντίδραση που αποκαλύπτει τις αντιφάσεις μιας όλο και πιο κατακερματισμένης και ανασφαλούς κοινωνίας: «Μέσα από την ξενοφοβία εκδηλώνεται ο φόβος για όποιον είναι διαφορετικός από μας όχι μόνο στη φυσική του μορφή, αλλά και στην κουλτούρα, τη θρησκεία ή τους τρόπους ζωής.»

Τα χαρακτηριστικά του άλλου, ωστόσο, είναι μόνον ένα πρόσχημα, για να μπορούμε να προβάλλουμε πάνω του τις δικές μας αγωνίες. Απορρίπτοντας τον άλλον για το ένα ή το έ άλλο χαρακτηριστικό του, η ξενοφοβία θέτει σε κίνηση μια δυναμική η οποία φτάνει ακόμα και να αρνείται την ανθρωπιά του άλλου, χαρακτηρίζοντάς τον μη ανθρώπινο, επειδή είναι διαφορετικός από μας. Η απανθρωποποίηση του άλλου είναι μια από τις χειρότερες συνέπειες της ξενοφοβίας. Για τον ξενόφοβο γίνεται αδύνατο να ζήσει μαζί με τους άλλους, απέναντι στους οποίους λειτουργεί ένα αληθινό ταμπού. Οι άλλοι γίνονται αντιληπτοί ως ακάθαρτοι. Η παρουσία τους απειλεί την καθαρότητα μιας εξιδανικευμένης κοινότητας, η οποία επομένως πρέπει και να προστατευτεί.

Με αυτόν τον τρόπο γεννιέται ο απόλυτος ξένος, που γίνεται παγκόσμια απειλή απέναντι στην οποία πρέπει να αμυνθούμε. Ωθούμενος ως τις ακραίες συνέπειές του, ένας τέτοιος συλλογισμός παράγει τον ρατσισμό, δηλαδή την πιο ακραία μορφή της ξενοφοβίας. Φυσικά, όποιος είναι ξενόφοβος κινείται πάντοτε σε ένα γενικό επίπεδο, στιγματίζοντας μιαν ολόκληρη κοινότητα, έστω και αν σε προσωπικό επίπεδο θα έχει έναν άραβα, σενεγαλέζο ή ρουμάνο φίλο, για να τον επιδεικνύει απορρίπτοντας κάθε κατηγορία για ξενοφοβία εναντίον του ιδίου.

Η αύξηση της ξενοφοβίας είναι μια ανησυχητική ένδειξη για την κοινωνία μας. Βέβαια, αν εξετάσουμε το ζήτημα σε μιαν ιστορική προοπτική, οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι η ιστορία του κόσμου κυριαρχήθηκε συχνά από την απόρριψη των άλλων, των "βαρβάρων", των διαφορετικών.

Στο παρελθόν υπήρξαν πολύ χειρότερες καταστάσεις από τις σημερινές, όπως, για παράδειγμα, εκείνες που γεννήθηκαν από τη μεταχείριση των δούλων και από την αποικιοκρατία. Σήμερα ωστόσο, έπειτα από μια μακρά περίοδο κατά την οποία η ξενοφοβία φαινόταν βαθμιαία να υποχωρεί, μου φαίνεται ότι επιστρέφει και μας γυρίζει πίσω στη βαρβαρότητα.

Για να κατανοήσουμε τις αιτίες αυτής της εξέλιξης, πρέπει να πάρουμε υπόψη μας ότι ζούμε σε μια κοινωνία πιο ανοιχτή και πιο κινητική, στην οποία οι επαφές ανάμεσα σε διαφορετικούς πληθυσμούς είναι πιο εύκολες και αυξάνονται διαρκώς. Είναι μια κατάσταση που παράγει αντιφατικές συνέπειες. Πλάι στο άνοιγμα και στη διαθεσιμότητα εκδηλώνεται και η επίταση της ανησυχίας, που τροφοδοτεί την απόρριψη των άλλων. Όταν όμως αντιμετωπίζεται εχθρικά και απορρίπτεται μια ολόκληρη κοινότητα, καταλήγει να αναδιπλώνεται στον εαυτό της και να βυθίζεται στη μνησικακία. Η πτώση στον κοινοτισμό και η ξενοφοβία διαπλέκονται στενά.

Η ξενοφοβία, βέβαια, γεννιέται και από μια κρίση ταυτότητας, αλλά δεν ενισχύουμε την ταυτότητά μας καταπολεμώντας όποιον είναι διαφορετικός. Αντίθετα, η επίγνωση της ταυτότητάς μας μεγαλώνει μέσα από το διάλογο με τον άλλον που διαφέρει από μας. Σε κάθε περίπτωση, είναι αλήθεια ότι η ξενοφοβία γεννιέται όταν μια ταυτότητα αισθάνεται ότι κινδυνεύει από απειλές που δεν είναι άμεσα αναγνωρίσιμες. Η παγκοσμιοποίηση, εκτός του ότι θέτει υπό αμφισβήτηση την ταυτότητά μας, απειλεί

και την ικανότητά μας για δράση. Όλο και πιο συχνά αισθανόμαστε ανήμποροι και ανίσχυροι. Σε ορισμένες καταστάσεις, όπως έχει υπογραμμίσει ο κοινωνιολόγος Αλέν Ερενμπέργκ, βρισκόμαστε μπροστά σε μια αληθινή κατάρρευση του εγώ. Τότε γίνεται εύκολο να φορτώσουμε την ευθύνη γι'αυτή την κατάσταση σε κάποιον άλλον, ο οποίος είναι αναγνωρίσιμος από το ένα ή το άλλο ειδικό του γνώρισμα. Η αόριστη και ασύλληπτη απειλή μπορεί έτσι να εντοπιστεί και επομένως μπορεί να αποκρουστεί πιο εύκολα. Είναι η δυναμική του αποδιοπομπαίου τράγου.

Σήμερα η αριστερά κατηγορείται συχνά ότι είναι υπερβολικά ενδοτική απέναντι στους μετανάστες. Προσωπικά δεν πιστεύω ότι αυτό είναι αληθινό. Απλώς προσπαθεί να αντισταθεί σε έναν κυρίαρχο λόγο, ο οποίος χρησιμοποιεί το θέμα της ασφάλειας για να δικαιολογήσει μια ξενόφοβη λογική.

Φυσικά, η ασφάλεια είναι δικαίωμα όλων, το οποίο πρέπει να είναι εγγυημένο, ιδίως στο πιο αδύναμο τμήμα του πληθυσμού. Δεν πρέπει, ωστόσο, να πέφτουμε στη δημαγωγία, καθιστώντας υπεύθυνες για τις δυσκολίες μας ολόκληρες ομάδες ανθρώπων. Σήμερα όλες οι στατιστικές μάς λένε ότι η εγκληματικότητα είναι έργο κυρίως νέων μη μεταναστών. Η εγκληματική απειλή, επομένως, έρχεται από το εσωτερικό της χώρας και όχι από το εξωτερικό. Δεν είναι οι μετανάστες, που ζουν μέσα στην ανασφάλεια, εκείνοι που απειλούν την ασφάλειά μας. Χρειάζεται να συνεχίζουμε να το επαναλαμβάνουμε.. και να προσπαθούμε να επεξεργαζόμαστε πολιτικές ικανές να συνδυάζουν φιλοξενία των άλλων και δικαίωμα στην ασφάλεια.

Πηγή: Σημειωματάριο Ιδεών του Θανάση Γιαλκέτση στην Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία (5/7/09)

Γ. Συντακτικό

Ερωτήσεις (Ευθείες- Πλάγιες)

Τις ερωτήσεις τις χρησιμοποιούμε για να :

- α) **ζητήσουμε μια πληροφορία** π.χ. Πώς σε λένε ;
- β) **εκφράσουμε προσταγή ή παράκληση** π.χ. Θα κάνετε ησυχία; Μου δίνεις το μολύβι σου;
- γ) **προτείνουμε κάτι** π.χ. Πάμε σινεμά;
- δ) **αποδεχτούμε προτάσεις** π.χ. Γιατί όχι;
- ε) **εκφράσουμε απορία, θαυμασμό** π.χ. Τι ήταν αυτό που πάθαμε;
- στ) **εκφράσουμε αγανάκτηση** π.χ. Θα σε περιμένω πολύ ακόμα;
- ζ) **εκφράσουμε δυσφορία** π.χ. Δε ντράπηκες να του μιλήσεις έτσι;
- η) **εκφράσουμε πόθο** π.χ. Πιστεύεις δε μετάνιωσα που τον μίλησα έτσι;
- θ) **εκφράσουμε υπόθεση** π.χ. Πώς να μη γελάσω με αυτά που λέει;
- ι) **αντικαταστήσουμε μια καταφατική πρόταση** π.χ. Νομίζεις δεν ενδιαφέρεται για σένα;

1) ΕΥΘΕΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ : Έχουν ερωτηματικό στο τέλος και εισάγονται με ερωτηματικές αντωνυμίες (ποιος, πόσος...) ,ερωτηματικά επιρρήματα (πού, πόσο, πώς...), αλλά τις συναντάμε και χωρίς εισαγωγική λέξη π.χ. Πάμε σινεμά; Ποιος πήρε τηλέφωνο;

2) ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ : Δεν έχουν ερωτηματικό στο τέλος π.χ. Με ρώτησε **τι ώρα είναι**.

Διακρίνονται:

I.(ανάλογα με τη σκοπιμότητα του ομιλητή)

1) ΓΝΗΣΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ : Από αυτές ζητάμε μια πληροφορία. π.χ. Τι ώρα είναι;

2) ΡΗΤΟΡΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ : Τις κάνει ο ομιλητής για να διατυπώσει με έμφαση κάτι π.χ. Ποιος πάει στην εποχή μας τόσες μέρες διακοπές;

3) ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣΤΑΓΗΣ : Αντί για προστακτική π.χ. Θα κάνετε ησυχία;

II.(ανάλογα με το είδος της απάντησης)

1) ΟΛΙΚΗΣ ΑΓΝΟΙΑΣ : Απαντιούνται με ναι ή όχι π.χ. Θα έρθεις;

2) ΜΕΡΙΚΗΣ ΑΓΝΟΙΑΣ : Δεν απαντιούνται με ναι ή όχι π.χ. Τι ώρα θα πάμε σινεμά;

ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ

Είναι δευτερεύουσες ονοματικές ερωτηματικές προτάσεις που εισάγονται με ερωτηματικές αντωνυμίες (ποιος, πόσος, τι κ.α.) , ερωτηματικά επιρρήματα (πώς, πότε, πού κ. α.), συνδέσμους (μήπως, γιατί, αν κ.λ.π.)

Διακρίνονται σε :

ολικής άγνοιας : αφορούν ολόκληρο το περιεχόμενο της πρότασης και επιδέχονται μονολεκτική απάντηση (εισαγωγή με : αν, μη, μήπως, μην τυχόν) . Π.χ. Τον ρώτησα αν θα έρθει μαζί μας (απάντηση : ναι ή όχι)

μερικής άγνοιας : η απάντηση αφορά ένα μέρος της πρότασης και δεν μπορεί να είναι μονολεκτική (εισαγωγή με : ερωτηματικές αντωνυμίες ή επιρρήματα). Π.χ. Αναρωτιέται πώς θα φτάσει γρήγορα στον προορισμό του (ξέρει ότι θα φτάσει, αναρωτιέται για το πώς αυτό θα γίνει γρήγορα)

Λειτουργούν ως:

1. **Αντικείμενο μετά από ρήματα που δηλώνουν :** απορία, ερώτηση, αμφιβολία, σκέψη κ.α.
 - Απορώ τι θέλει αυτός.
 - Ρωτούσε πόσο κόστισε το ταξίδι .
 - Αμφιβάλλω αν έγραψε καλά στο διαγώνισμα .
2. **Υποκείμενο απρόσωπων εκφράσεων που έχουν όμοια σημασία με τα παραπάνω, όπως :** δεν είναι βέβαιο, είναι περίεργο, είναι ζήτημα, δεν υπάρχει πληροφορία κ.α.
 - Είναι παράξενο πώς τα καταφέρνει χωρίς πολύ διάβασμα .
 - Δεν υπάρχει καμιά πληροφορία αν είναι ακόμη ζωντανός.
 - Είναι ζήτημα αν έχεις διαβάσει δέκα λεπτά.
3. **Επεξήγηση σε ουσιαστικά όπως :** απορία, ερώτηση, σκέψη, αμφιβολία ή : αντωνυμίες ουδετέρου γένους, δεικτικές ή αόριστες :
 - Εκείνο δεν καταλαβαίνω, πώς με το συνεχιζόμενο δανεισμό θα βγούμε ποτέ από την κρίση .
 - Τον απασχολούσε διαρκώς η ίδια σκέψη, πώς θα εμπλούτιζε το βιογραφικό του .
 - Η απορία του, πώς χωρίς χάρτη θα έφταναν στον προορισμό τους, δεν απαντήθηκε από κανέναν

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΥΘΥ ΣΤΟΝ ΠΛΑΓΙΟ ΛΟΓΟ

Κατά τη μετατροπή του λόγου από ευθύ σε πλάγιο γίνονται οι παρακάτω αλλαγές:

Α) Οι κύριες προτάσεις κρίσεως γίνονται δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις :

Ευθύς λόγος : Αναπολώ τις περσινές μου επιτυχίες .

Πλάγιος λόγος : Έλεγε (ή λέει) ότι αναπολεί τις περσινές του επιτυχίες.

Β) Οι κύριες προτάσεις επιθυμίας γίνονται δευτερεύουσες βουλητικές προτάσεις :

Ευθύς λόγος : Περάστε έξω !

Πλάγιος λόγος : Απαίτησε (ή διέταξε) να περάσουν έξω .

Γ) Οι ευθείες ερωτηματικές κύριες προτάσεις γίνονται δευτερεύουσες πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις :

Ευθύς λόγος : Γιατί δεν απάντησες στο τηλέφωνο ;

Πλάγιος λόγος : Τον ρώτησε γιατί δεν απάντησε στο τηλέφωνο .

Δ) Οι δευτερεύουσες προτάσεις ως προς το είδος τους δεν αλλάζουν :

Ευθύς λόγος : Αν δεν αλλάξεις τακτική, θα χάσεις τη χρονιά σου .

Πλάγιος λόγος : Τον προειδοποίησε ότι, αν δεν άλλαζε τακτική, θα έχανε τη χρονιά του

Ε) Αλλαγές μπορούν να γίνουν στους χρόνους :

 Ο Ενεστώτας του ρήματος της κύριας πρότασης να γίνει Παρατατικός ή να παραμείνει Ενεστώτας:

Ευθύς λόγος : Δεν πρόκειται να φύγω.

Πλάγιος λόγος : Επιμένει ότι δεν πρόκειται να φύγει , ή : Επέμενε ότι δεν επρόκειτο να φύγει.

 Ο Μέλλοντας της κύριας πρότασης μπορεί είτε να παραμείνει Μέλλοντας , είτε να γίνει : θα + Παρατατικός :

Ευθύς λόγος : Θα σε καλέσω σίγουρα στο γάμο μου .

Πλάγιος λόγος : Μού ανακοίνωσε ότι θα με καλούσε σίγουρα στο γάμο της .

Αλλά και : Μού ανακοίνωσε ότι θα με καλέσει σίγουρα στο γάμο της .

 Ο Παρακείμενος να γίνει Υπερσυντέλικος :

Ευθύς λόγος : Το τρένο έχει αναχωρήσει .

Πλάγιος λόγος : Την πληροφόρησαν ότι το τρένο είχε αναχωρήσει .

ΣΤ) Μπορεί, επίσης, ν' αλλάξει το τοπικό ή το χρονικό επίρρημα:

Ευθύς λόγος : Τώρα θα πάω εγώ , όπως χθες πήγε αυτός.

Πλάγιος λόγος : Έλεγε ότι τότε αυτός θα πήγαινε, όπως την προηγούμενη ημέρα πήγε εκείνος .

Ζ)Αλλάζουν οι αντωνυμίες :

εγώ αυτός

αυτός εκείνος

Δ. Ασκήσεις

1.Στις παρακάτω περιόδους να βρείτε τις πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις, να προσδιορίσετε αν είναι ολικής ή μερικής άγνοιας, καθώς και το συντακτικό τους ρόλο.

α.Καταλαβαίνω πολύ καλά πώς αισθάνεσαι.

β.Δεν είναι σίγουρο αν θα έρθει.

γ.Είχα πάντα την απορία πού βρήκε ξαφνικά τόσα χρήματα.

δ.Αμφιβάλλω αν έμαθε ποτέ κανείς την αλήθεια.

ε.Αυτό θαυμάζω σε σένα, πώς διατηρείς την ψυχραιμία σου.

ζ.Είναι άγνωστο ποιοι ήταν οι δράστες της ληστείας.

η.Συχνά αναρωτιέμαι γιατί είναι τόσο αυστηρός μαζί μου. 8.Δε θυμούνται τι ώρα αναχωρεί η πτήση τους.

2.Να μετατρέψετε τις παρακάτω ευθείες ερωτήσεις σε πλάγιες.

α.Πότε θα πάμε διακοπές;

Αναρωτιόταν

β.Γιατί δεν ήρθατε χτες;

Δεν καταλαβαίνω

γ.Πήρες το μήνυμα που σου έστειλα;

Τη ρώτησε

δ.Θα διαβάσεις ή θα δεις τηλεόραση;

Με ρώτησε

ε. Πού βρήκες τόσο θάρρος;

Απορώ πραγματικά

3. Στις περιόδους που ακολουθούν να βρείτε τις πλάγιες ερωτήσεις και να τις μετατρέψετε σε ευθείες.

α. Με ρώτησε αν θα με ξαναδεί ποτέ.

.....

2. Σκέφτονται τι θα κάνουν με τα χρήματα που κέρδισαν.

.....

3. Ρώτησέ τον αν θα έρθει μαζί μας ή θα μείνει σπίτι.

.....

4. Αναρωτιόταν πώς θα μπορούσε να τη βοηθήσει;

.....

5. Δεν μπορούσε να καταλάβει γιατί του είπε ψέματα.

.....

4. Να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο χρησιμοποιώντας κάθε φορά διαφορετικό ρήμα εξάρτησης με τη βοήθεια και του παρακάτω πλαισίου :

Ζητώ, ρωτώ, απορώ, λέω, εξηγώ, γράφω, δηλώνω, βλέπω, καταλαβαίνω, αγνοώ, σκέφτομαι, αναλογίζομαι, προτρέπω, ανησυχώ, υποδεικνύω, συστήνω, επισημαίνω, παρατηρώ, διαπιστώνω, νομίζω, θεωρώ, πιστεύω, καταλογίζω, κατηγορώ, παραπονιέμαι, αναρωτιέμαι, ισχυρίζομαι, υποστηρίζω, τονίζω, εκφράζω/διατυπώνω την απορία
--

α. Δε θα απαντήσω στις προκλήσεις σας .

β. Πώς μπορεί να είσαι τόσο αδιάφορος ;

γ. Περιμένετε ώσπου να ολοκληρωθεί ο έλεγχος .

δ. Θα μελετήσω προσεκτικά το αίτημά σας, όμως δεν υπόσχομαι τίποτα .

ε. Μην είστε τόσο βιαστικοί, γιατί μπορεί να κάνετε λάθος .

ζ. Ίσως αποτύχω στην αυριανή συνέντευξη για δουλειά .

η. Οι συνεργάτες μου δεν είναι απατεώνες .

θ. Ο χειμώνας φέτος θα είναι βαρύς .

5. Στις επόμενες περιόδους να βρείτε τις πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις και να προσδιορίσετε το συντακτικό τους ρόλο :

α. Υπολόγιζε συχνά πόσα ήταν τα ημερήσια έξοδα .

β. Αμέσως ανακαλύψαμε πού βρισκόταν η κρυψώνα του .

γ. Αυτή την απορία έχω πάντα, πώς, με τόση ανοργανωσιά, τα βγάζει πέρα την τελευταία στιγμή .

δ. Δεν έχει ανακοινωθεί ποτέ θα γίνουν οι εξετάσεις .

ε. Αυτό μόνο εξήγησέ μου, πόσο συχνά αγοράζεις παπούτσια .

ζ. Ρώτησέ τον αν θα έρθει μαζί μας, ή θα πάει με τους άλλους .

6. Μεταφέρετε τα παρακάτω σε πλάγιο λόγο :

α. Πώς ήξερες ότι ήμασταν εδώ ;

β. Πήγαινε αμέσως τώρα !

γ. Αν βρέχει αύριο, η εκδρομή μας θα ματαιωθεί .

δ. Μάταια πάλεψα για έναν ανέφικτο στόχο .

ε. Δε θα δεχτώ αρνητική απάντηση .

ζ. Κάποιοι γείτονες ρυπαίνουν με τα σκουπίδια τους το πάρκο.

η. Το επιχείρημά σου δεν ευσταθεί.

θ. Περάσαμε πολλά εξαιτίας της ανοησίας σου.

6. Να μετατρέψετε σε πλάγιο λόγο το παρακάτω απόσπασμα από συνέντευξη του Γιώργου Γραμματικάκη (να χρησιμοποιήσετε όσο περισσότερα ρήματα εξάρτησης μπορείτε από το πλαίσιο της άσκησης Α) :

Δημοσιογράφος : Με ποια ιδανικά «μεγαλώνετε » τους φοιτητές σας ;

Γ. Γραμματικάκης : Αντιπαθώ τις ηθικολογίες και τις συμβουλές, δεν έχουν άλλωστε αποτέλεσμα. Προσπαθώ να πω στους φοιτητές να ανακαλύψουν το

δικό τους δρόμο κι ότι η γνώση δεν κερδίζεται μόνον στις αίθουσες. Είναι μια προσωπική μάχη, να καταλάβουν βαθύτερα ένα φαινόμενο, να απαντήσουν στα δικά τους ερωτήματα. Μόνον τότε η γνώση είναι αυθεντική και όχι αντιγραφή και απομνημόνευση .

Δημοσιογράφος: Μιλάτε για τη βία και τη διαφθορά ως πολιτικά και κοινωνικά φαινόμενα. Πώς αντιδράτε και πώς θα διαβλέπατε μια αποκατάσταση των ηθικών αξιών στην ελληνική κοινωνία ;

Γ. Γραμματικάκης : Η βία με φοβίζει, η διαφθορά με εξοργίζει. Όχι μόνον εκείνη που γίνεται πρωτοσέλιδο στις εφημερίδες ή πεδίο γραφικών αψιμαχιών στα τηλεοπτικά παράθυρα .Η χειρότερη διαφθορά είναι άλλη : η πεποίθηση του πολίτη, εμάς όλων ότι η διαφθορά είναι περίπου ένα φυσικό, αναπόδραστο φαινόμενο. Αν δεν λείψει αυτή η πλάνη, που είναι ταυτόχρονα και πρόσχημα, δεν μπορούμε να μιλάμε ούτε για αποκατάσταση αξιών , ούτε για πρόοδο.

(Απόσπασμα από συνέντευξη στο περιοδικό ΓΚ της Καθημερινής)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ε. Παραγωγή Λόγου

Η ΠΙΚΡΗ ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟ ΡΑΤΣΙΣΜΟ

Δεν είναι εύκολο να είναι κανείς διαφορετικός, ιδίως όταν είναι παιδί. Τα προβλήματα του μεγαλώματος επιτείνονται, αν ανακαλύψουμε ότι αποκλίνουμε από το μέσο όρο. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η οικογένειά μου ήταν διαφορετική. Οι γονείς μου μιλούσαν αγγλικά με βαριά ιταλική προφορά. Το στυλ της ζωής μας ήταν ολότελα διαφορετικό, ένα μικρό κομμάτι της Μεσογείου στις ακτές της Αμερικής. Τρώγαμε διαφορετικά φαγητά. Οι συζητήσεις μας ήταν πιο ζωντανές κι οι φωνές μας λίγο πιο δυνατές, οι κινήσεις μας πιο έντονες. Ο κόσμος στον οποίο ζούσαμε ήταν σίγουρα πιο ξένος.

Ήταν συνηθισμένο εκείνο τον καιρό να μας κολλάνε τις ταμπέλες «μακαρονάς» και «μετανάστης». Ποτέ δεν ήμουν απολύτως σίγουρος για το τι σήμαιναν αυτές οι δυο λέξεις, παρ' όλ' αυτά ένιωθα το κεντρί τους. Πρωτόνιωσα αυτό τον πόνο μια μέρα καθώς έφευγα απ' το σχολείο. Βρέθηκα περικυκλωμένος από μια ομάδα παιδιών που μου φώναζαν αυτά τα λόγια.

Ένα από τα παιδιά μου πέταξε ένα κέικ. Η κρέμα και η ζάχαρή του έσκασαν πάνω στο πρόσωπο, τα μαλλιά και τα ρούχα μου. «Βρωμομετανάστη», φώναζαν. «Ο πατέρας σου είναι γκάγκστερ στο Σικάγο κι η μητέρα σου μασάει σκόρδα κι εσύ είσαι γιος μακαρονά! Γιατί δεν τα μαζεύετε να πάτε από κει που ήρθατε »;

Μου φάνηκε ότι πέρασε μια αιωνιότητα ώσπου να απελευθερωθώ από τον κύκλο τους, αφού είχα φάει αρκετές σπρωξιές και μπουνιές. Ταπεινωμένος και κλαίγοντας έσπασα τον κλοιό και όρμησα σπίτι μου. Καθώς έτρεχα γεμάτος θυμό και πικρία, ανακάλυψα ότι δεν είχα κάνει την παραμικρή προσπάθεια να τους ανταποδώσω τα χτυπήματα.

Μόλις έφτασα στο σπίτι κλειδώθηκα στο μπάνιο για να μη με δουν. Παρά την επίπονη προσπάθεια, δεν μπορούσα να σταματήσω τα κλάματα και τα δάκρυά μου ανακατεύονταν με το αίμα στο πρόσωπό μου. Δεν μπορούσα να πιστέψω αυτό που μου συνέβη. Όλα φαίνονταν τόσο λάθος, κι όμως τελικά ήμουν ανίκανος να κάνω οτιδήποτε γι' αυτό.

Τελικά ο πατέρας χτύπησε την πόρτα. «Τι κάνεις εκεί μέσα; Τι σου συμβαίνει;» με ρώτησε. Του εξήγησα. Τελείωσα την ιστορία και περίμενα. Περίμενα ότι ο πατέρας μου θα έκανε ένα σχόλιο που θα με γιάτρευε αυτομάτως, ή ότι με κάποια ενέργεια θα με γαλήνευε και θα έλυνε το πρόβλημα. Αλλά ο πατέρας μου δεν κουνήθηκε.

«Εντάξει,», είπε ήσυχα, «έγινε κι αυτό. Σε βρήκαν κι εσένα άνθρωποι που μας πληγώνουν και μας κάνουν να κλαίμε. Δεν μας ξέρουν, κι όμως μας μισούν. Οι δειλοί, που κάνουν τους δυνατούς μόνο όταν είναι πολλοί και τα βάζουν μαζί μας, γιατί ξέρουν ότι δεν είμαστε σε θέση να τους αντιμετωπίσουμε ».

«Μισώ που είμαι Ιταλός » του εξομολογήθηκα θυμωμένα, «θα ήθελα να είμαι οτιδήποτε άλλο! »

Ο πατέρας μου με κράτησε σφιχτά κι η φωνή του τώρα ήταν δυνατή κι απειλητική. «Να μη σε ξανακούσω να το λες αυτό ποτέ! Έπρεπε να είσαι περήφανος γι' αυτό που είσαι. Σκέψου λιγάκι ότι η Αμερική ανακαλύφθηκε και πήρε το όνομά της από έναν Ιταλό! Οι

Ιταλοί κάνουν γλυκιά μουσική, τραγουδούν υπέροχα, ζωγραφίζουν τους ωραιότερους πίνακες, γράφουν αριστουργήματα και χτίζουν όμορφα κτήρια. Πώς μπορεί να μην είσαι περήφανος που είσαι Ιταλός;

«Όλ' αυτά όμως δεν τα ξέρουν οι άλλοι», του αντιμίλησα, «θα προτιμούσα να είμαι σαν όλους τους άλλους».

«Ε λοιπόν, δεν είσαι! Ο Θεός δεν θέλησε να μας κάνει όλους ίδιους. Μας έκανε διαφορετικούς για να μπορεί ο καθένας να είναι ο εαυτός του. Ποτέ μη φοβάσαι τις διαφορές. Η διαφορά είναι καλό. Θα σου άρεσε να είσαι σαν τα παιδιά που σ' έδειραν και σου φώναζαν αυτά τα πράγματα; Δε χαίρεσαι που διαφέρεις απ' αυτούς; Να λυπάσαι αυτούς τους ανθρώπους, αλλά να μην τους φοβάσαι. Αν νιώθουμε δυνατοί και περήφανοι γι' αυτό που είμαστε, τότε κανείς δεν θα μπορεί να μας κάνει κακό».

Αν και δε βρήκα την εξήγηση του πατέρα μου πολύ ικανοποιητική, κατά κάποιο τρόπο μ' έκανε να νιώσω καλύτερα. Ίσως το γεγονός ότι με πήρε στην αγκαλιά του, με άκουσε και με αγαπούσε να ήταν αρκετό.

Αργότερα η εμπειρία μου μού δίδαξε ότι δεν ήμουν μόνος, ότι αυτές οι επώδυνες συγκρούσεις και ακόμη χειρότερες, είχαν συμβεί και στους Εβραίους φίλους μου, τους Μεξικανούς φίλους μου, τους Μαύρους, τους Καθολικούς, και τους ανάπηρους φίλους μου. Ο πατέρας μου είχε δίκιο, όταν μου μάθαινε ότι όσο υπάρχει άγνοια θα υπάρχει και αδικία, όσο υπάρχουν αυτοί που ασυνείδητα μισούν τον εαυτό τους θα υπάρχουν και διώξεις. Έτσι είναι δυστυχώς η ζωή, οι αποδιοπομπαίοι τράγοι ανήκουν συνήθως σε μια μειονότητα.

Λεό Μπουσκάλια, «Ο πατέρας μου» (από το βιβλίο Έκφραση Έκθεση για το ενιαίο Λύκειο, ΟΕΔΒ, διασκευή)

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Ποια στοιχεία διαφορετικότητας και ποια στερεότυπα οδήγησαν τα άλλα παιδιά στη συγκεκριμένη αντιμετώπιση του συμμαθητή τους;
2. Με ποια επιχειρήματα προσπάθησε ο πατέρας του να τον πείσει για την αξία της διαφορετικότητας και της διατήρησης της εθνικής του ταυτότητας;
3. Με έμφαση κυρίως στην τελευταία παράγραφο να αναφέρετε είδη ρατσισμού που επισημαίνονται στο κείμενο.
4. Να μεταφέρετε σε πλάγιο λόγο το παρακάτω απόσπασμα του κειμένου: «Μισώ που είμαι Ιταλός... που είσαι Ιταλός;»
5. Δεν υπάρχει αμφιβολία... πιο ξένος: να αναφέρετε με ποιον ή ποιους τρόπους έχει αναπτυχθεί η 2η παράγραφος του κειμένου.
6. Να γράψετε μέσα από το κείμενο 3 περιπτώσεις μεταφορικής χρήσης της γλώσσας.
7. Στις επόμενες περιόδους του κειμένου

α.) να διαχωρίσετε τις κύριες από τις δευτερεύουσες προτάσεις,

β.) να διακρίνετε το είδος της σύνδεσης

γ.) να αναφέρετε το είδος των δευτερευουσών

δ.) αν είναι ονοματικές, να εντοπίσετε το συντακτικό τους ρόλο :

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η οικογένειά μου ήταν διαφορετική. Ήταν συνηθισμένο εκείνο τον καιρό να μας κολλάνε τις ταμπέλες «μακαρονάς» και «μετανάστης». Μου φάνηκε ότι πέρασε μια αιωνιότητα ώσπου να απελευθερωθώ από τον κύκλο τους, αφού είχα φάει αρκετές σπρωξιές και μπουνιές. Έπρεπε να είσαι περήφανος γι' αυτό που είσαι. Σκέψου λιγάκι ότι η Αμερική ανακαλύφθηκε και πήρε το όνομά της από έναν Ιταλό!

8. **Αποδιοπομπαίος τράγος, μειονότητα** : να γράψετε από μία πρόταση που θα περιέχει τον κάθε όρο, αφού μελετήσετε τη σημασία τους από το λεξιλόγιο Γ2 της σελ. 56 του βιβλίου σας .

Ενότητα 4^η: Ενωμένη Ευρώπη και ευρωπαίοι πολίτες**A. Θεωρητικό πλαίσιο**

Η ευρωπαϊκή κοινότητα οικοδομήθηκε πάνω στα ερείπια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και έχει ως στόχο να προσφέρει στους πολίτες ειρήνη και ευημερία. Η διαδικασία της ένωσης είναι σταδιακή και έχει οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές διαστάσεις.

A1.ΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:**ΣΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΤΟΜΕΑ:**

- Η Ελλάδα μπορεί να επωφεληθεί από την πολιτική οικονομικής σύγκλισης που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Ένωση, με σκοπό την εξασφάλιση ενός σύμμετρου επιπέδου διαβίωσης για όλες τις χώρες.
- Η οικονομική μας ανάπτυξη θα επιταχυνθεί με τη μεταφορά τεχνογνωσίας και τη δημιουργία υλικοτεχνικής υποδομής στον τόπο μας, με τη μεταφορά οικονομικών πόρων, μέσω των διαρθρωτικών ταμείων και τη δημιουργία κοινωνικών προγραμμάτων.
- Η διευρυμένη πανευρωπαϊκή αγορά των τριακοσίων πενήντα εκατομμυρίων καταναλωτών προσφέρει μια μοναδική προοπτική για την προώθηση των ελληνικών προϊόντων.

ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ:

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση ασφαλώς ενισχύει τους δημοκρατικούς θεσμούς σε κάθε χώρα και κατοχυρώνει τα πολιτικά δικαιώματα των υπηκόων κάθε κράτους – μέλους.
- Η παρουσία της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση τονίζει το κύρος της διεθνώς και αναδεικνύει την παρουσία της σε επίπεδο διακρατικών σχέσεων.
- Γενικότερα, η ένταξή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ευνοεί και την ειρήνη και την ασφάλεια της Ελλάδας και εγγυάται για την εδαφική της ακεραιότητα.

ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ:

- Αναμένεται η επιτάχυνση των ρυθμών εξέλιξης της ελληνικής κοινωνίας και η γεφύρωση της απόστασης που τις χωρίζει από τις περισσότερες αναπτυγμένες κοινωνίες.
- Παρουσιάζονται πολλές ευκαιρίες για τη διάδοση του ελληνικού τρόπου ζωής, των αξιών του, αλλά και της Ιστορίας μας και του νεοελληνικού λαϊκού πολιτισμού μας.
- Μέσα από τις πολιτιστικές ανταλλαγές εμπλουτίζεται και ενδυναμώνεται η νεοελληνική πολιτιστική ταυτότητα.

A2.ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:**ΣΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΤΟΜΕΑ:**

Είναι πιθανή η εξάρτηση της ελληνικής οικονομίας από ξένα κέντρα, καθώς ο ανταγωνισμός θα είναι ιδιαίτερα οξύς. Είναι γνωστός ο φόβος για την προοπτική μιας «Ευρώπης δύο ταχυτήτων». Προβλήματα όπως η ανεργία, η καθήλωση της βιομηχανικής μας ανάπτυξης και η μονόπλευρη εξάρτηση της ελληνικής οικονομίας από τον τουρισμό δεν είναι άσχετα με την ένταξη της χώρας μας στην Ευρώπη.

ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ:

Μακροπρόθεσμα, μια υπερσυγκεντρωτική πανευρωπαϊκή εξουσία με έδρα την κεντρική Ευρώπη θα αφαιρούσε από τα κράτη της περιφέρειας (μεταξύ των οποίων βρίσκεται και η Ελλάδα) την εθνική κυριαρχία. Ακόμη, η χώρα μας, καθώς έχει χαρακτηριστεί «Πύλη της Ευρώπης», θα υποστεί την πίεση ενός πιθανού κύματος μετανάστευσης από τα κράτη του τρίτου κόσμου προς την ευρωπαϊκή ήπειρο.

ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ:

Ελλοχεύει ο κίνδυνος διαμόρφωσης μιας απρόσωπης και μαζικής «πανευρωπαϊκής» κουλτούρα που θα ισοπεδώσει τις πολιτιστικές ιδιαιτερότητες κάθε ξεχωριστού λαού (ιδιαίτερα ο ελληνικός πολιτισμός θεωρείται προνομιακός λόγω της ποικιλίας των πολιτιστικών του στοιχείων).

Α3.Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ:

- Η χώρα μας κατέχει προνομιακή θέση, αφού μπορεί να λειτουργήσει σα γέφυρα ενώνοντας τα κράτη της Ευρώπης με του λαούς της ανατολικής Μεσογείου και Αραβικού κόσμου. Η Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα των Βαλκανίων που είναι ενταγμένη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Η προσφορά μας στη Ευρώπη πρέπει να αξιολογηθεί, κατά κύριο λόγο, μέσα από όρους πνευματικούς. Η χώρα μας διαθέτει έναν αξιόλογο πνευματικό πολιτισμό (Γράμματα, Τέχνες, Επιστήμες), όπως αποδεικνύουν οι βραβεύσεις και οι διακρίσεις των εργατών του πνεύματος (βραβεία λογοτεχνίας, μουσικής, κινηματογράφου, επιστημονικό δυναμικό που διαπρέπει στο εξωτερικό κτλ.).
- Ο ελληνικός τρόπος ζωής και οι αξίες του, όπως προκύπτουν από τη μελέτη της νεοελληνικής ιστορίας, μπορούν να προσφέρουν πολλά στους υπόλοιπους ευρωπαϊκούς λαούς αντισταθμίζοντας το δυτικοευρωπαϊκό πνεύμα του πειστικού ορθολογισμού με την αμεσότητα και τον αυθορμητισμό που προβάλλει η δική μας πολιτιστική ταυτότητα. Ακόμη η παρουσία της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα λειτουργεί και ως ιδεολογικό σύμβολο που συνδέει το σύγχρονο ευρωπαϊκό με τον αρχαία ελληνικό πολιτισμό.

B. Κείμενο για επεξεργασία

Εορτάζουμε εφέτος το «ευρωπαϊκό έτος γλωσσών». Τιμούμε δηλαδή με διάφορες εκδηλώσεις (ομιλίες, συζητήσεις, μελέτες, αναφορές, εκτιμήσεις κ.λπ.)- τις γλώσσες που ομιλούνται στην Ευρώπη, τιμώντας στην πραγματικότητα τους λαούς που μιλούν αυτές τις γλώσσες και τον πολιτισμό αυτών των λαών, όπως δηλώνεται μέσα από τη γλώσσα τους - τα γραπτά κείμενά τους και την προφορική τους παράδοση. Γιατί η γλώσσα είναι το πιο εμφανές γνώρισμα της εθνικής ταυτότητας και φυσιογνωμίας ενός λαού και, μέσα από τα γραπτά κείμενα, το πιο χαρακτηριστικό γνώρισμα του πολιτισμού ενός λαού, αυτό που ξεπερνάει το Χώρο και το χρόνο.

Η Ενωμένη Ευρώπη η οποία αποτελεί ένα κεφαλαιώδες πολιτικό γεγονός του σύγχρονου κόσμου ... είναι από τη φύση της θεσμός πολυεθνικός, άρα και πολυπολιτισμικός και, κατ' ανάγκην, πολυγλωσσικός. Αν η Ενωμένη Ευρώπη δεν είναι χοάνη* αφομοίωσης και αποπροσωποποίησης των λαών που εντάσσονται σ' αυτήν' αν, όπως πιστεύεται, είναι ένωση και συνεργασία εθνών της Ευρώπης που διατηρούν τη διαφορετικότητά τους και τις εθνικές τους επιλογές (στον πολιτισμό, στην παιδεία, στον τρόπο ζωής, στη νοοτροπία, στη θρησκευτική τους πίστη κ.λπ.), τότε η Ευρωπαϊκή

Ενώση είναι, εξ ορισμού, και χώρος συνάντησης περισσότερων γλωσσών, των γλωσσών που μιλούν οι λαοί που απαρτίζουν την Ευρώπη.

Κύρια πρόκληση για τους πολίτες της Ενωμένης Ευρώπης είναι η πρόκληση της πολυγλωσσίας: η πρόκληση, τα κίνητρα και η δημιουργία των δυνατοτήτων να μάθουν οι πολίτες της Ευρώπης περισσότερες γλώσσες, ώστε να γνωρίσουν, να καταλάβουν και να εκτιμήσουν βαθύτερα και ουσιαστικά, μαθαίνοντας τη γλώσσα τους, τον πολιτισμό, τη νοοτροπία και την ανθρώπινη διάσταση των λαών με τους οποίους ζουν μα-ζί, συνεργάζονται και συναποφασίζουν για ποικίλα θέματα. Δεν υπάρχει πιο άμεσος, πιο ουσιαστικός και πιο σύντομος τρόπος να γνωρίσεις ένα λαό από το να μάθεις τη γλώσσα του. Γιατί η γλώσσα ενός λαού είναι ο τρόπος που βλέπει, συλλαμβάνει, ταξινομεί και δηλώνει τον κόσμο.

Γ. Μπαμπινιώτης

*χοάνη: το μέρος ή η κατάσταση όπου συγχωνεύονται αντίθετα ή διαφορετικά πράγματα

Γ. Συντακτικό

Αναφορικές Προτάσεις

1.ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ :

A. ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εισάγονται :

Με *αναφορικές αντωνυμίες* (ο οποίος- η οποία- το οποίο, όποιος-όποια-όποιο, που, όσος-όση-όσο, ό,τι, οποιοσδήποτε-οποιαδήποτε-οποιοδήποτε, οσοσδήποτε, οτιδήποτε)

Παίζουν ρόλο : Υποκειμένου, αντικειμένου, κατηγορούμενου

π.χ. Πάρε **ό,τι** **θες** : αναφορική ονοματική σε θέση αντικειμένου του ρήματος "πάρε" της κύριας.

π.χ. **Όποιος** **θέλει** μπορεί να φύγει : αναφορική ονοματική σε θέση υποκειμένου του ρήματος "μπορεί" της κύριας.

π.χ. Η ευκαιρία αυτή είναι **ό,τι** **ακριβώς επιθυμούσα** : αναφορική ονοματική σε θέση κατηγορούμενου του ρήματος "είναι" της κύριας.

Β. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εισάγονται :

Με *αναφορικά επιρρήματα* (που, όπου, οπουδήποτε, όποτε, οποτεδήποτε, όπως, οπωσδήποτε, όσο, οσοδήποτε)

Παίζουν ρόλο : *Επιρρήματος:*

- α) *του τόπου* π.χ. Πήγαινε όπου θέλεις
- β) *του χρόνου* π.χ. Γύρισε όποτε θέλεις
- γ) *του τρόπου* π.χ. Τα βόλεψα όπως μπόρεσα
- δ) *του ποσού* π.χ. Όσο με πληγώνεις, τόσο με πορώνεις
- ε) *της συμφωνίας* π.χ. Θα δεχτώ μόνο όπως σου είπα
- ζ) *της εναντίωσης/παραχώρησης* π.χ. Όσο κι αν προσπάθησα, δεν μπόρεσα να τον μεταπείσω
- η) *της παρομοίωσης* π.χ. Θέλω να με εμπιστεύεσαι, όπως εμπιστεύεσαι το Γιώργο

2. ΕΠΙΘΕΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ

Α. ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΕΣ Ή ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εισάγονται : Με τις αναφορικές αντωνυμίες ο οποίος, η οποία, το οποίο και που

Παίζουν ρόλο : επιθετικού προσδιορισμού

ΠΡΟΣΘΕΤΟΥΝ ΜΙΑ ΠΟΛΥ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ και ΔΕΝ ΧΩΡΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΚΟΜΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑ

π.χ. Ποτέ δεν ξέχασε τις συμβουλές **που του έδωσε ο πατέρας του.**

Β. ΜΗ ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΕΣ Ή ΠΡΟΣΘΕΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εισάγονται : Με τις αναφορικές αντωνυμίες ο οποίος, η οποία, το οποίο και που

Παίζουν ρόλο : επιθετικού προσδιορισμού

ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΤΙΣ ΠΑΡΑΛΕΙΨΟΥΜΕ ΧΩΡΙΣ ΕΤΣΙ ΝΑ ΑΛΛΑΖΕΙ ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ και ΧΩΡΙΖΟΝΤΑΙ ΠΑΝΤΑ ΜΕ ΚΟΜΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑ

π.χ. Πρέπει να ληφθούν αυστηρά μέτρα για την προστασία των δασών, **τα οποία αποτελούν τον πνεύμονα του πλανήτη.**

Δ. Ασκήσεις

1.α. Να συνθέσετε τις προτάσεις που ακολουθούν σε μια περίοδο που θα περιλαμβάνει μια κύρια και μια δευτερεύουσα αναφορική πρόταση β. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά την αναφορική που σχηματίσατε:

Π.χ. : Ένας κύριος μας επισκέφθηκε χθες. Ήταν φίλος του πατέρα μου .

Ο κύριος που μας επισκέφθηκε χθες ήταν φίλος του πατέρα μου.(αναφορική ονοματική επιθετική πρόταση , προσδιορισμός στη λέξη κύριος)

Α) Ο Γιώργος είναι ο πρόεδρος του σχολείου . Ο Γιώργος είναι μέλος της παρέας μας .

Β) Οι προβολές της φοιτητικής ταινιοθήκης στέφθηκαν με μεγάλη επιτυχία. Για την υλοποίησή τους συνεργάστηκαν οι πρωτοετείς του ΕΜΠ.

Γ) Οι Ευρωπαίοι καταναλωτές αντιμετωπίζουν με σκεπτικισμό τα εισαγόμενα απ' την Αμερική γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα. Αυτό αποδεικνύει η σχετική έρευνα της ευρωπαϊκής Ένωσης.

Δ) Τους άρεσε πολύ το μάθημα της Ιστορίας. Έγινε με τη χρήση των νέων τεχνολογιών.

Ε) Η κοινή γνώμη απηύδησε πια με την υπόθεση της λίστας Λαγκάρντ . Η υπόθεση αυτή απασχολεί τον Τύπο αρκετούς μήνες.

Ζ) Η εκδήλωση έγινε στο πολιτιστικό κέντρο της ενορίας. Εκεί υπάρχει η κατάλληλη αίθουσα.

2. Στις επόμενες προτάσεις ν' αντικαταστήσετε την αναφορική αντωνυμία που μ' ένα εμπρόθετο αναφορικό κάνοντας τις αναγκαίες αλλαγές :

Π.χ. : Το γραφείο που διαβάζω είναι πολύ μικρό .

Το γραφείο στο οποίο διαβάζω είναι πολύ μικρό .

Α. Το νησί που ζούμε είναι απ' τα ωραιότερα της χώρας.

Β. Μερικοί φίλοι που παίζαμε μπάσκετ παλιά έχουν πια εξαφανιστεί.

Γ. Η αιτία που ζήτησα να συναντηθούμε είναι το σοβαρό πρόβλημα που αντιμετωπίζω.

Δ. Ο άνθρωπος που εμπιστεύτηκα τα μυστικά μου τελικά αποδείχτηκε αναξιόπιστος .

Ε. Εκείνο που είμαι σίγουρος είναι ότι αυτή η ιστορία με τις λίστες και τα στικάκια θα συνεχιστεί .

3. Βρείτε το είδος και το ρόλο των παρακάτω αναφορικών προτάσεων :

- A. Ο Γιάννης προσπάθησε όσο μπορούσε.
- B. Πάρε το βιβλίο όποιου συμμαθητή σου θέλεις.
- Γ. Όσοι είχαν δυνάμεις κολύπησαν στο παγωμένο ποτάμι.
- Δ. Όπως κι αν το διατυπώσουμε , δε σας αρέσει.

4. Συμπληρώστε με ότι ή ό,τι :

Είπα είχα να πω. Μην παριστάνειςδε με είδες. Και φέτος έγινε γίνεται κάθε χρόνο. λάμπει δεν είναι χρυσός . Υποψιάζομαι ήταν εκεί. Μην κάνεις πάντα είναι λάθος. κι αν σου πω, δεν θ' ακούσεις. Ο κατηγορούμενος διακήρυξε ήταν αθώος.

5. Αντικαταστήστε τις υπογραμμισμένες λέξεις ή φράσεις με αναφορικές προτάσεις ή αντίστροφα κάνοντας τις αναγκαίες αλλαγές :

- A. Δεν καταδικάστηκε κανείς απ' τους καταχραστές της δημόσιας περιουσίας.
- B. Όλοι όσοι αγωνίστηκαν μαζί μου για την ανατροπή της κατάστασης έδειξαν το θάρρος και την αυτοθυσία τους .
- Γ. Ευχαριστώ όσους συνεργάστηκαν μαζί μου σ' αυτό το δύσκολο έργο.
- Δ. Οι εκμεταλλευτές των αδυνάτων τιμωρούνται απ' το νόμο.
- Ε. Οι κυβερνώντες εφαρμόζουν μέχρι στιγμής την εύκολη λύση της περικοπής μισθών και συντάξεων.
- Ζ. Με φωνή που έτρεμε τούς ζήτησε οικονομική βοήθεια.

Ε. Παραγωγή Λόγου***Η Ελλάδα στα πλαίσια της Ενωμένης Ευρώπης***

Η Ευρώπη γεννήθηκε από την Ελλάδα – μια Ελλάδα όμως που δεν υπάρχει πια. Προχώρησε, διαμορφώθηκε, οριστικοποιήθηκε, χωρίς την Ελλάδα. Και σήμερα υποδέχεται τη μακρινή της πρόγονο ψάχνοντας πεισματικά να ανακαλύψει στα χαρακτηριστικά του

προσώπου της κρυφές ομοιότητες.

Είναι δύσκολο να τις βρει.

Η Ελλάδα έχει αρκετό δρόμο να κάνει, **για να ξαναγυρίσει στην Ευρώπη.**

Όμως πρέπει να ξέρει πως οδεύοντας προς την Ευρώπη οδεύει προς τον πραγματικό εαυτό της.

Γιατί η Ευρώπη έσωσε από το ελληνικό πνεύμα τα καλύτερα στοιχεία και τα συνέχισε τον καιρό που εμείς τα είχαμε χάσει. Αυτά που λέμε σήμερα δικά μας από την Ευρώπη τα ξαναπήραμε πίσω.

Πορεία προς την Ευρώπη δεν σημαίνει αλλοτριώση, αλλά ουσιαστική συνειδητοποίηση της μοναδικότητάς μας. Δεν σημαίνει άρνηση της βυζαντινής ή της λαϊκής μας παράδοσης, ούτε των ασιατικών μας επιδράσεων. Ίσα - ίσα που, **αν πρέπει κάτι κι εμείς να κομίσουμε στην Ευρώπη, είναι το δικό μας ιδιαίτερο στοιχείο.** Ούτε άλλωστε η Ευρώπη μας θέλει πιθήκους, μίμους και καθρέφτες της.

Γιατί ακριβώς αυτή είναι η ουσία της Ευρώπης - η πολυμέρεια, η πολυμορφία. Εξευρωπαϊζώ δεν σημαίνει κάνω τα πράγματα πιο ομοιογενή, αλλά πιο ανόμοια. Η Ευρώπη δεν υπάρχει ως ισοπεδωτική κεντρική δύναμη, ως αφομοιωτική μηχανή, ως πολιτιστικός οδοστρωτήρας. Η Ευρώπη είναι το σύνολο των διαφορών των Ευρωπαίων.

Κι είμαι Ευρωπαίος σημαίνει πρώτα είμαι Άγγλος, Γερμανός, Γάλλος - και ίσως ακόμα περισσότερο είμαι Ουαλλός, Βαυαρός, Προβηγκιανός. Εξευρωπαϊζώ σημαίνει ακριβώς το αντίθετο του εξαμερικανίζω. Μόνο στα πλαίσια της Ευρώπης θα μπορέσουμε **να βρούμε τη χαμένη εθνική μας ταυτότητα.**

Και η Ευρώπη θα μας βοηθήσει, όπως μας βοήθησε ήδη να συνειδητοποιήσουμε το καθαρά ελληνικό μας στοιχείο. Ευρωπαίοι πρωτομάζεψαν τα δημοτικά μας τραγούδια, αξιολόγησαν τα βυζαντινά μας, δίδαξαν τους λαογράφους μας, ανακάλυψαν τους λαϊκούς μας καλλιτέχνες .

Η Ευρώπη πρωτοξέθαψε τα αρχαία μας. Ο Ρήγας, ο Κοραΐς, ο Σολωμός από εκεί μας έφεραν την ελευθερία, τα γράμματα και την ποίηση. Και οι πιο «φανατικοί» Έλληνες - ο Γιαννόπουλος, ο Δραγούμης, ο Ψυχάρης, ο Αποστολάκης - έγιναν Έλληνες χάρη στην ευρωπαϊκή παιδεία. Η Ευρώπη τους οδήγησε στην Ελλάδα.

Δεν υπάρχει άλλος δρόμος από την Ευρώπη. Ας μην ξαναρχίσουμε τις μάταιες διαμάχες για το **αν ανήκουμε** κι αν πρέπει να ανήκουμε **στην Ευρώπη.** Γιατί απλούστατα δεν υπάρχει άλλος χώρος, όπου να μπορεί κανείς σήμερα να ζήσει με ηθική, πολιτιστική και εθνική αξιοπρέπεια. Η Ευρώπη είναι η ελπίδα του ανθρώπινου γένους να σωθεί ο ακέραιος, ελεύθερος και συνειδητός άνθρωπος...

[Νίκος Δήμου, Το Τέλος της Τουρκοκρατίας] (διασκευασμένο)

B. Ερωτήσεις

1. Ποια είναι, κατά την άποψη του συγγραφέα, η **προσφορά** της Ευρώπης στη διαμόρφωση της νεότερης Ελλάδας ;
2. Να εντοπίσετε και να γράψετε τις αναφορικές προτάσεις του κειμένου
3. Να μετατρέψετε τα επόμενα υπογραμμισμένα ονοματικά σύνολα σε **δευτερεύουσες προτάσεις** κάνοντας τις απαιτούμενες αλλαγές:

- δεν σημαίνει αλλοτρίωση, αλλά ουσιαστική συνειδητοποίηση της μοναδικότητάς

μας.

- δεν σημαίνει άρνηση της βυζαντινής ή της λαϊκής μας παράδοσης, ούτε των ασιατικών επιδράσεών μας

- Ούτε άλλωστε η Ευρώπη μας θέλει πιθήκους, μίμους και καθρέφτες της.

4. Στις επόμενες (υπογραμμισμένες με έντονο χρώμα) **δευτερεύουσες προτάσεις** του κειμένου να γράψετε μπροστά από τις **ονοματικές** το γράμμα **Ο** και μπροστά από τις **επιρρηματικές** το γράμμα **Ε**

- να ανακαλύψει στα χαρακτηριστικά του προσώπου της κρυφές ομοιότητες

- για να ξαναγυρίσει στην Ευρώπη

- αν πρέπει κάτι κι εμείς

- να βρούμε τη χαμένη εθνική μας ταυτότητα

- (για το) αν ανήκουμε...στην Ευρώπη

5. **κομίζω :**

α) να γράψετε ένα **συνώνυμο** της λέξης

β) να σχηματίσετε μία **πρόταση** που να περιέχει τη λέξη αυτή

Ενότητα 5^η- Πόλεμος και Ειρήνη

Α. Θεωρητικό πλαίσιο

ΕΙΡΗΝΗ (ορισμός)

Ειρήνη είναι η κατάσταση αρμονίας, ισορροπίας, φιλότητας, ενότητας που επικρατεί σε διακρατικό και διαπροσωπικό επίπεδο. Πρόκειται για την αρμονική συνύπαρξη ατόμων και λαών.

Α1.Αποτελέσματα της ειρήνης

- Δυνατότητα για ολόπλευρη ανάπτυξη των δυνατοτήτων του ανθρώπου – απόλαυση της ζωής σε όλες της τις διαστάσεις.
- Δυνατότητα για ανάπτυξη του πολιτισμού σε όλους τους τομείς (επιστήμες, τέχνες, γράμματα)
- Δεν κυριαρχεί ο άμεσος κίνδυνος του θανάτου αίσθημα – βεβαιότητας και ασφάλειας-ανάπτυξη δημιουργικότητας

- Μείωση των τεράστιων πολεμικών δαπανών – δυνατότητα αύξησης των κοινωνικών παροχών – πολύπλευρη ανάπτυξη οικονομίας – βελτίωση ποιότητας ζωής
- Επιτυγχάνεται η επικοινωνία και η συνεργασία ανάμεσα στα κράτη
- Εξασφάλιση ειρήνης –ανάπτυξη αγώνων για την επίλυση άλλων προβλημάτων και βελτίωση τομέων της πολιτικής, κοινωνικής, οικονομικής ζωής
- Αποφυγή ενός πυρηνικού ολοκαυτώματος που σήμερα λόγω των εκσυγχρονισμένων οπλικών συστημάτων μπορεί να επιφέρει τεράστιες καταστροφές

ΠΟΛΕΜΟΣ (ορισμός)

Υπάρχουν διάφορα είδη πολέμων : επεκτατικοί, αμυντικοί, θρησκευτικοί, εμφύλιοι. Πόλεμος είναι η επικράτηση των συγκρούσεων και της αναταραχής. Είναι η βίαιη εκδήλωση των διαφωνιών, των ανταγωνισμών και των αντιθέσεων σε διακρατικό και διαπροσωπικό επίπεδο.

Ο πόλεμος είναι στη φύση του ανθρώπου;

Υπάρχουν δύο απόψεις :

- 1) Υπάρχει η άποψη, σύμφωνα με την οποία, ο άνθρωπος σπρωγμένος συνήθως από το ένστικτο της αυτοσυντήρησης, εκφράζεται επιθετικά.
- 2) Υπάρχει η άποψη, σύμφωνα με την οποία, οι κοινωνικές συνθήκες είναι αυτές που κάνουν τον άνθρωπο επιθετικό.

Συνδυαστικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο άνθρωπος, όντας από τη φύση του καλός και κακός, διαμορφώνει και καλλιεργεί τις δυνάμεις του ανάλογα με τα κοινωνικά δεδομένα.

A2.Αιτίες πολέμου

- Η υπεράσπιση ή η τάση επέκτασης των οικονομικών συμφερόντων (για παράδειγμα, ιδιοποίηση πλουτοπαραγωγικών πηγών, άνοιγμα νέων αγορών για βιομηχανικά προϊόντα, οικονομική ύφεση στη «μητρόπολη»-χώρα)
- Η διαπλοκή μεταξύ οικονομικής (βιομηχανίας όπλων), πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας των κρατών
- Η κρίση ηθικών αξιών, ο ατομικισμός
- Οι εθνικιστικές τάσεις σε πολλές περιοχές του κόσμου

- Ο θρησκευτικός φανατισμός
- Η συνεχιζόμενη εκμετάλλευση κρατών του Τρίτου Κόσμου (π.χ. Αφρική, Ασία) από αναπτυγμένες, που συσσωρεύει αθλιότητα, καταπίεση και τρομερές κοινωνικές ανισότητες
- Η προσπάθεια κρατών να επιβάλλουν τα γεωπολιτικά τους συμφέροντα
- Οι πρωτοφανείς ανακατατάξεις στην παγκόσμια πολιτική σκηνή και η επεκτατική πολιτική ορισμένων νεοεμφανιζόμενων κρατιδίων που επιζητούν τον αναγκαίο για την ανάπτυξή τους ζωτικό χώρο

A3. Συνέπειες πολέμου

- Ο πόλεμος φέρνει μόνο καταστροφή και όλεθρο, θάνατο και φρίκη. Οι κοινωνίες αποδεκατίζονται και η αξία της ανθρώπινης ζωής ευτελίζεται
- Ο άνθρωπος θηριοποιείται, το οικοδόμημα του πολιτισμού του καταστρέφεται, η οικονομία καταβαρυνώνεται, ενώ οι τέχνες και οι επιστήμες στασιμοποιούνται
- Απειλείται οικολογική καταστροφή, που θα είναι ολική με τη χρήση των σύγχρονων ατομικών και χημικών όπλων
- Γενικότερα, η απειλή ενός πολέμου καλλιεργεί την ανασφάλεια και την απαισιοδοξία για το μέλλον και την επιδίωξη του υλικού ευδαιμονισμού, παραλύει την ανθρώπινη ενεργητικότητα και γενικά οδηγεί σε σπασμωδικές ενέργειες και σε παθητικότητα

A4. Μέτρα για τη διαφύλαξη της ειρήνης

- Σταδιακός στρατιωτικός αφοπλισμός
- Συστηματική ενημέρωση για τις καταστροφικές συνέπειες του πολέμου
- Μαζικές κινητοποιήσεις από όλους τους φορείς
- Ειρηνική διευθέτηση προβλημάτων ανάμεσα στις χώρες
- Αποφυγή της παραπληροφόρησης που οδηγεί στον εθνικισμό

Β. Κείμενο για επεξεργασία**ΤΕΤΑΡΤΗ 21 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ, ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΕΙΡΗΝΗΣ**

Όλοι οι πόλεμοι είναι ενάντια στα παιδιά Τα Ηνωμένα Έθνη όρισαν την 21η Σεπτεμβρίου ως ημέρα παγκόσμιας κατάπαυσης του πυρός και ημέρα μη βίας. Πρόκειται για μια πρόσκληση σε όλα τα έθνη και τους ανθρώπους να την τιμήσουν με κατάπαυση των εχθροπραξιών.

Από το 1990 μέχρι και το 2003 ο κόσμος γνώρισε 59 μεγάλες συρράξεις. Τα θύματά τους είναι σε συντριπτικό ποσοστό άμαχοι, γυναίκες και παιδιά. Από το 1990 μέχρι σήμερα έχουν σκοτωθεί σε συρράξεις 3.600.000 άνθρωποι και το λυπηρό είναι πως σχεδόν τα μισά θύματα (1.600.000) ήσαν παιδιά.

Εκατοντάδες χιλιάδες παιδιά συμμετέχουν σε ένοπλες συρράξεις ως στρατιώτες, εξαναγκάζονται στην προσφυγιά ή τον εκτοπισμό από τις εστίες τους, υποφέρουν κακοποιήσεις, βιασμούς και εκμετάλλευση, μένουν ορφανά ή ανάπηρα από νάρκες και εκρηκτικά.

Αν και στην πραγματικότητα μια ημέρα ειρήνης δεν θα μπορούσε να επουλώσει τα βαθιά τραύματα του πολέμου και των συρράξεων στα κορμιά και την ψυχή εκατομμυρίων παιδιών στον κόσμο, η UNICEF καλωσορίζει την ευκαιρία που προσφέρει η ημέρα αυτή για την επιτάχυνση κάθε δράσης προς την κατεύθυνση ενός πιο ειρηνικού κόσμου.

(Διασκευασμένο απόσπασμα από

<http://www.unicef.gr/oldpress/worldnews/n210905.php>)

Γ. Συντακτικό**ΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ****ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΤΕΛΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ****Α. ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ**

ΕΙΣΑΓΟΝΤΑΙ ΜΕ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΩΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ
τους τελικούς συνδέσμους : να, για να	επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού	Έλα να μιλήσουμε Έφυγε για να μην κλάψει

Προσοχή : οι τελικές επιρρηματικές προτάσεις πρέπει να διακρίνονται από τις βουλητικές που είναι ονοματικές προτάσεις και λειτουργούν ως υποκείμενο, αντικείμενο ή επεξήγηση.

Αν ο σύνδεσμος να μπορεί ν' αντικατασταθεί με το για να , τότε η πρόταση είναι σίγουρα τελική :

Αποφάσισα να διαβάσω (βουλητική)

Ήρθα για να διαβάσουμε (τελική)

Πέρασα να τα πούμε (τελική : για να τα πούμε)

Κάποτε είναι δυνατόν η πρόταση που εισάγεται με το για να να μην είναι τελική :
Δεν είμαι τόσο ανόητη, για να σε πιστέψω (αποτελεσματική πρόταση : ώστε να σε ...)

Για να μην ακούει τις συμβουλές μου, έχασε πολλές ευκαιρίες στη ζωή του (αιτιολογική πρόταση : επειδή δεν άκουγε...)

Β. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΕΙΣΑΓΟΝΤΑΙ ΜΕ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΩΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ
Τους αιτιολογικούς συνδέσμους ή λέξεις – φράσεις που χρησιμοποιούνται ως αιτιολογικοί σύνδεσμοι: γιατί, διότι, αφού, επειδή, που, καθώς, μια και, μια που κ.α	επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας	Πλημμύρισε το υπόγειο, επειδή συνέβη η ξαφνική νεροποντή Ζητώ συγγνώμη που έφυγα τόσο βιαστικά Μια και διαβάσατε, ας γράψουμε εκείνο το τεστ Αφού ηρέμησες , ας συζητήσουμε το θέμα σου τώρα

*Ο αιτιολογικός σύνδεσμος γιατί, όταν βρίσκεται στην αρχή μιας περιόδου ή ημιπεριόδου, εισάγει κύρια πρόταση.

Π.χ. Δεν έρχομαι σινεμά απόψε · γιατί έχω πολύ διάβασμα και δεν προλαβαίνω.

Δ. Ασκήσεις

1. Συμπληρώστε καθεμιά από τις παρακάτω φράσεις με μια αιτιολογική και μια τελική πρόταση :

Ταξιδεύει κάθε χρόνο στην Ευρώπη ...

A).....

.....

B).....

...

Θα μάθω Ισπανικά..

A).....

.....

B).....

...

Σπουδάζει τεχνικός υπολογιστών ...

A).....

.....

B).....

....

2. Αντικαταστήστε τις υπογραμμισμένες λέξεις ή φράσεις με αιτιολογικές ή τελικές προτάσεις :

Ήταν περήφανος για τα μέχρι τώρα επιτεύγματά του .

Βγήκε για αναζήτηση εργασίας.

Η προθεσμία υποβολής των φορολογικών δηλώσεων παρατάθηκε.

Θέλοντας να προσελκύει την προσοχή, ντυνόταν εξεζητημένα.

Για το προσωπικό του συμφέρον προθυμοποιήθηκε να βοηθήσει .

Οι Πέρσες στην αρχαιότητα ζητούσαν αιτία για την κατάληψη ολόκληρης της Ευρώπης.

Από τη θλίψη του ούτε καν παρατήρησε την αποχώρησή μας.

3. Διαχωρίστε τις πλάγιες ερωτηματικές από τις αιτιολογικές προτάσεις βάζοντας στη θέση του γιατί άλλες λέξεις και χρησιμοποιώντας το κόμμα όπου χρειάζεται:

Απορώ γιατί ποτέ δεν παραδέχεται τα λάθη του.

Απέτυχε στις εξετάσεις γιατί δεν είχε προετοιμαστεί σωστά.

Δεν μπορώ να καταλάβω γιατί κλαίς.

Προσπαθεί πάντα να βοηθάει γιατί είναι αλτρουιστής .

4. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι τελικές και ποιες βουλητικές;

Τελείωνε με τις ετοιμασίες να μη χάσουμε το αεροπλάνο !

Αρνείται να ξεκαθαρίσει τη θέση του

Παρατήρησα ότι αποφεύγει να με συναντά

Σε περιμένω να μιλήσουμε

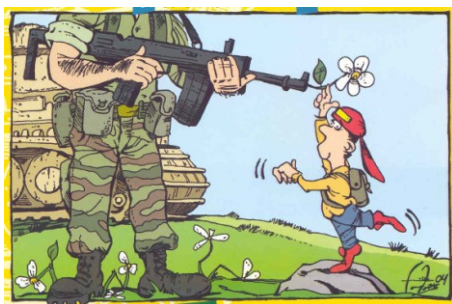
Επιχείρησαν να κλείσουν την εθνική οδό

Ε. Παραγωγή Λόγου

Ι. ΚΕΙΜΕΝΟ : Όχι, δεν είναι ειρήνη αυτή...

«... Παγκόσμιους πολέμους γνώρισε δυστυχώς ο πλανήτης μας. Παγκόσμια ειρήνη δεν γεύτηκε!... Παράδειγμα : Μετά το 1945, το τυπικό τέλος του Β' παγκόσμιου πολέμου, ο κόσμος δεν ευτύχησε να ζήσει μιας μέρας παγκόσμια ειρήνη. Κι όταν εμείς γευόμαστε τους καρπούς της ειρήνης κι είμαστε εφησυχασμένοι και μακάριοι, χορτασμένοι και αμέριμνοι, δεν σκεφτόμαστε πως κάπου κοντά μας ή πιο μακριά τα δάχτυλα δεν ξεκολλάνε απ' τις σκανδάλες των όπλων που ξερνούν τον θάνατο· σήμερα εκεί, αύριο παρακάτω, κάθε μέρα κάπου... Και τα όπλα αυτά τα παράγουν, ειρηνικότατα, οι λαοί που ζουν «έν ειρήνη»... Σήμερα, για να σκοτώνονται κάποιοι άλλοι, αύριο, για ν' αφανιστούν οι ίδιοι... Τι είδους ειρήνη είναι αυτή που κατασκευάζει τα όργανα που τη σκοτώνουν!... Γνήσια ειρήνη είναι μόνο αυτή που υπηρετεί τις ιδέες της κι όχι αυτή που προετοιμάζει τον επόμενο πόλεμο...

Όχι, δεν είναι ειρήνη αυτή. Κι ούτε θα υπάρξει ποτέ, εάν τα έθνη δεν πάψουν να παράγουν — κυρίως — μίσος. Το μίσος, για να ξεσπάσει, ζητάει όπλα. Τα όπλα σκορπουν την απόγνωση και τη δυστυχία, που με τη σειρά τους γεννοβολάνε μίσος... Και το μίσος ζητάει κι άλλα όπλα... Τι φαύλος κύκλος!... Διαβάστε τις σχολικές ιστορίες όλου του κόσμου, ξεφυλλίστε τις εφημερίδες όλου του κόσμου και θα ανακαλύψετε ποιοι αναπαράγουν το μίσος, επίσημα, νόμιμα, συνειδητά... Θα καταλάβετε γιατί γίνονται οι πόλεμοι... Θα πειστείτε πως η ειρήνη είναι ιδέα ρομαντική. Γιατί η ειρήνη δεν έχει εθνικότητα, δεν έχει γλώσσα, θρησκεία... Δεν είναι αμερικάνικη, ρώσικη, ελληνική, τουρκική, αγγλική, κινέζικη... Κι όσο οι άνθρωποι αισθάνονται μόνο Αμερικάνοι, Ρώσοι, Έλληνες, Τούρκοι, Άγγλοι, Κινέζοι, τόσο η ειρήνη θα 'ναι καλή για τους Αμερικάνους, μα κακή για τους Ρώσους, σύμφορη για τους Έλληνες, ασύμφορη για τους Τούρκους... Και τα κανόνια θα βροντάνε, για να αισθάνονται περήφανα τα έθνη που ταπεινώσαν ή εκδικήθηκαν τον «προαιώνιο εχθρό» τους... Κι οι ζωές θα θερίζονται, η δυστυχία θα θριαμβεύει κι η φιλολογία για την ειρήνη θα πλουτίζεται με νέους τόμους. Ειρήνη ήμιν...».

[Δημοσίευμα σε εφημερίδα]

Ερωτήσεις

1. Να εξηγήσετε σύντομα με δικά σας λόγια τον «**φαύλο κύκλο**» που υπαινίσσεται ο συντάκτης του κειμένου.
2. Να αντικαταστήσετε τις επόμενες υπογραμμισμένες λέξεις που χρησιμοποιούνται μεταφορικά στο κείμενο με άλλες πιο ακριβείς κατά περίπτωση:

α.-β. Κι όταν εμείς γευόμαστε τους καρπούς της ειρήνης

→ →

γ. που ξερνούν τον θάνατο →

δ. με τη σειρά τους γεννοβολάνε μίσος →

ε. οι ζωές θα θερίζονται →

3. Στο κείμενο διαβάσατε για κάποια από τα αίτια που ευθύνονται για τη συνεχή παρουσία του πολέμου στον πλανήτη μας. Σε ένα άρθρο σας (σε δύο - τρεις παραγράφους, 200 - 250 περίπου λέξεις), που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα που εκδίδει ο Πολιτιστικός Σύλλογος της περιοχής σας, να διατυπώσετε συγκεκριμένες ρεαλιστικές προτάσεις για τη μόνιμη εγκαθίδρυση της ειρήνης στον κόσμο.

Ενότητα 6^η- Εθελοντισμός**A. Θεωρητικό πλαίσιο**

Ορισμός: Η οργανωμένη, εκούσια και ανιδιοτελής προσφορά υπηρεσιών στο κοινωνικό σύνολο.

A1.Αξία:

- Καταπολέμηση ατομικισμού και ιδιοτέλειας, ανάπτυξη αλληλεγγύης, συντροφικότητας, ενότητας.
- Ενεργός συμμετοχή στην κοινωνική και πολιτική ζωή και ενίσχυση δημοκρατίας.
- Έμπρακτη απόδειξη ανιδιοτελούς αγάπης προς τον συνάνθρωπο.
- Ηθική ικανοποίηση και πληρότητα.
- Διοχέτευση δημιουργικών δυνάμεων ανθρώπου με τρόπο ωφέλιμο.

A2. Φορείς ευαισθητοποίησης:

Οικογένεια → Ανατρέφει τα μέλη της με πνεύμα ανιδιοτελούς προσφοράς, δίνοντας η ίδια το παράδειγμα

Το σχολείο → Διαμορφώνει προσωπικότητες με ηθικές αξίες και ανθρωπιστικά ιδεώδη / Αναλαμβάνει πρωτοβουλίες ή συμμετέχει σε δραστηριότητες εθελοντικής δράσης

Τα Μ.Μ.Ε. → Παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της εθελοντικής προσφοράς και δράσης / Προβάλλουν ανάλογα πρότυπα

Οι πολιτικοί, πνευματικοί και θρησκευτικοί ηγέτες → Δίνουν με το έργο τους παραδείγματα κοινωνικής προσφοράς, ώστε να αποτελέσουν παράδειγμα για τον κόσμο

A3.Προβλήματα σύγχρονης εποχής που καθιστούν επιτακτική την ανάγκη ανθρωπιάς και αλληλεγγύης:

- Παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε πολλές χώρες της υφηλίου
- Πόλεμος και συνέπειές του
- Βία και εγκληματικότητα
- Οικολογική καταστροφή
- Κυριαρχία της μηχανής

- Απρόσωπες, εφήμερες και ιδιοτελείς διαπροσωπικές σχέσεις
- Υπονόμευση ανθρωπίνων αξιών από τον υλικό ευδαιμονισμό, τη χρησιμοθηρία, τον ανταγωνισμό

B. Κείμενο για επεξεργασία

Εθελοντισμός και φτώχεια

Είμαι ανάδοχος παιδιού, στην Action Aid, από τον Μάρτη του 2011. Ίσως είναι επετειακός ο λόγος που γράφω τα παρακάτω γιατί έχει αλλάξει η ζωή μου, θετικά, από τότε και έχω την ανάγκη να πω ευχαριστώ. Από τον Μάρτη του 2011, μέχρι τώρα, έχω επισκεφτεί αρκετές φορές το παιδάκι στο οποίο είμαι ανάδοχος, στο Μπακέλ της Σενεγάλης. Ένα χρόνο αργότερα είχα την τύχη να είμαι μέλος μίας απίστευτης ομάδας 40 εθελοντών, από διάφορα μέρη της Ελλάδας και της Κύπρου, στη Ρουάντα.

Στη Ρουάντα είδα και γνώρισα ανθρώπους “πλούσιους”. Αυτοί οι άνθρωποι, λοιπόν, είναι επιζήσαντες της γενοκτονίας του 1994, με 1.000.000 νεκρούς, και τώρα έχουν χαμόγελο, έχουν θέληση για ζωή και έχουν συμφιλιωθεί με το άδικο παρελθόν τους, αν μη τι άλλο το προσπαθούν. Στην Αιθιοπία κάποιοι εθελοντές είχαν την τύχη να φιλοξενηθούν στο σπίτι ντόπιων, στην κοινότητα Αζερνέτ, όπου δουλεύαμε. Όταν επέστρεψαν μάς διηγήθηκαν τη φιλοξενία τους στην καλύβα των ντόπιων. Το νερό στην καλύβα ήταν ανύπαρκτο όπως και ο ηλεκτρισμός. Το ελάχιστο φαγητό που υπήρχε, οι Αιθίοπες το παραχώρησαν απλόχερα και χωρίς δεύτερη σκέψη στους επισκέπτες τους, έτσι... χωρίς αντάλλαγμα. Όσον αφορά τη Σενεγάλη, όπου δεν ήταν εθελοντικό ταξίδι, αλλά μου δόθηκε η δυνατότητα να επισκεφτώ το παιδάκι, την οικογένεια και όλη την κοινότητα στην οποία είμαι ανάδοχος, αυτό που μου έρχεται στο μυαλό και μου έχει μείνει είναι η ανταλλαγή των συναισθημάτων, είναι η γνωριμία της κουλτούρας όπου ούτε οι Σενεγαλέζοι γνώριζαν για τους Έλληνες, αλλά ούτε εγώ για εκείνους, ήταν μία ευκαιρία γνωριμίας και ένας σημαντικός κρίκος της μεταξύ μας σχέσης.

Τρεις ιστορίες της Αφρικής, με διαφορετικούς ανθρώπους. Γυρίζοντας από τη Σενεγάλη ένιωσα “πλούσια” γιατί πήρα δύναμη ώστε να κάνω πράγματα και στη δική μου χώρα επιστρέφοντας, χαιρετώντας τη “φτώχεια” μου, δηλαδή τον καναπέ μου, και την ανία μου και ενισχύοντας τη θέλησή μου να κάνω κάτι για τον συνάνθρωπο. Στην αγαπημένη Αιθιοπία είδα πως ένας πολύ φτωχός οικονομικά λαός μπορεί να δώσει απλόχερα τη λιγοστή τροφή του οικονομικά πλούσιους φιλοξενούμενούς του. Τέλος, στη Ρουάντα -και έχοντας δει πώς ζουν και στους πώς αντιμετωπίζουν τη ζωή οι επιζήσαντες της τόσο πρόσφατης γενοκτονίας- έμαθα πως ένας λαός, όταν είναι ενωμένος, μπορεί να σταθεί στα πόδια του.

(διασκευασμένο άρθρο από το διαδίκτυο, 4Απριλίου 2013)

Γ. Συντακτικό

Χρονικές προτάσεις ονομάζονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που εισάγονται με τους χρονικούς συνδέσμους (όταν, σαν, ενώ, καθώς, αφού, αφότου, πριν (πριν να), μόλις, προτού, όποτε, ώσπου, ωσότου) και με λέξεις ή εκφράσεις αντίστοιχες με χρονικούς συνδέσμους (όσο, ό,τι, εκεί που, έως ότου, κάθε που κτλ.) και δηλώνουν πότε γίνεται αυτό που εκφράζει η κύρια πρόταση, άρα λειτουργούν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί του χρόνου.

Πιο ειδικά, οι χρονικές προτάσεις εκφράζουν κάτι που έγινε πριν από (**προτερόχρονο**), μετά από (**υστερόχρονο**) ή συγχρόνως με (**σύγχρονο**) αυτό που εκφράζει η κύρια πρόταση, π.χ. Αφού ετοίμασε όλα του τα πράγματα, ξεκίνησε για το ταξίδι [προτερόχρονο]. Θα επιμένει καθημερινά στις απόψεις του, έως ότου πεισθούν όλοι [υστερόχρονο]. Όποτε μπαίνει στην τάξη ο Γιώργος, η Ανθή γελάει [σύγχρονο].

Οι χρονικές προτάσεις έχουν άρνηση **δε(ν)**, εκτός αν εισάγονται με έκφραση που περιέχει να, οπότε έχουν **(ν)**. Εκφέρονται συνήθως ως εξής:

Με οριστική, όταν δηλώνουν πραγματικό γεγονός, π.χ. Καθώς προχωρούσε αμέριμνος στον δρόμο, ήρθε ξαφνικά επάνω του ένα σπουργίτι.

Με οριστική που δηλώνει δυνατότητα, όταν εκφράζουν κάποιο γεγονός που ενδέχεται να γίνει, π.χ. Όταν θα απολυόταν από τον στρατό, θα έβαζε τις βάσεις για μια νέα δουλειά.

Με υποτακτική αορίστου, όταν δηλώνουν μια προσδοκώμενη πράξη, π.χ. Η Έφη θα πάρει το πτυχίο της, πριν να πάρει ο Γιάννης απολυτήριο.

Με υποτακτική ενεστώτα και αορίστου, όταν δηλώνουν μια πράξη που επαναλαμβάνεται συνεχώς, π.χ. Όποτε διαβάσει Φυσική, νιώθει συνεπαρμένος.

Υποθετικές ονομάζονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που εισάγονται με τους υποθετικούς συνδέσμους (αν, εάν, άμα) και ανάλογες εκφράσεις (εφόσον, έτσι και, στην περίπτωση που) και εκφράζουν την προϋπόθεση που ισχύει, για να γίνει αυτό που δηλώνει η κύρια πρόταση, άρα λειτουργούν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί της προϋπόθεσης. Μια υποθετική πρόταση μαζί με την κύρια που την προσδιορίζει αποτελεί έναν υποθετικό λόγο. Η υποθετική πρόταση λέγεται **υπόθεση**, ενώ η κύρια **απόδοση**.

Οι υποθετικές προτάσεις διακρίνονται σε διάφορα είδη, τα οποία προκύπτουν από κριτήρια σημασιολογικά και γραμματικά. Σύμφωνα με ορισμένες κατηγοριοποιήσεις, τα είδη των υποθετικών λόγων είναι τα εξής δύο:

α) Υποθετικές προτάσεις του πραγματικού: είναι αυτές στις οποίες, αν αληθεύει αυτό που εκφράζεται στην υπόθεση, τότε αληθεύει και αυτό που εκφράζεται στην απόδοση, π.χ. *Αν του μιλήσεις, θα σ' ακούσει.* Το ρήμα στην υποθετική πρόταση βρίσκεται σε οριστική οποιουδήποτε χρόνου, εκτός παρατατικού και υπερσυντέλικου, ενώ στην απόδοση βρίσκεται σε οποιαδήποτε έγκλιση, π.χ. *Αν θέλεις να είσαι υγιής, μην κάνεις καταχρήσεις.*

β) Υποθετικές προτάσεις του μη πραγματικού: είναι αυτές στις οποίες εκείνο που εκφράζεται στην υπόθεση ούτε πραγματοποιήθηκε ούτε πρόκειται να πραγματοποιηθεί, και το ίδιο συμβαίνει και με αυτό που εκφράζεται στην απόδοση, π.χ. *Αν την ήξερε, θα την αναγνώριζε.* Το ρήμα στην υποθετική πρόταση βρίσκεται σε παρατατικό ή υπερσυντέλικό, ενώ στην απόδοση έχουμε το θα με παρατατικό ή υπερσυντέλικό, π.χ. *Αν είχαμε φτάσει νωρίς, θα είχαμε προλάβει τα αδέρφια σου.*

Σύμφωνα με άλλες κατηγοριοποιήσεις, προστίθενται στα παραπάνω είδη και τα εξής:

α) Υποθετικές προτάσεις της απλής σκέψης του ομιλητή: σε αυτές ό,τι εκφράζεται στην υπόθεση παρουσιάζεται ως μια άποψη, υποκειμενική γνώμη του ομιλητή, χωρίς να εξετάζεται αν είναι πραγματοποιήσιμο ή όχι, π.χ. *Αν επέμενε περισσότερο ο Σωτήρης, θα λυνόταν η παρεξήγηση.* Το ρήμα στην υποθετική πρόταση βρίσκεται σε οριστική παρατατικού, ενώ στην απόδοση έχουμε το θα με οριστική παρατατικού ή οριστική μέλλοντα, π.χ. *Αν μένατε μόνοι, θα τελειώνατε τις εργασίες του σχολείου.*

β) Υποθετικές προτάσεις του προσδοκώμενου ή του επαναλαμβανόμενου: σε αυτές ό,τι εκφράζεται στην υπόθεση παρουσιάζεται ως κάτι που περιμένουμε να γίνει με βεβαιότητα ή κάτι που επαναλαμβάνεται συνεχώς, π.χ. *Αν κλείσεις την τηλεόραση, θα σου μιλήσω. Αν διαβάσει πολύ, δε φοβάται τις εξετάσεις.*

Στην περίπτωση που η υποθετική πρόταση εκφράζει κάτι που περιμένουμε να γίνει με βεβαιότητα (προσδοκώμενο), το ρήμα της βρίσκεται σε υποτακτική αορίστου ή σπανιότερα παρακειμένου και το ρήμα της απόδοσης σε οριστική μέλλοντα ή προστακτική, π.χ. *Αν θυμηθείς όσα σου είπα την προηγούμενη φορά, έλα.*

Στην περίπτωση που η υποθετική πρόταση εκφράζει κάτι ως επαναλαμβανόμενο, τότε το ρήμα της βρίσκεται σε υποτακτική αορίστου και σπανιότερα παρακειμένου και το ρήμα της απόδοσης σε οριστική ενεστώτα, π.χ. *Αν ξενυχτήσει, ξυπνάει άρρωστος το πρωί.*

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ι ς

Υπόθεση μπορεί να εκφραστεί και με ευθεία ερώτηση, π.χ. *Θέλεις χρήματα; Δούλεψε (= αν θέλεις χρήματα, δούλεψε).*

Σε έναν υποθετικό λόγο η υποθετική πρόταση μπορεί να προηγείται της κύριας (απόδοσης), μπορεί όμως και να ακολουθεί, π.χ. *Αν ζητήσει πολλά, θα χάσει και τα λίγα. Θα χάσει και τα λίγα, αν ζητήσει πολλά.*

Σε έναν υποθετικό λόγο μπορεί να έχουμε δύο ή και περισσότερες υποθετικές προτάσεις με αντίθετο περιεχόμενο και μία απόδοση. Η σύνδεση των υποθετικών προτάσεων σε αυτές τις περιπτώσεις γίνεται μετά είτε ... είτε χωρίς υποθετικό σύνδεσμο ή με το και ... και με υποθετικό σύνδεσμο, π.χ. *Είτε έρθεις είτε δεν έρθεις, εγώ θα φύγω.*

Υπάρχουν στη νέα ελληνική προτάσεις που εισάγονται με τον υποθετικό σύνδεσμο *αν / εάν*, αλλά εκτός από υπόθεση εκφράζουν και διάφορες άλλες σχέσεις, όπως:

Αιτία, π.χ. *Αν δεν έρθει πρώτος στους αγώνες ο ανιψιός μου, δε λυπάμαι.*

Αντίθεση, π.χ. *Αν είναι καλοί αυτοί στο κολύμπι, εμείς είμαστε στο περπάτημα.*

Αποτέλεσμα, π.χ. *Αν έχει καλή υγεία, το οφείλει στην περιποίηση που έχει.*

Δ. Ασκήσεις

1. Να βρείτε τις δευτερεύουσες χρονικές προτάσεις, τον τρόπο εισαγωγής τους και τη συντακτική τους λειτουργία και να σημειώσετε αν δηλώνουν το ταυτόχρονο, το προτερόχρονο ή το υστερόχρονο.

α. Καθώς επέστρεφε από τη δουλειά, είχε ένα ατύχημα.

β. Άρχισε να φωνάζει, πριν ακόμα ακούσει τις εξηγήσεις μου.

γ. Άμα τον είδα, έτρεξα αμέσως κοντά του.

δ. Τον έτρωγε η αγωνία, μέχρι που άκουσε το κλειδί στην πόρτα.

ε. Η παράσταση είχε ήδη αρχίσει, όταν έφτασα.

ζ. Όποτε άκουγε φωνές, έτρεχε να δει τι συνέβαινε.

η. Ενώ εγώ διάβαζα, εκείνη καθάριζε το δωμάτιο.

θ. Είχε μάθει τα δυσάρεστα νέα, προτού λάβει τα μήνυμά της.

2. Να αντικαταστήσετε με χρονική πρόταση τις υπογραμμισμένες λέξεις ή φράσεις.

- α.Με τον ερχομό της άνοιξης ανέβηκε η θερμοκρασία.
- β.Μετά το τέλος των εξετάσεων θα πάμε διακοπές.
- γ.Πηγαίνοντας στο σχολείο συνάντησε τη δασκάλα της.
- δ.Γυρίζοντας σπίτι θέλω να διαβάσεις.
- ε.Θα σε ευγνωμονώ μέχρι το θάνατό μου.

3.Να βρείτε τους υποθετικούς λόγους (υπόθεση – απόδοση) και το είδος τους (πραγματικό – αντίθετο του πραγματικού).

- α.Αν μιλούσες μαζί του, θα μάθαινες την αλήθεια.
- β.Αν προσπαθείς πολύ, πετυχαίνεις πολλά.
- γ.Αν προετοιμαστείς σωστά, θα περάσεις στις εξετάσεις.
- δ.Αν με είχες ακούσει, τώρα δε θα είχες πρόβλημα.
- ε.Θα τον βοηθούσα, αν ήξερα την κατάστασή του.
- ζ.Αν τον δεις, πες του ότι τον ψάχνω.
- η.Έτσι και δεν έρθεις, δεν πάω ούτε εγώ.
- θ.Θα το κάνω μόνο σε περίπτωση που υπάρχει μεγάλη ανάγκη.

4.Να βρείτε τι δηλώνουν οι υποθετικές προτάσεις (έντονη αντίθεση, παρομοίωση-αναλογία, αιτία, αποτέλεσμα, απειλή, επεξήγηση).

- α.Αν τον είδες εσύ, τον είδα κι εγώ.
- β.Αν δεν τον εκδικηθώ, να μη λένε Γιώργο.
- γ.Αν είμαστε ελεύθεροι σήμερα, το χρωστάμε στους προγόνους μας.
- δ.Μην απελπίζεσαι, αν δεν τα κατάφερες με την πρώτη φορά.
- ε.Αν άσπρισαν τα μαλλιά του, εκείνος αισθάνεται νέος.
- ζ.Αν σήμερα είναι πλούσιος, δούλεψε πολύ σκληρά.

Ε. Παραγωγή Λόγου

Εθελοντισμός

Η κουλτούρα του εθελοντισμού υπάρχει σε κάθε κοινωνία, μολονότι σε διαφορετικές μορφές. Η εθελοντική πράξη μέσω της οποίας οι άνθρωποι ενώνουν τις προσπάθειες τους για την επίτευξη ενός κοινού σκοπού είναι χαρακτηριστικό όλων των κοινωνιών και ως τέτοια αγγίζει τις ζωές πολλών ατόμων σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.

Ο εθελοντισμός αποτελεί μια βασική έκφραση των ανθρώπινων σχέσεων. Σχετίζεται με την ανάγκη των ατόμων να συμμετέχουν και να νιώθουν ότι είναι σημαντικοί για τους συνανθρώπους τους. Διαπνέεται από τις αξίες της αλληλεγγύης, της αμοιβαιότητας και της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, στοιχεία τα οποία συμβάλλουν σημαντικά στην ποιότητα της ζωής.

Οι άνθρωποι μπορεί να θέλουν να δώσουν πίσω κάτι στην κοινωνία είτε από τα συναισθηματικά είτε από τα υλικά «αποθέματά» τους· μπορεί να θέλουν να συμμετέχουν πιο ενεργά ως φορείς κοινωνικής αλλαγής μέσα σε μια κοινωνία που παρουσιάζει οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα· μπορεί να θέλουν να αξιοποιήσουν δημιουργικά τον χρόνο τους κ.α. Οι άνθρωποι, λοιπόν, συμμετέχουν σε εθελοντικές δράσεις για πολλούς και διαφορετικούς λόγους.

Για όποιον λόγο και να συμμετέχει κάποιος σε εθελοντικές δράσεις, ο εθελοντισμός ξεπερνά την επίτευξη ενός συγκεκριμένου έργου/πράξης που καλείται να φέρει σε πέρας. Ο εθελοντισμός, ως μορφή κοινωνικής συμπεριφοράς, δημιουργεί δεσμούς εμπιστοσύνης και κοινωνικής συνοχής και συμβάλλει τόσο στην προσωπική ανάπτυξη όσο και στην αίσθηση κοινής ταυτότητας και μέλλοντος.

Ο εθελοντισμός αποτελεί μια έκφραση ατομικής συμμετοχής στην κοινωνία: η συμμετοχή, η εμπιστοσύνη, η αλληλεγγύη και η αμοιβαιότητα είναι οι αξίες που βρίσκονται στη βάση της ενεργούς συμμετοχής. Ο εθελοντισμός, λοιπόν, λειτουργεί ενάντια στον ατομικισμό μέσα σε μια παγκοσμιοποιημένη κοινωνία. Περισσότερο σήμερα, ίσως, παρά ποτέ, είναι επιτακτική η ανάγκη για δράση, αλληλεγγύη και συμμετοχή.

Σε αυτό το πλαίσιο, η ενεργός συμμετοχή του πολίτη στην επίλυση σημαντικών προβλημάτων, αποτελεί μια μορφή συμμετοχής στα κοινά, αναπτύσσοντας την εθελοντική δράση σε διάφορους τομείς, με διαφοροποιημένο περιεχόμενο σε σχέση με τις παραδοσιακές μορφές φιλανθρωπίας. Η συμμετοχή σε εθελοντικές δραστηριότητες ή προγράμματα, αντιμετώπισης ευρύτερου κοινωνικού ενδιαφέροντος, οδηγεί τόσο το άτομο όσο και την κοινωνία των πολιτών να συμβάλλουν στην κοινωνική ανάπτυξη, στην κοινωνική συνοχή, στην αύξηση της κοινωνικής εμπιστοσύνης και κατά συνέπεια σε μια μεγαλύτερη κοινωνική συμμετοχή μέσα σε μια κοινωνία.

(κείμενο από το διαδίκτυο, ελαφρά διασκευασμένο)

Ασκήσεις

1. Να αποδοθεί το περιεχόμενο του κειμένου σε μια περιεκτική παράγραφο των 100 περίπου λέξεων.
2. **κουλτούρα, αγγίζει, έκφραση, διαπνέεται, επίτευξη, επιτακτική:** Να δοθεί ένα συνώνυμο για κάθε λέξη.
3. Στην 3^η παράγραφο του κειμένου χρησιμοποιείται τρεις φορές η φράση: μπορεί να θέλουν. Να αντικατασταθεί στις δύο περιπτώσεις από νοηματικά ισοδύναμα.

Ενότητα 7η – ΤΕΧΝΗ

Α. Θεωρητικό πλαίσιο

Α1.Ορισμός

Τέχνη: είναι η έκφραση, η αποκάλυψη του ωραίου. Είναι η δημιουργία έργων μέσα από τα οποία ο δημιουργός τους, ο καλλιτέχνης, επιδιώκει να εξωτερικεύσει τα συναισθήματά του, τα βιώματά του, τις ιδέες τους και να επικοινωνήσει με τον κόσμο, προκαλώντας ταυτόχρονα αισθητική συγκίνηση.

Αισθητική συγκίνηση: εννοούμε τη συναισθηματική εξύψωση που νιώθει κανείς όταν έρθει σε επαφή με το ωραίο. Τότε νιώθουμε την ψυχή μας να γεμίζει από ένα αίσθημα πληρότητας, ευφορίας, χαράς. Το ίδιο μπορεί να συμβεί, αν διαβάσουμε ένα λογοτεχνικό κείμενο ή αν σταθούμε μπροστά σε έναν πίνακα ζωγραφικής.

Ο καλλιτέχνης: είναι ένα ιδιαίτερα χαρισματικό και εμπνευσμένο άτομο. Διαθέτει το ταλέντο, το έμφυτο αυτό χάρισμα του δημιουργού, που τον οδηγεί στο να παράγει όμορφα και πρωτότυπα δημιουργήματα. Διακρίνεται για την ευαισθησία και τη δημιουργική φαντασία, γι' αυτό έχει τη δύναμη να μετουσιώνει σε τέχνη τις ιδέες και τα συναισθήματά του.

Μορφές της τέχνης:

Καλές τέχνες: Λογοτεχνία (ποίηση και πεζογραφία), εικαστικές τέχνες (ζωγραφική, γλυπτική, αρχιτεκτονική), κινητικές τέχνες ή τέχνες του χρόνου (μουσική, θέατρο, χορός, κινηματογράφος, όπερα)

Εφαρμοσμένες τέχνες: Αγγειοπλαστική, χρυσοχοΐα, η τέχνη του επίπλου, η διακόσμηση, η τέχνη του γυαλιού, κ.λ.π.

Γραφικές τέχνες: Χαλκογραφία, ξυλογραφία, λιθογραφία.

Α2.Η αξία της τέχνης:

- Προβληματίζει και ευαισθητοποιεί
- Εξευγενίζει τον άνθρωπο
- Ψυχαγωγεί
- Ενώνει τους ανθρώπους και τους λαούς
- Οδηγεί στην αυτογνωσία και την αυτοκριτική
- Προβάλλει πρότυπα και αξίες
- Η τέχνη σταματά το χρόνο

B. Κείμενο για επεξεργασία

Η ηθική, όντας αξία απαραίτητη για την επιβίωση και την κοινωνική ανάπτυξη, δεν μπορούσε να μην αποτελέσει συστατικό στοιχείο της τέχνης κάθε τύπου και χρόνου. Είναι αυτονόητο, ότι η λογική και η ηθική έβαλαν μια νέα τάξη στην ανθρώπινη συμπεριφορά μέσα στην κοινωνική ομάδα. Χαλιναγωγώντας το ανεξέλεγκτο ένστικτο, έφεραν μια ισορροπία και μια αρμονία στην συλλογική συμβίωση.

Η ηθική ποιότητα της τέχνης στάθηκε πάντα ο καθρέφτης της κοινωνικής ηθικής, σε τόπους και εποχές όπου ο άνθρωπος έκανε αποφασιστικά βήματα για το μέλλον και την πρόοδο. Η ηθική στάθηκε ένα από τα κύρια γνωρίσματα της τέχνης. Αντίθετα, σ' εποχές οπισθοδρόμησης, η τέχνη και η ηθική της υπόσταση γνώρισαν περιόδους εκφυλισμού.

Φυσικά, εδώ μιλάμε για την ηθική με την πλατιά της έννοια. Την ηθική της κοινωνικής συμπεριφοράς. Η θρησκευτική ηθική στενεύει τον όρο και τον περιορίζει αποκλειστικά σ' ότι έχει σχέση με το θεό και το υπερπέραν.

Πολλοί αρνούνται στην τέχνη το δικαίωμα να διδάσκει και να νουθετεί. Να εμπνέει και να οδηγεί τον κοινωνικό άνθρωπο σε ανώτερες σφαίρες αξιών. Και αυτό με το επιχείρημα ότι για τη δουλειά αυτή υπάρχουν άλλοι, αρμοδιότεροι. Οι ρήτορες, οι κήρυκες, οι πολιτικοί, οι κοινωνιολόγοι, οι παιδαγωγοί, το ιερατείο. Γιατί αυτοί και όχι η τέχνη; Γιατί όχι, και αυτοί και η τέχνη; Τι τους φοβίζει;

Γ. Συντακτικό**ΟΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ**

Δηλώνουν ποιο είναι το αποτέλεσμα της πρότασης που προσδιορίζεται και εισάγονται με τους παρακάτω συνδέσμους ή εκφράσεις :

- Όστε
- Όστε να
- Που
- Για να, να (= ώστε να)

Λειτουργούν ως **επιρρηματικοί προσδιορισμοί του αποτελέσματος** .

Κινείται πολύ αθόρυβα, **ώστε να μη γίνεται εύκολα αντιληπτός**.

Ήταν τόσο εγωιστής, **που προκαλούσε την ομαδική δυσφορία της παρέας** .

ΠΡΟΣΟΧΗ : ο σύνδεσμος ώστε στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου εισάγει κύρια πρόταση : Ακούστηκε το κορνάρισμα του αυτοκινήτου και το γάβγισμα του σκύλου · ώστε είχαν γυρίσει από τις διακοπές

ΟΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

A. ΟΙ ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ

Φανερώνουν ισχυρή αντίθεση προς εκείνο που δηλώνει η πρόταση που προσδιορίζεται , το οποίο και θεωρείται πραγματικό :

Ενώ δεν έχει και σπουδαίες γνώσεις , κάνει πολύ καλά τη δουλειά του.

Και που του μίλησα , πάλι δε με αναγνώρισε.

Εισάγονται με τους συνδέσμους :

Αν και

Ενώ

Μολονότι

Μόλο που

Και που

Που

Και ας

B. ΟΙ ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΕΣ

Φανερώνουν εναντίωση προς αυτό που δηλώνει η πρόταση που προσδιορίζεται , το οποίο όμως δε θεωρείται πραγματικό, αλλά ενδεχόμενο ή και αδύνατο :

α. Και αν ακόμη δεχτείς τους όρους τους, πρέπει να διατυπώσεις τις αντιρρήσεις σου .
(Και αν ακόμη δεχτείς : παραχώρηση του ομιλητή σε σχέση με αυτό που πιστεύει .
πρέπει να ... αντιρρήσεις σου : ενδεχόμενο ή αδύνατο .)

β. Δε μ' επισκέφθηκες ποτέ, ας ήταν και για λίγο

Εισάγονται με τους συνδέσμους :

Και αν

Και να

Που να

Να

Ας ...και

Λειτουργούν ως **επιρρηματικοί προσδιορισμοί της εναντίωσης / παραχώρησης** .

Δ. Ασκήσεις

1. Να βρείτε τις αποτελεσματικές προτάσεις, τον τρόπο εισαγωγής τους και το συντακτικό τους ρόλο.

- α. Είναι τόσο εγωιστής, που δεν μπορεί να παραδεχτεί το λάθος του.
- β. Δεν είμαι μικρό παιδί, να μου συμπεριφέρεσαι μ' αυτόν τον τρόπο.
- γ. Κανείς δεν είναι τόσο ανόητος, ώστε να προτιμά τον πόλεμο από την ειρήνη.
- δ. Εξήγησέ μας την πρότασή σου έτσι, ώστε να την καταλάβουμε όλοι.
- ε. Περάσαμε τόσο ωραία στα Χανιά, που θα ξαναπάμε το καλοκαίρι.
- ζ. Της έχει τέτοια αδυναμία, ώστε να μην της χαλάει κανένα χατίρι.
- η. Η έκρηξη ήταν τόσο ισχυρή, που έσπασαν τα τζάμια σε όλη την περιοχή.
- θ. Η ζέστη ήταν ανυπόφορη, ώστε αναζήτησαν δροσιά στην παραλία.

2. Να βρείτε το είδος των προτάσεων που εισάγονται με το για να (αποτελεσματικές, τελικές, αιτιολογικές).

- 1. Για να τα καταφέρεις, πρέπει να προσπαθήσεις πολύ.
- 2. Δεν είναι τόσο αφελής, για να μην αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα.
- 3. Για να μη διαβάξεις όσο πρέπει, δεν πέρασες στο πανεπιστήμιο.
- 4. Ο τραυματισμός σου δεν είναι σοβαρός, για να ανησυχείς.
- 5. Οι πυροσβέστες εκκένωσαν το σπίτι, για να μην υπάρξουν θύματα.
- 6. Για να είναι αυστηρός εργοδότης, τον αντιπαθούν όλοι οι υπάλληλοί του.

3. Να βρείτε τις δευτερεύουσες εναντιωματικές ή παραχωρητικές προτάσεις, τον τρόπο εισαγωγής τους και τη συντακτική λειτουργία τους.

1. Αν και ήταν πάμπλουτος, δεν ήταν ευτυχισμένος.
2. Παρόλο που σε είχα προειδοποιήσει, δε με άκουσες.
3. Κι αν ακόμα μου ζητήσει συγγνώμη, δε θα τη συγχωρήσω.
4. Μολονότι γνώριζε την αλήθεια, δεν είπε σε κανένα τίποτα.
5. Ενώ ήταν κουρασμένος, δούλεψε όλη μέρα.
6. Δεν πήγε σε γιατρό, αν και είχε υψηλό πυρετό.
7. Και να 'θελα να σε βοηθήσω, δεν μπορώ.
8. Μόλο που δεν τον ήξερα καθόλου, τον συμπάθησα αμέσως.

4. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο εναντιωματικό/παραχωρητικό σύνδεσμο.

1. Δεν ομολόγησε την πράξη του, τον πίεσαν πολύ.
2. Επέμενε στην άποψή του, είχε άδικο.
3. Του ζήτησε να χωρίσουν, τον αγαπούσε ακόμα.
4. με απειλήσουν, δεν πρόκειται να υποχωρήσω.
5. με είδε, απέφυγε να μου μιλήσει.

Κριτήρια Αξιολόγησης

1ο Κριτήριο Αξιολόγησης ΕΝΟΤΗΤΕΣ 1-2

Α. Κείμενο Η ομιλία στη Στοκχόλμη

Τούτη την ώρα αισθάνομαι πως είμαι ο ίδιος μια αντίφαση. Αλήθεια, η Σουηδική Ακαδημία έκρινε πως η προσπάθειά μου σε μια γλώσσα περιιάλητη επί αιώνες, αλλά στην παρούσα μορφή της περιορισμένη, άξιζε αυτή την υψηλή διάκριση. Θέλησε να τιμήσει τη γλώσσα μου, και να εκφράζω τώρα τις ευχαριστίες μου σε ξένη γλώσσα. Σας παρακαλώ να μου δώσετε τη συγγνώμη που ζητώ πρώτα-πρώτα από τον εαυτό μου.

Ανήκω σε μια χώρα μικρή. Ένα πέτρινο ακρωτήριο στη Μεσόγειο, που δεν έχει άλλο αγαθό παρά τον αγώνα του λαού, τη θάλασσα, και το φως του ήλιου. Είναι μικρός ο τόπος μας, αλλά η παράδοσή του είναι τεράστια και το πράγμα που τη χαρακτηρίζει είναι ότι μας δόθηκε χωρίς διακοπή. Η ελληνική γλώσσα δεν έπαψε ποτέ της να μιλιέται. Δέχτηκε τις αλλοιώσεις που δέχεται καθετί ζωντανό, αλλά δεν παρουσιάζει κανένα χάσμα. Άλλο χαρακτηριστικό αυτής παράδοσης είναι η αγάπη της για την ανθρωπιά· κανόνας της είναι η δικαιοσύνη. [...]

Αλλά στην Ελλάδα των ημερών μας, η προφορική παράδοση πηγαίνει μακριά στα περασμένα όσο και η γραπτή. Το ίδιο και η ποίηση. Είναι για μένα σημαντικό το γεγονός ότι η Σουηδία θέλησε να τιμήσει και τούτη την ποίηση και όλη την ποίηση γενικά, ακόμη και όταν αναβρύζει ανάμεσα σ' ένα λαό περιορισμένο. Γιατί πιστεύω πως τούτος ο σύγχρονος κόσμος που ζούμε, ο τυραννισμένος από το φόβο και την ανησυχία, τη χρειάζεται την ποίηση. Η ποίηση έχει τις ρίζες της στην ανθρώπινη ανάσα – και τι θα γινόμασταν αν η πνοή μας λιγόστευε; [...]

Σ' αυτό τον κόσμο, που ολοένα στενεύει, ο καθένας μας χρειάζεται όλους τους άλλους. Πρέπει ν' αναζητήσουμε τον άνθρωπο, όπου κι αν βρίσκεται. Όταν, στο δρόμο της Θήβας, ο Οιδίπους συνάντησε τη Σφίγγα, κι αυτή του έθεσε το αίνιγμά της, η απόκρισή του ήταν: ο άνθρωπος. Τούτη η απλή λέξη χάλασε το τέρας. Έχουμε πολλά τέρατα να κα- ταστρέψουμε. Ας συλλογιστούμε την απόκριση του Οιδίποδα.

(από την ομιλία του Γ. Σεφέρη στη Στοκχόλμη, την ημέρα που τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ της Λογοτεχνίας) Γιώργος Σεφέρης, Δοκιμές 2, 1963

Β. Ερώτηση κατανόησης

Σε ποια στοιχεία της Ελλάδας και του ελληνικού πολιτισμού αναφέρεται ο ποιητής; Εντοπίστε τα αποσπάσματα στο παραπάνω κείμενο. (2,5 μονάδες)

Γ. Ασκήσεις

1. Αφού μελετήσετε στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου το απόσπασμα «Η ελληνική γλώσσα δεν έπαψε... είναι η δικαιοσύνη») εντοπίστε: α. τις περιόδους του αποσπάσματος, β. τις προτάσεις από τις οποίες αποτελείται κάθε περίοδος, γ. τις συνδετικές λέξεις και το είδος της σύνδεσης. (2,5 μονάδες)
2. Βρείτε τις προτάσεις του παρακάτω αποσπάσματος και α. χωρίστε τις σε κύριες και δευτερεύουσες, β. Βρείτε ποια από τις δευτερεύουσες ονοματικές είναι βουλητική:
«Σ' αυτό τον κόσμο, που ολοένα στενεύει, ο καθένας μας χρειάζεται όλους τους άλλους. Πρέπει ν' αναζητήσουμε τον άνθρωπο, όπου κι αν βρίσκεται»
(2,5 μονάδες)
3. α. Στην τρίτη παράγραφο του κειμένου εντοπίστε τις λέξεις και φράσεις που ταιριάζουν σε ένα πιο ποιητικό ύφος. β. «σε ένα λαό περιορισμένο»: Ποια σημασία έχει η λέξη περιορισμένο; Γράψτε μία πρόταση στην οποία να περιέχεται η λέξη αυτή.
(2,5 μονάδες)

Δ. Παραγωγή γραπτού λόγου

Υποθέστε ότι μιλάτε για την Ελλάδα σε μια επίσημη εκδήλωση στην οποία το ακροατήριο αποτελείται από ανθρώπους διαφόρων εθνοτήτων. Παρουσιάστε τη χώρα σας (τον τόπο, τους ανθρώπους, τον πολιτισμό) σε ένα κείμενο τριών παραγράφων (το λεξιλόγιο που θα χρησιμοποιήσετε και το ύφος του κειμένου πρέπει να ανταποκρίνονται στην περίσταση της επικοινωνίας). (10 μονάδες)

2ο Κριτήριο Αξιολόγησης
ΕΝΟΤΗΤΕΣ 3-4

A. Κείμενο

Η ελληνική και η ευρωπαϊκή ταυτότητα

Στην πορεία της ιστορίας και του πολιτισμού ως πανανθρώπινου δημιουργήματος, κάθε λαός προσθέτει και συμβάλλει ανάλογα με τις ιδιαιτερότητές του και τις δυνατότητες του. Αυτό δείχνει ότι η αξία του κάθε πολιτισμού είναι αδιαμφισβήτητη και κανένας λαός δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι ο «περιούσιος», δηλαδή αυτός που με τον πολιτισμό του σώζει όλους τους άλλους και στον οποίο η ανθρωπότητα οφείλει την ύπαρξή της και την πρόοδό της. Με αφετηρία την εθνική του ταυτότητα και γνωρίζοντας τα στοιχεία που τη συνθέτουν στη διαδρομή των αιώνων, κάθε λαός μπορεί να κρίνει, να συγκρίνει, να εμπλουτίζει και να βελτιώνει τα στοιχεία της μέσα από επαφές με άλλους πολιτισμούς, π.χ. η ελληνική πολιτιστική προσφορά (κλασική και σύγχρονη) ασκεί επίδραση και εμπλουτίζει τους άλλους πολιτισμούς, γειτονικούς (Βαλκάνια, Μεσόγειος) ή μη (Ασία, Ρωσία, Αμερική κτλ.). Κατά την ίδια λογική και οι άλλοι πολιτισμοί επιδρούν στον ελληνικό με τις δικές τους αρετές και τα δικά τους χαρακτηριστικά. Με αυτήν την έννοια ο Παρθενώνας μπορεί να διατηρεί το στοιχείο της εθνικής μας πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά ταυτόχρονα να είναι τμήμα τόσο του ευρωπαϊκού πολιτισμού όσο και του οικουμενικού. Το αυτό ισχύει και για τις πυραμίδες ή για άλλα έργα του πολιτισμού, όπως π.χ. για τα λογοτεχνικά (Ομηρικά Έπη κ.λπ.)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, με την καθιέρωση της ευρωπαϊκής ιθαγένειας και του δικαιώματος του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι στον τόπο διαμονής, αποβλέπει σε μια προσπάθεια δημιουργίας μιας κοινής συνείδησης και ενός κοινού αισθήματος, ότι όλοι οι πολίτες των κρατών-μελών της ανήκουμε στην ίδια κοινότητα και μοιραζόμαστε την ίδια κοινή ιστορική πορεία στο πλαίσιο του ευρύτερου ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Κοινωνική και πολιτική Αγωγή Γ' Γυμνασίου, ΟΕΔΒ, Αθήνα 2002

B. Ερώτηση κατανόησης

Στο παραπάνω κείμενο εντοπίστε επιχειρήματα που μπορεί να χρησιμοποιήσει κάποιος κατά της ρατσιστικής άποψης ότι υπάρχουν ανώτεροι και κατώτεροι λαοί και πολιτισμοί. (2,5 μονάδες)

Γ. Ασκήσεις

1. Σκεφτείτε και διατυπώστε ευθείες ερωτήσεις στις απαντούν οι παρακάτω προτάσεις: α. Κανένας λαός δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι ο «περιούσιος», δηλαδή αυτός που με τον πολιτισμό του σώζει όλους τους άλλους και στον οποίο η ανθρωπότητα οφείλει την ύπαρξή της και την πρόοδό της.

β. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, με την καθιέρωση της ευρωπαϊκής ιθαγένειας και του δικαιώματος του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι στον τόπο διαμονής, αποβλέπει σε μια προσπάθεια δημιουργίας μιας κοινής συνείδησης και ενός κοινού αισθήματος.

• Οι ερωτήσεις που διατυπώσατε είναι α. γνήσιες ή ρητορικές; β. ολικής ή μερικής άγνοιας; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. (2,5 μονάδες)

2. Ξαναγράψτε το απόσπασμα «Στην πορεία της ιστορίας... με άλλους πολιτισμούς» σε πλάγιο λόγο ξεκινώντας ως εξής: «Σε ένα βιβλίο που διάβασα πρόσφατα ο συγγραφέας υποστηρίζει...» (2,5 μονάδες)

3. Στα παρακάτω αποσπάσματα εντοπίστε τις δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις και τη λέξη την οποία προσδιορίζουν: α. Αυτό δείχνει ότι η αξία τού κάθε πολιτισμού είναι αδιαμφισβήτητη και κανένας λαός δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι ο «περιούσιος», δηλαδή αυτός που με τον πολιτισμό του σώζει όλους τους άλλους και στον οποίο η ανθρωπότητα οφείλει την ύπαρξή της και την πρόοδό της.

β. Με αφετηρία την εθνική του ταυτότητα και γνωρίζοντας τα στοιχεία που τη συνθέτουν στη διαδρομή των αιώνων, κάθε λαός μπορεί να κρίνει, να συγκρίνει, να εμπλουτίζει και να βελτιώνει τα στοιχεία της μέσα από επαφές με άλλους πολιτισμούς. (2,5 μονάδες)

Δ. Παραγωγή γραπτού λόγου

Γράψτε ένα άρθρο για τη σχολική εφημερίδα (3-4 παραγράφων) με θέμα: «Υπάρχει κοινωνικός ρατσισμός στο πλαίσιο του σχολείου;». Στο κείμενό σας πρέπει να καταγράψετε το πρόβλημα χρησιμοποιώντας παραδείγματα και να προτείνετε λύσεις για την αντιμετώπισή του. (10 μονάδες)

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ

❖ Να υπογραμμίσετε και να χαρακτηρίσετε το είδος των ονοματικών δευτερευουσών προτάσεων στα επόμενα παραδείγματα :

- Εγώ ξέρω γιατί γέλασε.
- Απορώ γιατί δεν πήγε κι αυτός.
- Θυμάμαι που παίζαμε μαζί.
- Δε θυμάμαι να τον συνάντησα ποτέ.
- Κινδυνεύει να χάσει όλη του την περιουσία στο καζίνο.
- Φοβάται να μην αργήσει πάλι.
- Πρόσεξε μη σκοντάψεις στο σκαλοπάτι.
- Στην απορία μου, πού θα βρούμε τα μέσα, δεν απάντησε κανείς.
- Όποιος θέλει μπορεί να μείνει εδώ.
- Θέλω να δουλέψω, για να συγκεντρώσω χρήματα.

❖ Στα επόμενα παραδείγματα να αντικαταστήσετε τις υπογραμμισμένες λέξεις ή εκφράσεις με δευτερεύουσα πρόταση (κάνοντας και όσες αλλαγές χρειάζεται στη διατύπωση), ώστε να μην αλλοιωθεί το νόημα :

- Από πολλούς εκφράζεται φόβος αλλοίωσης της ελληνικής γλώσσας.

→

- Φρόντισαν την εξασφάλιση των αναγκών για τη θεατρική παράσταση.

→

- Τα μεγάφωνα ανακοίνωσαν την αναχώρηση του αεροπλάνου σε λίγα λεπτά.
-
- Η μητέρα της θέλει οπωσδήποτε τη δουλειά, γιατί έχει αυξημένα οικογενειακά έξοδα.
-
- Ανακοινώθηκε η βράβευση από τον Δήμαρχο των μαθητών που εισήχθησαν σε Ανώτατες Σχολές.
-
- Ζήτησαν την εξαίρεσή τους από τις εξετάσεις.
-
- Φοβούνταν την έλλειψη του νερού.
-
- ❖ Πώς θα μπορούσαμε να αποδώσουμε στην ελληνική γλώσσα τις ακόλουθες ξένες λέξεις;

Στήλη Α' (ξένη λέξη)		Στήλη Β' (ελληνική λέξη)
τρακ	→	
τρικ	→	
φαβορί	→	
φάλτσο	→	
φιάσκο	→	
φινέτσα	→	
φλερτ	→	
φόρμα	→	
φουλάρω	→	
φουριόζος	→	

❖ Να συμπληρώσετε τις επόμενες φράσεις επιλέγοντας τον σωστό τύπο των επιρρημάτων που βρίσκονται στην παρένθεση :

1. Αναγκάστηκε να διακόψει την παράσταση, επειδή ένιωσε αδιαθεσία. (έκτακτα - εκτάκτως)
2. Στην εκδρομή περάσαμε (έκτακτα - εκτάκτως)
3. Το δωμάτιο επικοινωνεί με την αυλή. (άμεσα – αμέσως)
4. Δεν έχω τίποτα, νυστάζω. (απλά – απλώς)
5. Της φέρθηκε πολύ(αδιάκριτα – αδιακρίτως)
6. Θα σου το πω, για να το καταλάβεις καλά.(απλά – απλώς)
7. Ο τραυματίας πρέπει να μεταφερθεί στο νοσοκομείο. (άμεσα – αμέσως)
8. Τιμωρήθηκαν όλοι, είτε ήταν ένοχοι είτε όχι. (αδιάκριτα – αδιακρίτως)

❖ Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως προς το περιεχόμενο τους (κρίσεως, επιθυμίας, επιφωνηματικές, ερωτηματικές).

- Ποιος θα έρθει μαζί μου;
- Ποπό! Τι μεγάλα άλογα!
- «Ασπιδοφόρος ο ήλιος
ανέβαινε πολεμώντας».
- «Τώρα, ουρανέ μου, βρόντηξε,
τώρα, ουρανέ μου, βρέξε».
- Με τέτοιες προϋποθέσεις κανένα
κέρδος δε θα έβγαινε.
- Μα την αλήθεια, άσχημα την έπαθα!
- Θα δούμε και το χρυσελεφάντινο
άγαλμα του Δία;
- Να μου γράψεις γρήγορα γράμμα.
- Μακάρι να σ' έχει καλά ο Θεός.

ΜΕΤΟΧΗ

1. Να γράψετε τις ενεργητικές και παθητικές μετοχές των ρημάτων.

αυξάνω

γερνώ

βλέπω

ανάβω

κάνω

λέ(γ)ω

πλένω

ανατρέφω

τρώ(γ)ω

υφαίνω

2. Συμπληρώστε με ο ή ω.

αυξάν....ντας, επαιν....ντας, ιδ....μένος, γιν....μένος, καμ....μένος,
διδασκ....μένος, περισπ....μένος ειπ....μένος, πι....μένος, καταγγέλλ....ντας,
περν....ντας, υποσχ....μένος, στεφαν....μένος παίρν....ντας, φορτ....μένος

3. Να χαρακτηριστούν οι μετοχές ως προς το είδος τους (π.χ. χρονική, αιτιολογική κτλ.).

1. Ξημερώνοντας των Φώτων μπήκαμε στην Κορυτσά.
2. Ήρθε τρέχοντας.
3. Πηγαίνοντας στο σχολείο, συνάντησα τον Κώστα.
4. Αφήνοντας τη δουλειά στη μέση, δε θα κερδίσεις τίποτε.
5. Θαρρώντας πως έχει δίκαιο, άρχισε να διαμαρτύρεται.

4. Να υπογραμμίσετε τις μετοχές και να βρείτε ποιος είναι ο συντακτικός ρόλος τους (π.χ. υποκείμενο, αντικείμενο κτλ.).

1. Οι διανοούμενοι είναι εργάτες του πνεύματος.
2. Είναι δύσκολο να ανακουφίσετε ένα δυστυχισμένο άνθρωπο με λόγια παρηγοριάς.
3. Έτσι που τον κοιτούσα, φαινόταν πολύ γερασμένος.
4. Περρασμένα μεγαλεία και διηγώντας τα να κλαις.
5. Μας κοιτούσε στενοχωρημένος.
6. Μας μιλούσε με τα μάτια χαμηλωμένα.
7. Ρώτα τους καλεσμένους μας τι θέλουν να πιουν.

5. Οι φράσεις που γράφονται με έντονα στοιχεία να αντικατασταθούν με μετοχές.

1. Τα είπε αυτά, επειδή νόμιζε πως είχε δίκιο.
2. Κατέβαινε από το βουνό με τραγούδια και γέλια.
3. Οι μέρες που πέρασαν, πίσω μένουν μια θλιβερή γραμμή κεριών που έσβησαν...
4. Αν ανατρέχαμε στο παρελθόν, θα μπορούσαμε να βγάλουμε συμπεράσματα για το μέλλον.
5. Την ώρα που ερχόταν στο σχολείο, βλέπει ξαφνικά μπροστά του έναν παλιό του φίλο.
6. Μόλις άκουσαν το νέο, βουβάθηκαν για μια στιγμή όλοι.
7. Καθώς θα ανεβαίνεις, σβήσε και τα φώτα.
8. Επειδή δεν μπορούσαμε να καταλάβουμε τι συμβαίνει, κοιτούσαμε απορημένοι.
9. Μας έδειχνε τις παλιές φωτογραφίες με χέρι που έτρεμε.
10. Θα έρθεις μαζί μου είτε θέλεις είτε δε θέλεις.

6. Να αντικατασταθούν οι μετοχές με άλλες φράσεις, χωρίς να αλλάξει το νόημα.

1. Μην μπορώντας να τον υπομείνει άλλο, άνοιξε την πόρτα και έφυγε.
2. Το κλεμμένο αυτοκίνητο βρέθηκε σε ερημική τοποθεσία.
3. Ήταν δυσαρεστημένος από την εξέλιξη της υπόθεσης.
4. Ανέβαινε τις σκάλες αγκομαχώντας.
5. Ο συννεφιασμένος ουρανός προμηνούσε την καταιγίδα που θα ακολουθούσε.
6. Ο πνιγμένος από τα μαλλιά του πιάνεται.
7. Προσκυνημένο κεφάλι δεν κόβεται.
8. Βραδιάζοντας δυναμώνει το κρύο.
9. Ρωτώντας πάει κανείς στην Πόλη.

ΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

1. Να γράψετε τη χρονική βαθμίδα και τον τρόπο των ρημάτων που υπογραμμίζονται.

χρονική βαθμίδα τρόπος

1. Μην πετάτε τα σκουπίδια στο δρόμο.
2. Γράψε μία επιστολή.
3. Θα προσπαθήσει να με διαβάσει.
4. Θα μου απαντούσε, αν του είχα γράψει.
5. Φωνάζει, για να τον φοβηθούμε.
6. Μην ακούς τι σου λέει.
7. Φοβάται μήπως δεν ξαναγυρίσει.
8. Όταν έρθουν αυτοί, εγώ θα έχω φύγει.
9. Μας παρακάλεσε να του δείχνουμε εμπιστοσύνη στο μέλλον.
10. Όπως ήταν φυσικό, ο υπουργός πρόβαλλε το έργο του.

2. Να κατατάξετε τα υπογραμμισμένα ρήματα στη στήλη στην οποία ανήκουν και να βρείτε τι φανερώνει ο χρόνος στον οποίο βρίσκονται.

ενεστώτας παρατατικός αόριστος

1. Πήρε ένα κρέας που δεν τρωγόταν.
2. Ο τρελός είδε το μεθυσμένο κι έφυγε.
3. Καθώς βάδιζα στο δρόμο, βλέπω μπροστά μου τον Πέτρο.
4. Γιατί δε μου απαντούσες που σε φώναζα;
5. Πήγαινε κι έφτασα.
6. Πάμε γρήγορα, βρέχει.
7. «Παλιά ρούχα αγοράζω» φώναζε ο παλιατζής.
8. Αν κερδίσεις το λαχείο, σώθηκες!
9. «Όλα τα σφάζω, όλα τα μαχαιρώνω!»
10. Γιατί δε με πιστεύεις;

ΣΥΖΥΓΙΕΣ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

1. Να ξαναγράψετε τις φράσεις βάζοντας τα ρήματα στον παρατατικό και στον αόριστο.

1. Εκφράζει με θάρρος και ηρεμία τις απόψεις του για κάθε ζήτημα που προκύπτει.
2. Μόλις βλέπει τους καλεσμένους του, σηκώνεται και τους καλωσορίζει θερμά.
3. Στα μισά της ψηλής πέτρινης σκάλας στέκομαι, παίρνω μια βαθιά ανάσα και κοιτάζω τον κόσμο που ανεβαίνει.
4. Διαβάλλει και συκοφαντεί τους αντιπάλους του.
5. Σαν μουσική υπόκρουση, καθώς ξαπλώνομαι στην επιφάνεια της θάλασσας και αφήνομαι στο μαλακό κύμα, μου έρχεται στο νου κάποιο ξεχασμένο παιδικό τραγούδι.
6. Έπειτα βάζουμε τις μπότες μας, παίρνουμε τις ομπρέλες μας -ο καθένας τη δική του- και βγαίνουμε στην αυλή.

2. Να βάλετε στον ενεργητικό αόριστο (στην ίδια φωνή, στο ίδιο πρόσωπο και αριθμό) τα ρήματα που ακολουθούν:

1. διαφεύγεις
2. προσκαλείς 6. συντελεί
3. προσβάλλω 7. εκφράζουν
4. εκδίδει 8. παραγγέλλουμε
5. επιπλήττουν 9. εγκρίνει

3. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω φράσεις με τον κατάλληλο τύπο της προστακτικής και υποτακτικής του ρήματος που σας δίνεται στην παρένθεση.

1. Εσύ...../(κοιτάζω, ενεστ.) τη δουλειά σου και μην ανακατεύεσαι.
- 2...../(παίρνω, αόρ.) γρήγορα από εδώ τα πράγματα σου και...../(φεύγω, αόρ.).
- 3.....μου /.....(λέω, αόρ.) γρήγορα γιατί τον χτύπησες.
- 4...../(δέχομαι, αόρ., ενικός) τη βοήθεια του και.....(προσπαθώ, αόρ.) να τον δικαιώσεις.
- 5...../(χαίρομαι, αόρ.) τη ζωή σας τώρα που είστε νέοι.

4. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο του αορίστου των ρημάτων που βρίσκονται στην παρένθεση.

1. Όλα για σένα τα 'κοψα κι.....(έρχομαι), καλή μου,.....τα (παίρνω),

τις αργυρές αγράμπελες και τα χρυσά τα σπάρτα.

Γ. Δροσίνης

2. Περήφανο λουλούδι, ποιος σου.....(λέγω) απόψε πως

θα.....(έρχομαι) στον κόρφο σου να κοιμηθώ;

Αρ. Βαλαωρίτης

3. Έλα να.....(βλέπω) την άνοιξη που περπατάει που με τα σύννεφα αγκαλιά μάς χαιρετάει.

Γ. Σαραντάρης

4. Αναστάσιμες σπιλιάδες την αυγή που νόμισες πως.....(βγαίνω) ο ήλιος.

Γ. Σεφέρης

5. «Δεν.....(μπαίνω) στο γαλαζόπλωρο καράβι, ποτέ δεν πάτησα την αντρεωμένη Τροία».

Γ. Σεφέρης

6. «Κι αν με δικάσετε να.....(πίνω) φαρμάκι, ευχαριστώ το δίκιο σας θα 'ναι το δίκιο μου».

Γ. Σεφέρης

7. ...και την τέχνη μας τη στολίσαμε τόσο πολύ που.....(τρώγω, παθητ. φωνή)

από τα μαλάματα το πρόσωπο της κι είναι καιρός να..... (λέγω) τα λιγοστά μας λόγια, γιατί η ψυχή μας αύριο κάνει πανιά.

Γ. Σεφέρης

8. Σιωπή• σιωπή- κουράστηκε, κοιμάται το μωρό μου. Ποιος μου

το.....(παίρνω); Ποιος μπορεί να μου το.....(παίρνω) εμένα;

Γ. Ρίτσος

5. Να συμπληρώσετε τα κενά με το σωστό τύπο των ρημάτων που βρίσκονται σε παρένθεση.

1. Στο παρελθόν η χώρα μας.....(εξάγω) μόνο αγροτικά προϊόντα.
2. Εφέτος το εργοστάσιο (παράγω) νέους τύπους προϊόντων και αύξησε την παραγωγή.
3. Το δικαστήριο έδωσε εντολή να.....(προσάγω) βιαίως το μάρτυρα.
4. Για να καταναλώνεις, πρέπει και να.....(παράγω).
5. Ο υπουργός θα.....(εισάγω) τροπολογία στο νομοσχέδιο.
6. Ο εκάστοτε υπουργός συνηθίζει να..... (εισάγω) τροπολογίες κατά την ψήφιση των νομοσχεδίων.
7. Η αστυνομία ανακοίνωσε ότι αύριο θα (προσάγω) τους υπόπτους στην Ασφάλεια.
8. Τον είχαν.....(προσάγω) στην Ασφάλεια για εξακρίβωση στοιχείων.
9. Από όσα μας εκθέσατε έχουμε.....(συνάγω) το συμπέρασμα ότι παρανοήσατε τα λεγόμενα μας.
10. Είναι τόσο φανατισμένοι, ώστε απείλησαν πως κάθε μέρα θα.....(απάγω) και έναν αντίπαλο τους.

6. Να συμπληρώσετε τα κενά με ένα ή δύο λ.

1. Ο καθηγητής μου με πρόσβα....ε χθες στο μάθημα.
2. Δεν είναι δυνατό να μεταβά...εις συνεχώς τις απόψεις σου.
3. Ο άνθρωπος που έχει σωστή κρίση υποβά....ει σε έλεγχο όλες τις πληροφορίες.
4. Δεν επιτρέπεται να διαβά....εις τους άλλους και να θίγεις την υπόληψη τους.
5. Αν προβά....εις και υποστηρίξεις μαχητικά τις απόψεις σου, θα επιτύχεις.
6. Όταν μιλάει, ποικί....ει το λόγο του με πολλά ευφυολογήματα.
7. Είχε αποβά....ει κάθε αίσθημα ντροπής.
8. Μην αναβά....εις ξανά την επίσκεψη.
9. Μην αναβά...εις συνεχώς την επίσκεψη.
10. Οι κληρονόμοι θα προσβά....ουν τη διαθήκη.
11. Τον έχουν διαβά....ει στην υπηρεσία του.

7. Συμπληρώστε τα κενά με τα ρήματα που βρίσκονται στο πλαίσιο.

αιτιολογώ βαστώ αγρυπνώ
περνώ πληροφορώ απαντώ
επικοινωνώ ευεργετώ αγαπώ

1. Χθες το βράδυ όλοι μας..... (αόρ•) γιατί ήταν άρρωστος ο παππούς.
2. Εσείς (αόρ.) όλο το βάρος αυτής της μεγάλης προσπάθειας.
3. Πρέπει να (ενεστ.) τις απόψεις σας, για να είστε πειστικοί.
4. Τον μάλωνα συχνά, επειδή δε μελετούσε αρκετά, αλλά αυτός μου.....(παρ.ατ.) πάντοτε πως (μέλλοντας) στο Πανεπιστήμιο.
5. Αν.....(υπερσ.) μαζί μου, θα σας.....(υπερσ.) ότι δεν ισχύουν αυτά που σας είπαν για την επιχείρησή μας.
6. Εσύ, δεν τον.....(ενεστ.), θαρρώ, το λόγγο• κι εσύ κι οι άλλοι εδώ στο χωριό δεν τον (ενεστ.), ενώ εκείνος σας (ενεστ.).

8. Να συμπληρώσετε τα κενά με τα ρήματα του πλαισίου. Οι χρόνοι στους οποίους θα τοποθετήσετε τα ρήματα δηλώνονται μέσα σε παρενθέσεις.

πληροφορώ αγαπιέμαι
κάθομαι διηγούμαι
μιλιέμαι θυμάμαι προσποιούμαι

1. Ο Τύπος μάς.....(ενεστ.) για όσα συμβαίνουν στον κόσμο.
2. Άδικα.....(παρ.ατ.) ότι δεν ξέρεις τίποτε.
3. Ακόμη θυμάμαι τις ωραίες ιστορίες που μου.....(παρ.ατ.) η γιαγιά μου.
4. Οι δυο γέροι.....(παρ.ατ.) δίπλα στο τζάκι και.....(παρ.ατ.) τα δύσκολα χρόνια της νιότης τους.
5. Δεν καταλαβαίνω πώς γίνεται να μη.....(ενεστ.) εσείς που..... (παρ.ατ.) πολύ.

9. Να ξαναγράψετε τις προτάσεις μεταφέροντας τα υπογραμμισμένα ρήματα στον παρατατικό.

1. Είναι φανερό πως προηγείται αισθητά.
2. Επικαλείται συνεχώς λόγους υγείας, για να μην εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του.
3. Λυπάστε για τα σφάλματά σας, αλλά διαρκώς τα επαναλαμβάνετε.
4. Αναρωτιούνται διαρκώς για τα αίτια της αποτυχίας τους.
5. Αν κρίνω από τα αποτελέσματα, φαίνεται πως παραμελείτε τα καθήκοντά σας.
6. Γιατί συνεννοείτε διαρκώς μεταξύ σας;
7. Οι οδηγίες μας εκτελούνται κατά γράμμα.
8. Συχνά διηγούμαι όσα υπέφερα στην ξενιτιά.

10. Να συμπληρώσετε τις καταλήξεις των ρημάτων.

1. Η αρρώστια αυτή θεωρείτ.....ανίατη και θανατηφόρα.
2. Δεν ξέρω πώς θα ονομάζατ.....εσείς έναν τέτοιο άνθρωπο.
3. Δεν μπορούμ.....να καταλάβουμ.....τι θέλετ.....να πείτ.....Πρέπει να μας το εξηγήρετ.....
4. Γιατί δεν απαντάτ.....στις ερωτήσεις μας;
5. Πότε παντρεύετ.....;
6. Επικαλείτ.....περίεργα στοιχεία, για να δικαιολογήσ.....τη θέση του.
7. Θα παραμελείτ.....συνέχεια τα μαθήματά σας;
8. Προς το παρόν μη συνεργάζεσ.....μαζί τους, αν αμφιβάλλ.....για την εντιμότητα τους, και άφησε γι' αργότερα να δεις τι θα κάν.....
9. Πρέπει να ασκείτ.....το σώμα σας, για να είστε υγιείς.
10. Αυτός ασκείτ.....καθημερινά.

11. Στις παρακάτω φράσεις να υπογραμμίσετε τα λάθη και να γράψετε το σωστό.

1. Ποικίλει τα λεγόμενά του με άνοστα αστεία καμαρώνοντας ότι κάνει πνεύμα.
2. Να ομολογήσεις ότι έσφαλλες αφήνοντας τη δουλειά σου.
3. Πώς κρίνεται αυτή την απόφαση της κυβέρνησης;
4. Δεν παύει να θεωρήτε σημαντικός συγγραφέας.
5. Αναθεωρείστε τις απόψεις σας και ακολουθείστε τις οδηγίες μας.
6. Έχει δωθεί παράταση. Ήλεγξέ τα τα κείμενα και ύστερα αντέγραψε τα προσεκτικά.

7. «Μη γελάστε και μην καπνίσετε», τους είπε αυστηρά.
8. Χρειάστηκε τρία χρόνια, ώσπου να πάρει την απόφαση να παράγει αυτήν την ταινία.
9. Μόλις τον γνωρίσαμε, τον περιβάλαμε αμέσως με εμπιστοσύνη. Και όσον καιρό ήταν κοντά μας, τον περιβάλαμε με την αγάπη μας.

❖ **ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**

Εκθέσεις Γ' Γυμνασίου

Συγγραφέας: Καλαβρουζιώτου, Δήμητρα

Εκδόσεις: Σαββάλας

Η Σύγχρονη Έκθεση στη Γ' Γυμνασίου

Συγγραφέας: Πασσάς, Γιάννης Ι.

Εκδόσεις: Εκδόσεις Πατάκη

Γλωσσικές Ασκήσεις

Συγγραφέας: Αβραμίδης, Δ.

Εκδόσεις: Εκδόσεις Πατάκη

Έκθεση για τη Γ' Γυμνασίου

Γράφοντας και Διορθώνοντας την έκθεση

Συγγραφέας: Λιβανίου, Στέλλα

Εκδόσεις: Εκδόσεις Πατάκη

Συντακτικό Νέας Ελληνικής Γλώσσας

Α' - Β' - Γ' Γυμνασίου

Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων